

**Kuuden suurimman kaupungin
toimeentulotuki vuonna 2012**

Kuusikko-työryhmä
Toimeentulotuki
Hanna Ahlgren-Leinvuo
4.9.2013

Kuusikko-työryhmän julkaisusarja
Teksti: Hanna Ahlgren-Leinvuo
Kansi: Kati Rosenberg

ISSN 1457-5078

Edita Prima Oy 2013
Helsinki

Tekijä(t)		
Kuusikko-työryhmän Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen asiantuntijatyöryhmä, kirjoittanut Hanna Ahlgren-Leinvuo		
Nimike		
Kuuden suurimman kaupungin toimeentulotuki vuonna 2012		
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisuaika	Sivumäärä, liitteet
Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto, Espoon sosiaali- ja terveystoimi, Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Turun hyvinvointitoimiala, Tampereen hyvinvointipalvelut sekä Oulun hyvinvointipalvelut	9/2013	37 s. + 25 s. liitteitä
Sarjanimike		Osanumero
Kuusikko-työryhmän julkaisusarja		8/2013
ISSN-numero	Kieli	
1457-5078	Suomi	
Tiivistelmä		
<p>Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien lukumäärä kasvoi Turkuu lukuun ottamatta edellisvuodesta kaikissa Kuusikko-kunnissa. Eniten tukea saaneiden määrä nousi pääkaupunkiseudun kunnissa. Vuonna 2012 Kuusikko-kuntien asukkaista keskimäärin 8,8 prosenttia sai toimeentulotukea vähintään kerran vuodessa. Lapsiväestöstä toimeentulotukea saaneissa kotitaloudessa eli 12,3 prosenttia.</p> <p>Vajaa kolmasosa Kuusikko-kuntien toimeentulotukea saavista kotitalouksista oli uusia tuensaajia. Osuus nousi hieman edellisvuodesta (0,7 prosenttiyksikköä). Yksinasuvien osuus toimeentulotukea saavista kotitalouksista on jatkanut kasvuaan Kuusikko-kunnissa. Vuonna 2011 yksinasuvien osuus oli jo 74,2 prosenttia tuensaajista ja vuotta myöhemmin 74,3 prosenttia. Yksinasuvien osuus oli suurin Helsingissä, 77,7 prosenttia.</p> <p>Pitkäaikaista tukea (yli 12 kuukautta) saaneiden osuus nousi Helsingissä, Vantaalla ja Oulussa. Helsingissä ja Vantaalla vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea saaneiden osuus oli selvästi muita Kuusikko-kuntia korkeampi ja vastaavasti lyhytaikaista tukea saaneiden osuus muita matalampi.</p> <p>Vertailukuntien toimeentulotuen saajista lähes 60 prosenttia oli työttömiä. Kuusikossa työttömien määrä lisääntyi 2011 -2012 yli kahdellatoista prosentilla (koko Suomessa 10,5 %). Espoossa työttömien määrä kasvoi Kuusikko-kunnista eniten, 17,8 prosenttia. Työttömyysaste on kaikissa Kuusikon kaupungeissa huomattavasti korkeammalla tasolla kuin ennen vuosien 2008 – 2009 taantumaa.</p> <p>Toimeentulotuen vuosikustannukset kotitaloutta kohti olivat keskimäärin 3 386 euroa ja tuesta osalliseksi tullutta henkilöä kohti 2 239 euroa vuonna 2012. Kustannukset sekä kotitaloutta että henkilöä kohden kasvoivat kaikissa Kuusikko-kunnissa. Toimeentulotuen kustannukset ovat pääkaupunkiseudun kunnissa muuta Kuusikkoa korkeammat. Selittäviä tekijöitä ovat toimeentulotuen kesto, tulottomien lukumäärä sekä muuta Kuusikkoa korkeammat asumiskustannukset.</p>		
Asiasanat		
Kuusikko, kustannukset, kuntavertailu, muut sopivat asiasanat		
Tiedustelut	Jakelu	
Työryhmän jäsenet, liite 7	www.kuusikkokunnat.fi	

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TOIMEENTULOTUEN ASIAKKAAT JA KUSTANNUKSET	2
2.1	Toimeentulotuen taso vuonna 2012	2
2.2	Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet ja henkilöt	3
2.2.1	Kunnan palvelukokonaisuus	3
2.3	Toimeentulotuen asiakkaiden taustatietoja	5
2.3.1	Kotitalouksien perhetyypit	5
2.3.2	Toimeentulotuen saajien ikä	6
2.3.3	Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet vuoden aikana	6
2.3.4	Koko vuoden toimeentulotukea saaneiden määrän kehitys	7
2.3.5	Uusien toimeentulotuen saajien määrä	8
2.3.6	Toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta	8
2.3.7	Toimeentulotukea saaneiden tulolähteet	10
2.4	Toimeentulotuen kustannukset vuosina 2006- 2012	11
2.4.1	Vuosikustannukset toimeentulotukea saanutta kotitaloutta ja henkilöä kohden	12
2.4.2	Toimeentulotuen kokonaiskustannukset	13
2.4.3	Toimeentulotuen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä	14
2.4.4	Toimeentulotuen vuosikustannukset asukasta kohti	15
2.4.5	Toimeentulotuen kustannusten jakautuminen perustoimeentulotukeen, täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen	16
3	TOIMEENTULOTUKIPÄÄTÖKSET JA MUUTOKSENHAUT	17
3.1	Etuuskäsittelyn haasteita Kuusikko-kunnissa	18
4	AIKUISSOSIAALITYÖ	19
4.1	Aikuissosiaalityön työntekijäresurssit	20
4.2	Asiakassuunnitelmat ja tilannearviot	20
4.2.1	Asiakassuunnitelman laatimisen käytännöt Kuusikko-kunnissa	21
4.2.2	Tilannearvioiden laatimisen käytännöt Kuusikko-kunnissa	22
4.3	Aikuissosiaalityön haasteita Kuusikko-kunnissa	23
5	TYÖTTÖMYYS TOIMEENTULOTUEN TARPEESEEN VAIKUTTAVANA TEKIJÄNÄ	24
5.1	Pitkäaikaistyöttömät	24
5.2	Nuorisotyöttömyys	26
5.3	50 vuotta täyttäneet työttömät	27
5.4	Työvoiman palvelukeskuksien (TYP) asiakkaat	28
5.5	Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat	30
5.6	Työllistämispalveluiden kustannukset	31
6	ASIAKASPALAUTE	33

7 YHTEENVETO.....	35
LÄHTEET	37
LIITTEET	38
Liite 1A: Toimeentulotuen perusosan määrät 1.1.2011 lukien.....	38
Liite 1B: Toimeentulotuen perusosan määrät 1.1.2012 lukien.....	39
Liite 2: Toimeentulotuen määritelmät 2011 ja tilastojen laatu	40
Liite 2/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2012	44
Liite 2/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2012	45
Liite 2A/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita	46
Liite 2A/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita	47
Liite 2A/3: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita	48
Liite 2B: Toimeentulotuen deflatoidut kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita	49
Liite 2c/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 (sisältäen pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat)	50
Liite 2c/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 (sisältäen pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat)	51
Liite 3A: Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien perhetyypit 2010-2012 ..	52
Liite 3B: Lapsien määrä toimeentulotukiperheissä 2010-2012	53
Liite 4: Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet vuonna 2012 ja 2011 ..	54
Liite 5: Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet iän mukaan vuonna 2012.....	55
Liite 6/1: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012	56
Liite 6/2: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012	57
Liite 6/3: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012	58
Liite 7 Työllistämispalvelujen kokonaiskustannuserittelyn kohta ”muut kustannukset”	59
Liite 8: Asiakaspalaute vuodelta 2012	60
Liite 8 Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen asiantuntijatyöryhmä 2013.....	61

TEKSTIN TAULUKOT

Taulukko 1	Vuoden 2012 aikana toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien ja henkilöiden määrä sekä muutos vuodesta 2011. Ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita.	3
Taulukko 2	Toimeentulotukea saaneiden perhekoko ja tuesta osalliseksi tulleet lapset 2012	6
Taulukko 3	Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet ikäryhmittäin 2012, osuus (%) kaikista tukea saaneista kotitalouksista (päämiehen ikäryhmän mukaan)	6
Taulukko 4	Vuoden 2012, 2011 ja 2010 jokaisena kuukautena toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä sekä eri ikäryhmien osuus kotitalouksista	7
Taulukko 5	Uusien toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä (THL: määritelmän mukaan) ja osuus kaikista tuensaajista 2012 ja 2011	8
Taulukko 6	Uusien alle 25-vuotiaiden toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä (THL:n määritelmän mukaan) ja osuus kaikista tuensaajista 2012 ja 2011	8
Taulukko 7	Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta. Kaikki tulonsaajat.	9
Taulukko 8	Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta. Alle 25-vuotiaat tulonsaajat	9
Taulukko 9	Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden tulonlähteet kotitaloutta kohti ja tulolähteiden lukumäärä	10
Taulukko 10	Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden alle 25-vuotiaiden tulonlähteet koti-taloutta kohti ja tulolähteiden lukumäärä	11
Taulukko 11	Toimeentulotuki kotitaloutta ja henkilöä kohti vuonna 2012 ja muutos vuodesta 2011 (vuoden 2012 arvossa)	12
Taulukko 12	Myönnetyn toimeentulotuen kustannukset 2012	13
Taulukko 13	Keskimääräiset neliövuokrat Kuusikko-kunnissa vuonna 2012	15
Taulukko 14	Toimeentulotuen kustannusten jakautuminen eri lajeihin sekä asiakkailta takaisin peritty toimeentulotuki 2012	16
Taulukko 15	Päätöksiä kotitaloutta kohden 2012 ja 2011	17
Taulukko 16	Toimeentulotukipäätösten ja muutoksenhakujen määrä 2012	17
Taulukko 17	Aikuissosiaalityön vakanssit 15.9.2012	20
Taulukko 18	Vuoden 2012 aikana tehtyjen asiakassuunnitelmien ja tilannearvioiden lukumäärä	21
Taulukko 19	Työttömyysaste, työttömiä työnhakijoita työvoimasta (%) joulukuussa 2010-2012	24
Taulukko 20	Työvoiman palvelukeskuksessa alkaneet asiakkuudet palveluun ohjaavan tahon mukaan vuonna 2012	29

Taulukko 21	Työvoiman palvelukeskuksien päättyneet asiakkuudet 2012 ja päätymisen syy	30
Taulukko 22	Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ja toimintapäivät Kuusikkokunnissa vuonna 2012 ja muutos edelliseen vuoteen (%)	31
Taulukko 23	Kuntien työllisyyden hoidon kokonaiskustannukset vuonna 2012 sekä muutos edelliseen vuoteen	32

TEKSTIN KUVIOT

Kuvio 1	Toimeentulotuen kotitalouksien määrän muutos 2006 – 2012, 2006 = 100 (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)	3
Kuvio 2	Toimeentulotuesta osalliseksi tulleiden henkilöiden osuus (%) kunnan väestöstä vuosina 2005–2012 (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita)	4
Kuvio 3	Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet perhetyypeittäin vuonna 2012	5
Kuvio 4	Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet, % tuen keston mukaan vuonna 2012*	7
Kuvio 5	Toimeentulotuen vuosikustannukset, euroa tukea saanutta kotitaloutta kohti vuosina 2006–2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)	12
Kuvio 6	Toimeentulotuen vuosikustannukset, euroa tukea saanutta henkilöä kohti vuosina 2006–2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)	13
Kuvio 7	Toimeentulotuen kustannusten muutos 2006 -2012, (korotettuna 2012 arvoon) ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia, 2006 = 100	14
Kuvio 8	Toimeentulotuen kustannukset kunnan asukasta kohden vuosina 2006 - 2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)	15
Kuvio 9	Toimeentulotuen päätökset tekijän mukaan 2012	19
Kuvio 10	Pitkäaikaistyöttömien määrä joulukuussa 2007–2012	25
Kuvio 11	Vähintään 500 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet 2007 - 2012	26
Kuvio 12	Nuorisotyöttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista Kuusikkokunnissa joulukuun lopussa 2007 – 2012	27
Kuvio	13 50 vuotta täyttäneiden työttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista Kuusikkokunnissa 2007 - 2012	28
Kuvio 14	Kuntouttavan työtoiminnan toimintapäivien määrä osallistujaa kohti vuodessa 2010 – 2012	31
Kuvio 15	Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki (€) Kuusikkokunnissa vuosina 2006 - 2012	32

1 JOHDANTO

Toimeentulotuki on ollut Kuusikko-työn alusta lähtien mukana vertailuissa. Toiminta alkoi kolmen pääkaupunkiseudun kaupungin kesken jo vuonna 1994, jolloin tehtiin ensimmäinen toimeentulotuen asiakasmäärien ja kustannusten vertailu vuoden 1993 tietojen pohjalta. Ensimmäinen viiden kaupungin toimeentulotukiraportti tehtiin vuoden 1995 tiedoista, kun Turku ja Tampere tulivat työskentelyyn mukaan. Varsinaiseen Kuusikkoon päästiin vuonna 2005, kun Oulukin osallistui toimeentulotukivertailuihin.

Tässä raportissa tehdään toimeentulotuen asiakkuuksien ja kustannusten ajallinen tarkastelujakso on vuodesta 2005 vuoteen 2012. Vertailun kohteena ovat ensisijaisesti toimeentulotuen asiakasmäärän ja –rakenteen sekä myönnetyn toimeentulotuen määrän muutokset. Tilastot osoittavat, minkä suuntaisia ja kuinka suuria muutoksia Kuusikko-kunnissa on tapahtunut. Kuusikko-vertailujen perusteella ei kuitenkaan voida tehdä kovin syvällisiä johtopäätöksiä siitä, miksi yhdessä kunnassa tapahtuu enemmän muutoksia kuin toisessa. Raportissa esitellään myös kunnista kerättyä asiakaspalautetta. Kuntien keräämä asiakaspalautte ei ole helposti vertailtavissa, eikä sitä ole kaikista kunnista saatavilla. Tarkoituksena on kuitenkin sisällyttää asiakaspalautte mukaan Kuusikko-vertailuihin myös tulevaisuudessa.

Raportissa toimeentulotuen asiakasmäärien ja kustannusten vertailut on tehty ilman valtion laissa määritellyn ajan (½ - 3 v.) täysimääräisesti korvaamien turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja paluumuuttajien toimeentulotukea, jotta luvut kuvaisivat kuntien toimeentulotuen kustannuksia. Määräajan jälkeen kunnat vastaavat ko. henkilöiden mahdollisesta toimeentulotuesta ja nämä menot sisältyvät kunnan tilastolukuihin. Liite-
taulukon 2C luvut kuitenkin sisältävät myös valtion korvaamat toimeentulotukikustannukset ja asiakasmäärät. Kuusikko-kuntien toisistaan poikkeavat tilastointikäytännöt heikentävät vertailtavuutta, sillä osassa kuntia asiakaskunnan rakennetta kuvaavat vuositilastot sisältävät turvapaikanhakijat, pakolaiset ja paluumuuttajat ja toisissa kunnissa eivät. Siten Kuusikko-kuntien toimeentulotuen asiakaskunnan ikää, perhetyyppiä ja toimeentulotuen kestoa kuvaavat tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään.

Kustannustiedot on koottu kuntien tilinpäätöstiedoista. Kustannusten muutoksen vertailu on tehty vuoden 2012 rahan arvoon korotetuilla luvuilla. Toimeentulotukiraportissa kustannusten deflatoinnissa käytetään muista Kuusikko-vertailuista poiketen kuluttajahintaindeksiä, koska se kuvaa toimeentulotuen kustannustekijöitä paremmin kuin julkisten menojen indeksi. Toimeentulotuen raportti poikkeaa muista Kuusikko-työryhmän raporteissa myös siinä, että väestöä tarkastellaan vuoden alun lukumäärän mukaan eli tässä vuoden 2012 tiedoista kootussa raportissa tietoja suhteutetaan vuodenvaihteen 2011/2012 väestömäärään – muissa Kuusikko-raporteissa tietoja suhteutetaan vuodenvaihteen 2012/2013 väestömäärään.

2 TOIMEENTULOTUEN ASIAKKAAT JA KUSTANNUKSET

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön tai perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuki jakautuu perus-, täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.

Perustoimeentulotuella on tarkoitus kattaa pääosin jatkuvanluonteiset välttämättömät elinkustannukset. Se koostuu perusosasta ja kohtuulliseen asumiseen, sähköön, terveydenhuoltoon yms. menoihin myönnettävästä tuesta. Täydentävän toimeentulotuen avulla voidaan ottaa huomioon hakijan erityiset tarpeet ja olosuhteet. Varsinkin eri syistä pitkään toimeentulotuen varassa elävillä on yleensä tarpeellisia elinkustannuksia, joihin perustoimeentulotuki on riittämätön. Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Kunta määrittelee ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisperusteet. Sitä voidaan myöntää muun muassa tuensaajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, akuuteista kriisitilanteista selviytymiseen tai taloudellisen tilanteen heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen.

2.1 Toimeentulotuen taso vuonna 2012

Vuoden 2012 alussa toimeentulotuen perusosaan tehtiin 6 prosentin korotus 3,8 prosentin indeksikorotuksen päälle. Lisäksi yksinhuoltajien perusosaa alettiin maksaa 10 prosentilla korotettuna. Käytännössä yksinasuvan toimeentulotuen perusosa nousi 42 eurolla ja yksinhuoltajan 88 eurolla. (Moisio & Sallila, 2012, 8.) Tarkemmat tiedot toimeentulotuen määristä löytyvät liitteestä 1A.

Toimeentulotuen lisäksi myös muihin perusturvaetuuksiin tuli vuoden 2012 alussa muutoksia. Työttömän peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotettiin 100 eurolla 3,8 prosentin indeksikorotuksen lisäksi. Samalla tarveharkinta puolison työtulojen vaikutuksesta poistettiin. Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki nousivat 553,41 eurosta 674,89 euroon. Muutoksia tuli myös asumistuen maksamisperusteisiin. Asumistuen tulorajoja korotettiin 120 eurolla kuukaudessa ja hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja korotettiin vuokrien nousua vastaavalla 0,37 euron korotuksella. Muutosten seurauksena keskimääräinen asumistuki nousi noin 12 eurolla, 270 eurosta 282 euroon. (Moisio & Sallila 2012, 8-9.)

Perus- ja vähimmäisturvaan tehdyt muutokset parantavat ennen kaikkea työttömien ja yksinhuoltajien toimeentuloa, mutta asumistuen ja toimeentulotuen korotusten vaikutukset leviävät kaikille pienituloisille kotitalouksille. On kuitenkin arvioitu, että korotukset eivät tuo suuria muutoksia toimeentulotuen asiakasmääriin tai menoihin. Työttömyysturvan ja asumistuen korotukset kompensoivat toimeentulotuen korotusten vaikutukset. (Moisio & Sallila 2012, 28.)

2.2 Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet ja henkilöt

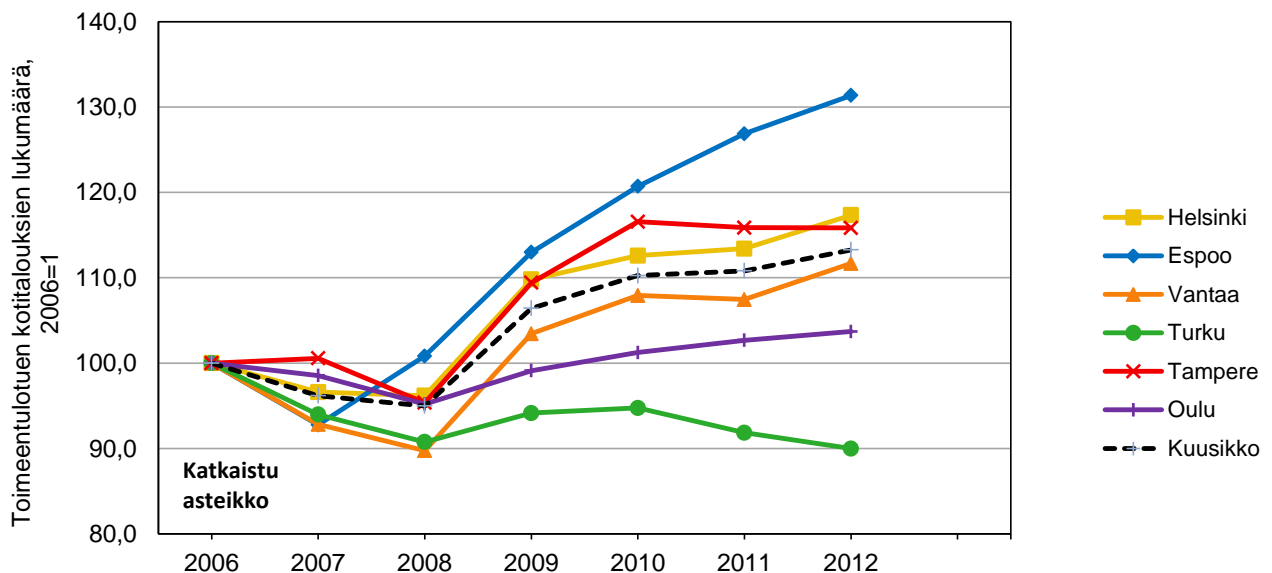
2.2.1 Kunnan palvelukokonaisuus

Vuonna 2012 Kuusikko-kunnissa oli 92 212 toimeentulotukea saanutta kotitaloutta (90 214 vuonna 2011), joissa oli 139 463 henkilöä¹(136 640 vuonna 2011). Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien lukumäärä väheni Turussa, mutta kasvoi kaikissa muissa kunnissa (Taulukko 1). Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien henkilöiden lukumäärä väheni Turun lisäksi Tampereella, muissa Kuusikko-kunnissa kasvoi. Suurinta kasvu sekä kotitalouksien että henkilöiden suhteen oli pääkaupunki-seudun kunnissa.

Taulukko 1 Vuoden 2012 aikana toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien ja henkilöiden määrä sekä muutos vuodesta 2011. Ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita.

	Kotitalouksia yhteensä	Muutos (%) vuodesta 2011	Henkilöitä yhteensä	Muutos (%) vuodesta 2011
Helsinki	39 575	3,5	57 314	3,5
Espoo	10 862	3,5	17 903	2,9
Vantaa	11 204	3,9	18 988	3,8
Turku	9 143	-2,0	14 118	-1,4
Tampere	14 301	0,0	20 751	-1,1
Oulu	7 127	1,0	10 389	1,0
Kuusikko	92 212	2,2	139 463	2,1

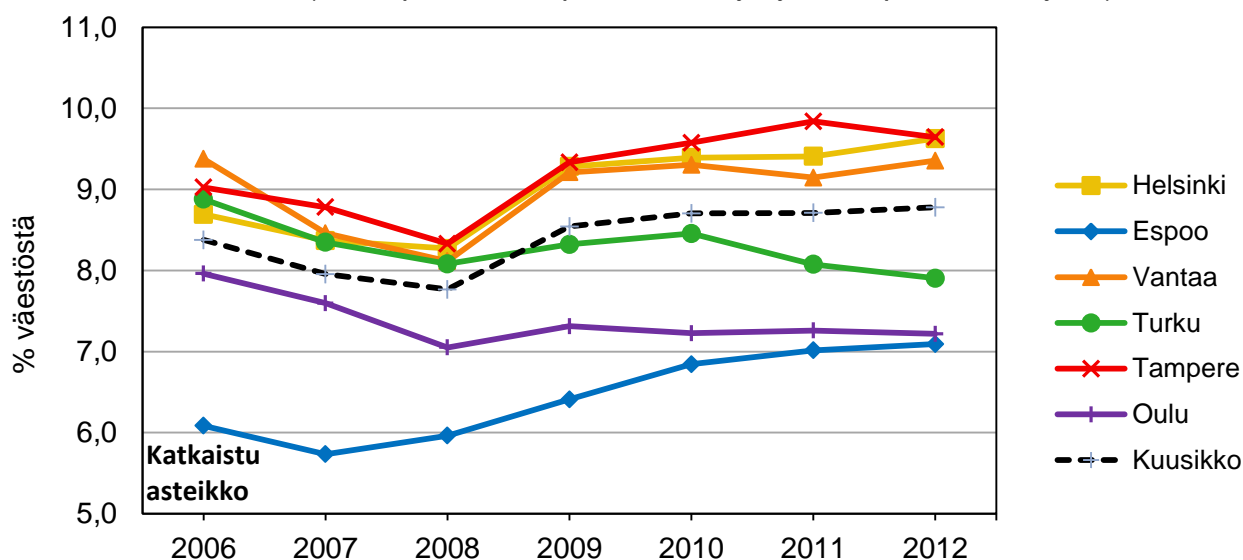
Kuvio 1 Toimeentulotuen kotitalouksien määrän muutos 2006 – 2012, 2006 = 100 (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)

¹ Asiakkaat ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita, joiden toimeentulotuen valtio korvaa eri säännösten pohjalta

Kuusikko-kunnissa vuoden 2012 toimeentulotuen kotitalousmäärä oli yli 13 prosenttia suurempi kuin vuonna 2006. Turussa asiakasmäärä on tällä ajanjaksolla sen sijaan laskenut kymmenisen prosenttia. Turun osalta pitää tuensaajien määrään perustuvissa vertailuissa ottaa huomioon, että ennen vuotta 2009 tilastoihin sisältyi noin 300 asu-mispalvelujen asiakasta, jotka saivat toimeentulotukea hoitomaksuihin. 1.1.2009 lähtien asukkaat vastaavat vuokra- ja ateriamenoistaan ja vain pieni osa heistä saa tulovajeeseen toimeentulotukea. Tämän tekijän vaikutus on noin 3 % lukuihin, joten todellinen kotitalousmäärän väheneminen vuodesta 2006 on noin seitsemän prosenttia. Muissa Kuusikko-kunnissa kotitalousmäärä on kasvanut, eniten Espoossa (+31,4 %). (Kuvio 1; Liite 2A.)

Kuvio 2 Toimeentulotuesta osalliseksi tulleiden henkilöiden osuus (%) kunnan väestöstä vuosina 2005–2012 (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita)

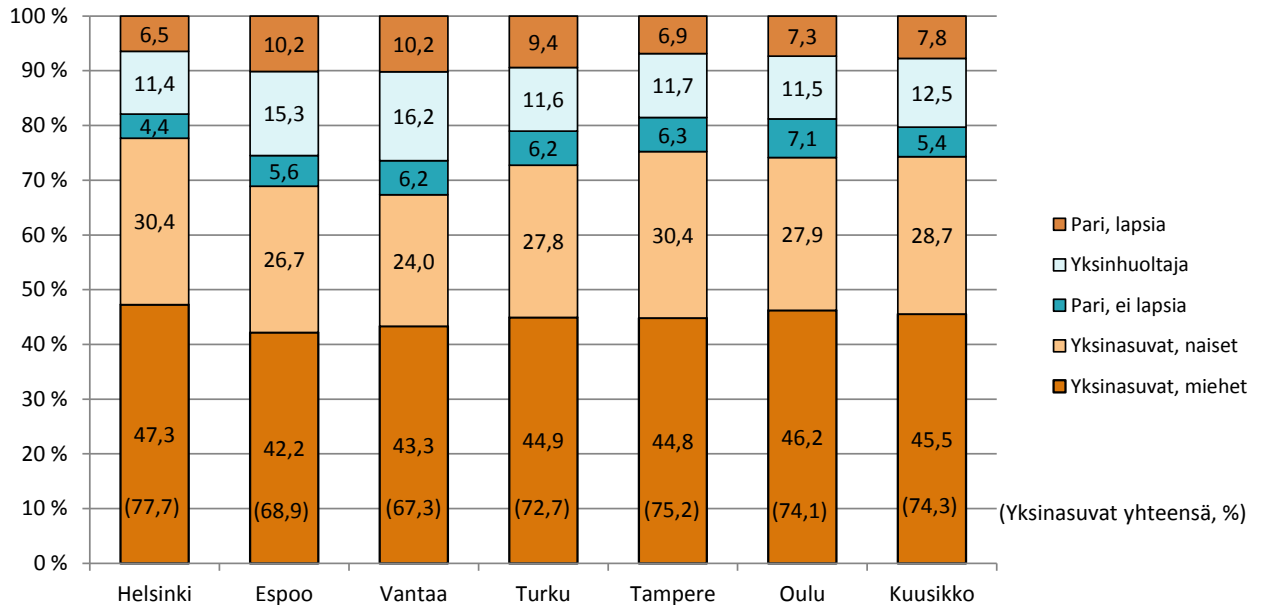

Vuonna 2012 Kuusikko-kuntien asukkaista 8,8 prosenttia sai toimeentulotukea vähintään kerran vuodessa. Turussa tukea saaneiden väestöosuus oli vuonna 2005 Kuusikon korkeimpia, mutta oli selkeästi alle keskitason vuonna 2012. Espoossa väestöosuus on vuodesta 2007 kasvanut huomattavasti, mutta alittaa edelleen selvästi muiden Kuusikko-kuntien tason. (Kuvio 2, Liite 2A)

2.3 Toimeentulotuen asiakkaiden taustatietoja²

2.3.1 Kotitalouksien perhetyypit

Kuvio 3 Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet perhetyypeittäin vuonna 2012

Yksinasuvien osuus toimeentulotukea saavista kotitalouksista on jatkanut kasvuaan Kuusikko-kunnissa. Vuonna 2011 yksinasuvien osuus oli 74,2 prosenttia tuensaajista ja vuotta myöhemmin 74,3 prosenttia. Yksinasuvien osuus oli suurin Helsingissä, 77,7 prosenttia. (Kuvio3 ja Liite 3)

Yksinasuvat muodostavat lukumäärältään suurimman pienituloisten ryhmän. THL:n mukaan koko maassa elää köyhyysriskirajan alapuolella noin 30 prosenttia yksinasuvista. Vuonna 2008 kaikista yksinelävistä 41 prosenttia kuului kahteen alimpaan tulokymmenykseen, koko väestöstä näihin tuloluokkiin kuului 20 prosenttia. Kaikista köyhyysrajan alittavista noin 43,3 prosenttia on yksinasuvia. Yksinasuvat ovat yleisin toimeentulotuen piirissä oleva ryhmä. Kaikista toimeentulotuen saajista noin 70 prosenttia on yksinasuvia. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2012)

Lapsiväestöstä toimeentulotukea saaneessa kotitaloudessa eli 12,3 prosenttia (12,1 prosenttia vuonna 2011). Sen sijaan 18 vuotta täyttäneestä väestöstä toimeentulotukea sai 8,6 prosenttia (saman verran kuin vuonna 2011). Lasten väestöosuuden suhteen Oulu ja Espoo erottuvat muista Kuusikko-kunnista huomattavasti matalammalla väestöosuudella. Toimeentulotuesta osalliseksi tulleiden lasten määrä ja osuus alle 18-vuotiaasta väestöstä vuonna 2011 nousi kaikissa Kuusikko-kaupungeissa Turku ja Tamperetta lukuun ottamatta. Helsingissä, Tampereella ja Oulussa toimeentulotukea saavat perheet olivat Kuusikon keskiarvoa pienempiä ja Espoossa ja Vantaalla suurempia. (Taulukko 2)

² Osassa tiedoista mukana ovat kaikki toimeentulotukea saaneet asiakkaat, osassa ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia. Liitteessä olevissa taulukoissa mainitaan, millä perusteella tiedot on koottu.

Taulukko 2 Toimeentulotukea saaneiden perhekoko ja tuesta osalliseksi tulleet lapset 2012

	<i>Tuensaajien perhekoko keskimäärin</i>	Tuesta osallisten lasten määrä	Alle 18-vuotias väestö	<i>Tuesta osalliset lapset, % alle 18 v. väestöstä</i>	18 vuotta täyttänyt väestö	<i>18 v. täyttäneet tuensaajat, % 18 v. täyttäneestä väestöstä</i>
Helsinki	1,45	14 097	97 545	14,5	497 839	9,5
Espoo	1,65	5 325	58 558	9,1	193 881	6,8
Vantaa	1,69	6 032	44 311	13,6	158 690	9,2
Turku	1,54	3 543	28 047	12,6	150 583	7,6
Tampere	1,45	4 572	35 479	12,9	179 689	9,3
Oulu	1,46	2 511	29 280	8,6	114 629	7,5
Kuusikko	1,51	36 080	293 220	12,3	1 295 311	8,6

2.3.2 Toimeentulotuen saajien ikä

Taulukko 3 Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet ikäryhmittäin 2012, osuus (%) kaikista tukea saaneista kotitalouksista (päämiehen ikäryhmän mukaan)

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu*	Kuusikko (%)	Kuusikko (N)
-24v.yhteensä	21,7	24,5	23,4	25,3	32,8	33,8	25,1	18 614
-24 v opiskelijat	3,5	9,2	5,9	8,2	12,1	..	5,9	24 303
-24 v muut	18,2	15,3	17,4	17,1	20,7	33,8	19,3	5 689
25 - 34 v	24,6	23,6	23,3	25,9	25,5	29,8	25,0	24 156
35 - 49 v	27,6	27,5	28,0	26,2	22,8	21,2	26,3	25 445
50 - 64 v	20,1	19,5	19,5	19,2	15,5	13,1	18,6	18 010
65 v täyttäneet	6,1	4,9	5,8	3,3	3,4	2,2	4,9	4 779
Kaikki kotitaloudet	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	96 693

* Oulusta ei saada eroteltua alle 24-vuotiaiden opiskelijoiden määrää

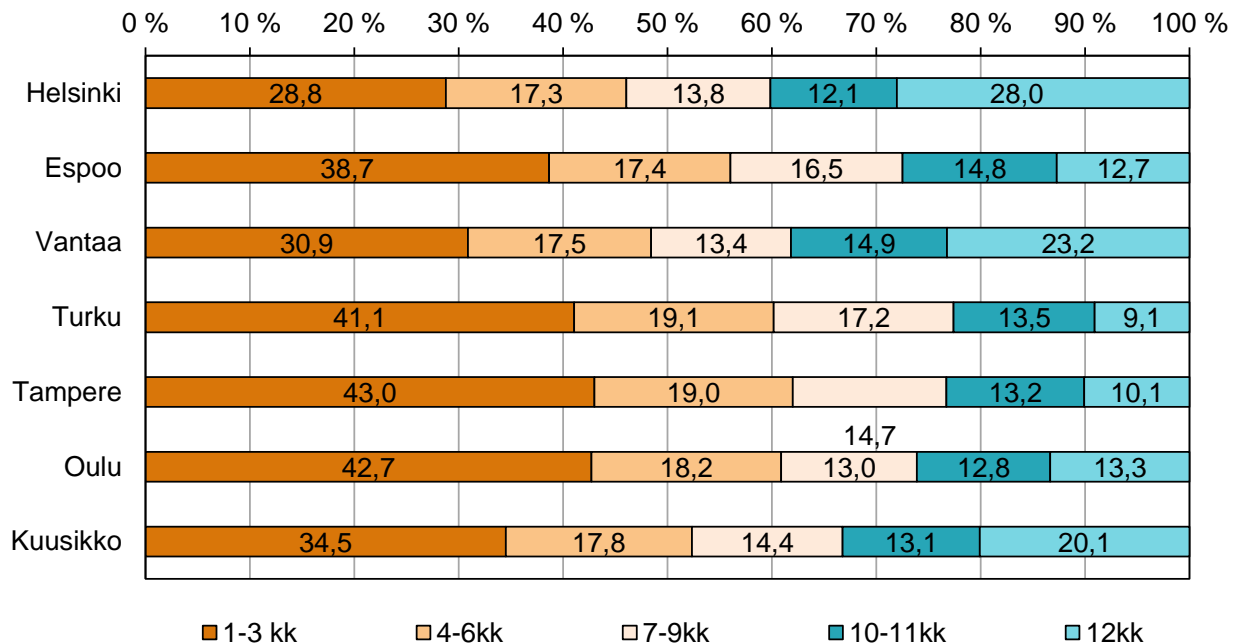
Alle 25-vuotiaiden toimeentulotuen saajien osuus kaikista tuensaajista vaihteli Kuusikko-kuntien välillä eniten. Oulussa 33,8 prosenttia toimeentulotuen saajista oli alle 25-vuotiaita (33,6 % vuonna 2011). Helsingissä nuorten osuus oli pienin, 21,7 prosenttia (23,3 % vuonna 2011). Kuusikko-tasolla alle 25-vuotiaiden osuus laski vuoden 2011 25,5 prosentista vuoden 2012 25,1 prosenttiin. Eniten Kuusikko-tasolla nousi 25 – 34-vuotiaiden osuus, vuoden 2011 24,4 prosentista vuoden 2012 25 prosenttiin.

2.3.3 Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet vuoden aikana

Vuonna 2012 muutokset toimeentulotuen tarpeen keston osalta vaihtelivat Kuusikko-kuntien välillä. Lyhytaikaista (1-3 kuukautta) tukea saaneiden kotitalouksien osuus tukea saaneista kotitalouksista laski Helsingissä ja Oulussa. Muualla osuus pysyi samana tai nousi – Espoossa eniten, +1,8 prosenttiyksikköä. Pitkäaikaista tukea (vähintään 12 kuukautta) saaneiden osuus nousi Helsingissä (+0,8 prosenttiyksikköä), Vantaalla (+0,4 prosenttiyksikköä) ja Turussa (+0,9 prosenttiyksikköä). Osuus laski Espoossa (-2,1 prosenttiyksikköä), Tampereella (-0,9 prosenttiyksikköä) ja Oulussa (-1 prosenttiyksikköä).

Helsingissä ja Vantaalla vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea saaneiden osuus oli selvästi muita Kuusikko-kuntia korkeampi ja vastaavasti lyhytaikaista tukea saaneiden osuus muita matalampi.

Kuvio 4 Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet, % tuen keston mukaan vuonna 2012*

* Helsingissä ja Oulussa lasketaan kuukauden aikana voimassaolevien päätösten perusteella, muissa kunnissa kuukauden maksutapahtumien perusteella. Päätöspohjainen laskutapa jonkin verran liioittelee päikäaikaisen tuen saajien määrää.

2.3.4 Koko vuoden toimeentulotukea saaneiden määrän kehitys

Vuoden jokaisena kuukautena toimeentulotukea saaneita kotitalouksia oli suhteellisesti eniten Helsingissä (28 %) ja Vantaalla (23,2 %). Muissa Kuusikko-kunnissa pitkäaikaisesta (12 kk) tukea saaneiden osuus oli huomattavasti pienempi. Kuusikko-kuntien pitkäaikaisista toimeentulotukea saaneista lähes 35 prosenttia oli 35 – 49-vuotiaita.

Taulukko 4 Vuoden 2012, 2011 ja 2010 jokaisena kuukautena toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä sekä eri ikäryhmien osuus kotitalouksista

	Toimeentulotukea 12 kk saaneet kotitaloudet 2010 - 2012			Ikäryhmien osuus 12 kk tukea saaneista kotitalouksista % vuonna 2011					
	v. 2012	v.2011	v. 2010	alle 25v		25 - 34v	35 - 49v	50 - 64v	65 vuotta täyttäneet
				opiskelijat	muut*				
Helsinki	11 905	11 302	11 491	1,7	11,2	19,9	34,2	28,0	5,0
Espoo	1 381	1 557	1 424	2,9	9,3	18,1	37,2	30,4	2,1
Vantaa	2 866	2 710	2 734	3,4	11,2	22,0	35,2	26,3	1,9
Turku	830	767	850	1,4	8,7	19,3	36,6	33,5	0,5
Tampere	1 444	1 567	1 707	4,5	16,1	22,6	32,1	24,4	0,3
Oulu	1 011	1 075	1 375		22,0	24,5	32,8	20,4	0,3
Kuusikko	19 437	18 978	19 581	2,1	11,9	20,5	34,4	27,5	3,6

*Oulussa kaikki alle 25-votiaat

2.3.5 Uusien toimeentulotuen saajien määrä

Vajaa kolmasosa Kuusikko-kuntien toimeentulotukea saavista kotitalouksista oli uusia tuensaajia. Tässä vertailussa on yhdenmukaisuuden parantamiseksi käytetty THL:n määritelmää, jonka mukaan uudeksi asiakkaaksi lasketaan kotitalous, joka ei ole saanut tilastointivuotta edeltävänä vuonna toimeentulotukea. Osuusvertailu kaikkiin vuoden aikana toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrään ei ole täysin oikea, sillä kaikkien tuensaajien määrä on kuntien tilastosta, jonka luku poikkeaa jonkin verran THL:n tilastoista. Kunnat ovat itse poimineet vuoden 2012 uusien tuensaajien määrät, joten luvut saattavat poiketa THL:n tilastoon lopullisesti tulevista luvuista.

Taulukko 5 Uusien toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä (THL: määritelmän mukaan) ja osuus kaikista tuensaajista 2012 ja 2011

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2011	12 552	3 371	3 741	2 978	4 471	1 969	29 082
2012	13 099	3 744	3 921	3 015	4 406	2 181	30 366
Muutos (lkm) 2011 - 2012	547	373	180	37	-65	212	1 284
Muutos (%) 2011 - 2012	4,4	11,1	4,8	1,2	-1,5	10,8	4,4
<i>Uusien osuus % kaikista tukea saaneista vuonna 2011</i>	32,8	32,1	34,7	31,9	31,3	27,9	32,2
<i>Uusien osuus % kaikista tukea saaneista vuonna 2012</i>	33,1	34,5	35,0	33,0	30,8	30,6	32,9

Uusien tukea saaneiden kotitalouksien määrä ja osuus kaikista tuensaajista kasvoi Tamperetta lukuun ottamatta kaikissa kunnissa, Espoossa eniten, 11,1 prosenttia. (Taulukko 5)

Taulukko 6 Uusien alle 25-vuotiaiden toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä (THL:n määritelmän mukaan) ja osuus kaikista tuensaajista 2012 ja 2011

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2011	3 620	1 136	1 062	1 117	1 616	1 115	9 666
2012	3 972	1 661	1 165	1 032	1 575	1 177	10 582
Muutos (lkm) 2011 - 2012	352	525	103	-85	-41	62	916
Muutos (%) 2011 - 2012	9,7	46,2	9,7	-7,6	-2,5	5,6	9,5
<i>Uusien osuus % alle 25v. tukea saaneista kotitalouksista vuonna 2011</i>	41,8	44,3	38,7	47,0	36,8	44,1	41,6
<i>Uusien osuus % alle 25v. tukea saaneista kotitalouksista vuonna 2012</i>	43,1	62,5	40,4	44,6	33,6	46,0	43,5

Alle 25-vuotiasta uusia toimeentulotuen saajia oli vuonna 2012 43,5 prosenttia. Turku ja Tamperetta lukuun ottamatta osuus kasvoi kaikissa Kuusikko-kunnissa.

2.3.6 Toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta

Jo vuoden 2010 toimeentulotuen raportissa todettiin, että pääasiallista toimintaa koskevat tiedot eivät ole täysin luotettavia. Yksi vertailtavuutta heikentävä tekijä on työntekijöiden ilmeisesti vaihtelevat kirjauskäytännöt. Varsinkin kun toimeentulotuen hakeminen on siirtynyt pääasiallisesti kirjalliseen etuuskäsittelyyn, jossa hakemuksen käsittelijä voi usein vaihtua, voi asiakkaan elämäntilanteen tuntemus jäädä heikommaksi. Tiedon puuttuminen riippuu myös siitä, onko tietokenttä määritelty tietojärjestelmässä pakollisesti täytettäväksi. Tässä suhteessa Kuusikko-kuntien tietojärjestelmissä on eroja. Tuensaajien pääasiallinen toiminta on kuitenkin niin oleellinen taustatieto, että tämä

tieto on otettu Kuusikko-raportointiin mukaan vertailtavuutta heikentävistä luotettavuusongelmista huolimatta. (Borg 2011, 8.)

Monet toimeentulotuen saajat ovat ns. tuloloukussa, jossa verotuksen ja sosiaaliturvan yhteisvaikutusten vuoksi ansiotulojen lisäys ei lisää käteen jäävää tuloa. Tuloloukut syntyvät kun ansiotulojen lisäys vähentää samanaikaisesti usean sosiaaliturvaetuuden määrää ja kasvattaa palvelumaksuja. Pahimmillaan perhe voi olla nelinkertaisen tarveharkinnan kohteena, kun työtulot pienentävät työmarkkina-, asumis- ja toimeentulotukia ja kasvattavat päivähoitomaksua. (Hannikainen-Ingman et al 2012, 8.)

Taulukko 7 Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta. Kaikki tulonsaajat.

	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Työssä	5,1	7,4	10,7	4,1	4,3	3,8	5,8
Työtön, lomautettu	58,4	54,2	62,8	63,0	62,4	65,7	59,8
Opiskelija	8,1	10,5	10,4	11,5	14,7	15,1	10,2
Äitiys-, isyys- tai vanhempainlomalla	1,5	2,2	1,8	1,1	1,3	1,1	1,5
Pitkäaikaisesti sairas	2,2	1,6	2,9	3,5	3,0	3,1	2,5
Eläkkeellä	14,3	12,7	7,8	7,4	7,2	4,7	11,2
Muu	10,5	11,5	3,6	9,4	7,1	6,5	9,0
Yhteensä (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yhteensä (N)	24 693	5 506	6 130	4 087	6 399	3 218	50 033
Ei tietoa (N)	205	81	970	145	298	47	1 746

Vertailukuntien toimeentulotuen saajista 5,8 prosenttia oli työssäkäyviä. Työttömät olivat ylivoimaisesti suurin ryhmä lähes 60 prosentin osuudella. Espoossa työttömiä oli keskimääräistä vähemmän, 54,2 prosenttia. Opiskelijoita oli eniten Oulussa (15,1 %) ja Tampereella (14,7 %), vähiten Helsingissä (8,1 %). Eläkkeellä olevia oli suhteellisesti eniten Helsingissä (14,3 %) ja Espoossa (12,7 %). Eläkeläisten osuus oli pienin Oulussa (4,7 %). (Taulukko 7)

Taulukko 8 Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden pääasiallinen toiminta. Alle 25-vuotiaat tulonsaajat

	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Työssä	4,9	4,7	6,7	2,9	3,8	2,8	4,5
Työtön, lomautettu	53,6	40,9	48,3	51,0	47,3	54,0	50,4
Opiskelija	26,3	34,5	36,2	24,8	33,3	27,7	29,4
Äitiys-, isyys- tai vanhempainlomalla	2,8	4,7	3,1	2,9	2,4	2,2	2,9
Pitkäaikaisesti sairas	1,5	0,8	1,3	2,8	2,6	3,2	1,8
Eläkkeellä	1,1	0,7	0,8	1,2	1,1	0,6	1,0
Muu	9,8	13,8	3,5	14,2	9,6	9,6	9,9
Yhteensä (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yhteensä (N)	4 696	1 192	1 082	882	1 837	973	10 662
Ei tietoa (N)	52	25	434	35	92	22	660

Nuorten alle 25-vuotiaiden joukossa korostuu opiskelijoiden osuus: alle 25-vuotiaista tuensaajista lähes 30 prosenttia oli päätoimisia opiskelijoita. Työssä olevien ja työttömien osuus oli pienempi kuin tuensaajilla keskimäärin, vaikka kaikissa kaupungeissa yli 50 prosenttia nuorista tuensaajista oli työttömänä. (Taulukko 8)

2.3.7 Toimeentulotukea saaneiden tulolähteet

Tulolähdetilaston luotettavuuden suhteen on samanlaisia varauksia kuin pääasiallisen toiminnan osalta. Tulolähdetilaston ongelmana on, että siitä ei näe, mikä on ollut toimeentulotuen hakijan tärkein tulolähde. Tilastoon on kirjattu kaikki tuensaajan tulolähteet ottamatta esim. tulon suuruutta huomioon. Tilastosta ei voi esim. päätellä, kuinka monella asiakkaalla tulona on korkeintaan asumistuki tai lapsilisä. Myös tietojen keräystapa kunnassa vaikuttaa tilastolukuihin. Yleisin tapa kunnissa on, että työntekijä täyttää tietojärjestelmän tilastokenttään tiedon tulolähteestä, jolloin siihen tulevat tärkeimmät, mutta ei välttämättä kaikki tulolähteet kirjatuksi. Vantaalla tieto kerätään suoraan toimeentulotukilaskelmasta, jolloin se kattaa kaikki laskelmaan sisällytetyt tulot. (Borg 2011, 9-10.)

Taulukko 9 Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden tulonlähteet kotitaloutta kohti ja tulolähteiden lukumäärä

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
<i>Tulonlähdeittä saaneiden kotitalouksien osuus (%)</i>							
Ansio-/yrittäjätulot	6,9	9,1	14,2	5,5	5,7	4,9	7,7
Työmarkkinatuki /peruspäiväraha	28,5	28,4	35,6	44,8	45,1	44,5	33,9
Ansiosidonnainen päiväraha	1,4	1,7	2,1	1,8	1,8	34,2	3,7
Opinto-/koulutustuki	5,3	7,2	9,0	6,8	9,0	9,1	6,9
Sairauspäiväraha	2,0	2,1	3,7	4,0	3,2	3,6	2,7
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	1,5	3,0	3,7	2,6	2,0	1,9	2,1
Lasten kotihoidon tuki	2,9	5,1	5,9	4,4	3,2	4,3	3,8
Lapsilisät/elatusapu/-tuki	13,6	33,7	38,0	30,0	21,4	23,4	22,1
Eläke	14,8	13,3	10,4	7,6	7,8	5,4	12,0
Asumistuki	62,0	68,2	71,5	77,9	73,1	77,6	67,7
Muu	9,1	1,9	50,8	3,5	4,8	2,6	12,7
Tuloton	26,0	14,4	19,8	8,9	13,5	14,8	20,2
Tulonlähteitä yhteensä (N)	43 450	10 525	18 806	8 390	12 462	7 398	101 031
Kotitalouksia yhteensä (N)	24 898	5 587	7 099	4 232	6 530	3 265	51 611
Tuloslähteitä/kotitalous	1,7	1,9	2,6	2,0	1,9	2,3	2,0

Riski joutua toimeentulotuen tarpeeseen kohdistuu nimenomaan vähimmäisetuuksien varassa eläviin. Ansiosidonnaisia etuuksia saavilla ja päätoimisessa työsuhteessa olevilla on huomattavasti vähemmän toimeentulotuen tarvetta muuta kuin erityisissä tilanteissa. (Borg 2011, 10.) Vuoden 2012 marraskuussa noin kolmannes tuensaajista sai työmarkkinatukea ja lähes 68 prosenttia asumistukea. Ansiosidonnaista päivärahaa sai vajaat neljä prosenttia. Eläkkeensaajien osalta pääkaupunkiseudun kunnat erosivat muusta Kuusikosta korkeammilla osuuksilla.

Tulottomia kotitalouksista oli noin viidennes. Tulottomien osuus vaihteli Helsingin 26 prosentista Turun vajaaseen yhdeksään prosenttiin.

Taulukko 10 Marraskuussa 2012 toimeentulotukea saaneiden alle 25-vuotiaiden tulonlähteet koti-taloutta kohti ja tulolähteiden lukumäärä

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
	<i>Tulonlähdeä saaneiden kotitalouksien osuus (%)</i>						
Ansio-/yrittäjätulot	6,6	6,6	12,4	3,7	6,4	3,6	6,8
Työmarkkinatuki /peruspäiväraha	12,3	11,8	10,9	17,8	23,2	19,4	14,7
Ansiosidonnainen päiväraha	0,1	0,1	0,2	0,5	0,6	0,9	0,3
Opinto-/koulutustuki	18,9	23,2	27,8	18,6	28,2	20,9	22,1
Sairauspäiväraha	1,0	1,6	1,8	3,2	2,8	3,7	1,9
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	2,8	5,5	6,0	4,3	3,5	2,3	3,7
Lasten kotihoidon tuki	3,8	6,6	6,6	4,8	4,2	3,6	4,6
Lapsilisät/elatusapu/-tuki	9,2	21,9	25,1	20,6	15,8	12,6	15,0
Eläke	1,4	1,3	2,4	1,5	2,2	1,5	1,7
Asumistuki	38,1	40,9	45,0	57,3	67,6	63,4	47,4
Muu	6,4	3,8	52,9	3,1	8,4	4,0	12,4
Tuloton	41,1	28,0	34,9	20,5	26,8	25,8	33,7
Tulonlähteitä yhteensä (N)	6 737	1 840	3 426	1 430	2 952	1 611	17 996
Kotitalouksia yhteensä (N)	4 748	1 217	1 516	917	1 554	995	10 947
Tuloslähteitä/kotitalous	1,4	1,5	2,3	1,6	1,9	1,6	1,6

Nuorten osalta tulolähdetilasto poikkeaa koko asiakaskunnasta siten, että työttömyysturvan ja eläkkeiden osuus oli huomattavasti pienempi ja vastaavasti opintotuen osuus oli suurempi. Myös tulottomien osuus on koko asiakaskuntaa suurempi.

2.4 Toimeentulotuen kustannukset vuosina 2006- 2012

Kustannusvertailut on tehty ilman pakolaisten, paluumuuttajien ja turvapaikan hakijoiden toimeentulotukimenoja, jotka valtio korvaa kunnille täysimääräisesti (liitetaulukoissa 2 ja 2C pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat ovat mukana). Myöskään takaisin perittyä toimeentulotukea ei ole vähennetty luvuista. Asiakkailta takaisin perityn toimeentulotuen määrä vaihteli Kuusikko-kunnissa 3,4 ja 7,8 prosentin välillä toimeentulotuen kokonaiskustannuksista. (Liite 2)

2.4.1 Vuosikustannukset toimeentulotukea saanutta kotitaloutta ja henkilöä kohden

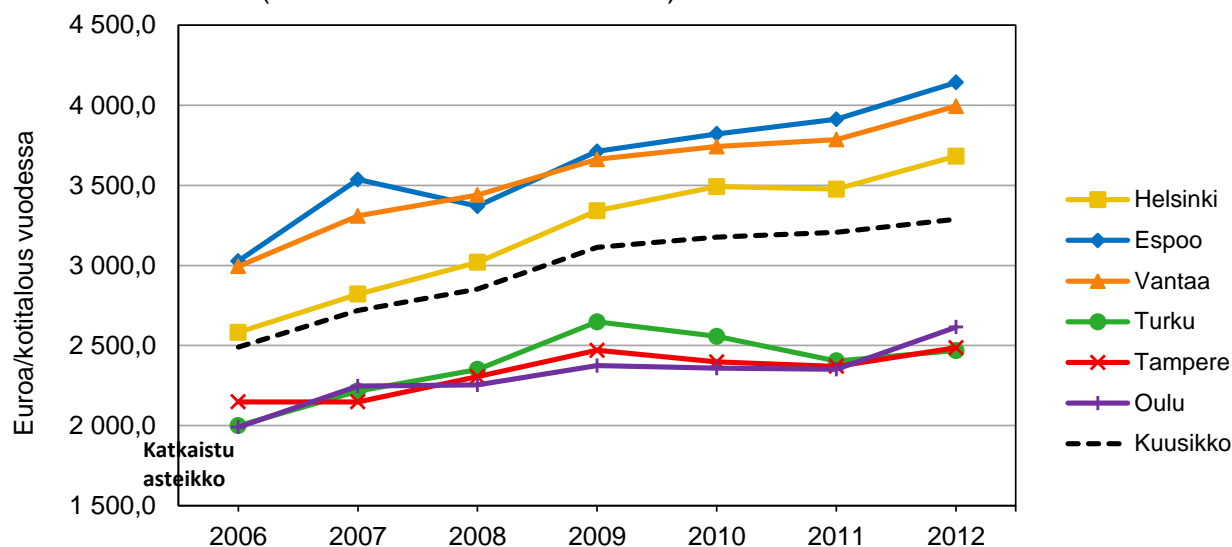
Toimeentulotuen vuosikustannukset kotitaloutta kohti olivat keskimäärin 3 386 euroa ja tuesta osalliseksi tullutta henkilöä kohti 2 239 euroa vuonna 2012. Kustannukset sekä kotitaloutta että henkilöä kohden kasvoivat kaikissa Kuusikko-kunnissa, eniten Oulussa (reilut 11 prosenttia). (Taulukko 11)

Taulukko 11 Toimeentulotuki kotitaloutta ja henkilöä kohti vuonna 2012 ja muutos vuodesta 2011 (vuoden 2012 arvossa)

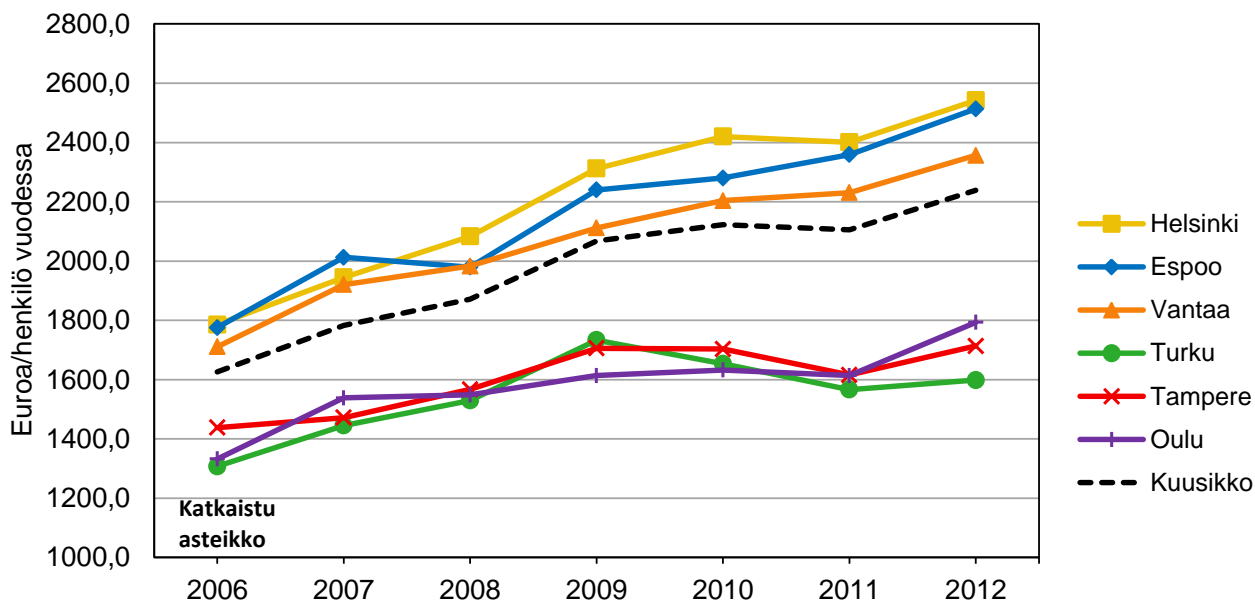
	Tuki/ kotitalous euroa/vuosi	Muutos (%) vuodesta 2011	Tuki/henkilö euroa/vuosi	Muutos (%) vuodesta 2011
Helsinki	3 682	5,9	2 543	5,9
Espoo	4 143	5,9	2 513	6,5
Vantaa	3 994	5,5	2 357	5,6
Turku	2 468	2,7	1 598	2,0
Tampere	2 486	4,9	1 713	6,0
Oulu	2 614	11,2	1 793	11,1
Kuusikko	3 386	6,2	2 239	6,3

Kuvioissa 5 ja 6 on kuvattu toimeentulotuen vuosikustannusten kehitystä kotitaloutta ja henkilöä kohden vuosina 2006 – 2012.

Kuvio 5 Toimeentulotuen vuosikustannukset, euroa tukea saanutta kotitaloutta kohti vuosina 2006–2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)

Kuvio 6 Toimeentulotuen vuosikustannukset, euroa tukea saanutta henkilöä kohti vuosina 2006–2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)

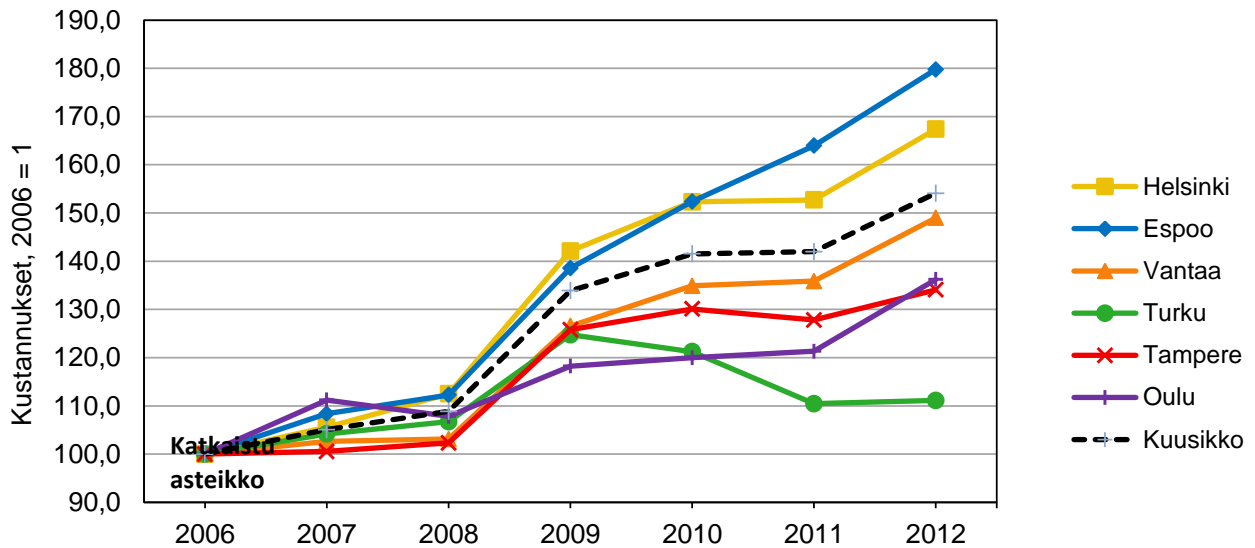
2.4.2 Toimeentulotuen kokonaiskustannukset

Kuusikon kunnissa toimeentulotuen deflatoidut kokonaiskustannukset kasvoivat vuodesta 2008 vuoteen 2009 lähes neljänneksellä (liite 2b). Kasvu jatkui vuonna 2010, mutta vauhti hidastui viiteen prosenttiin. Vuodesta 2010 vuoteen 2011 kustannukset eivät enää juurikaan kasvaneet Espoota lukuun ottamatta. Espoossa kustannukset nousivat 7,6 prosenttia, mihin todennäköisesti vaikutti Espoon maahanmuuttajista koostuva muuttovoitto. Turussa kustannukset jopa laskivat lähes yhdeksän prosenttia. Turussa toimeentulotuessa hyväksyttäviä enimmäisvuokria ei ole korotettu moneen vuoteen mikä puolestaan saattaa selittää Turun kustannuskehitystä. Vuonna 2012 kustannukset eivät enää Turussakaan laskeneet vaan nousivat hieman edellisvuodesta. (Taulukko 12, Kuvio 7)

Taulukko 12 Myönnetyn toimeentulotuen kustannukset 2012

	Kustannukset Euroa	Muutos (%) vuodesta 2011	Muutos (%) vuodesta 2011, defl.
Helsinki	145 721 330	12,70	9,62
Espoo	44 996 163	12,73	9,64
Vantaa	44 747 252	12,72	9,63
Turku	22 563 851	3,44	0,61
Tampere	35 551 314	7,84	4,88
Oulu	18 630 583	15,44	12,28
Kuusikko	312 210 492	11,57	8,52

Kuvio 7 Toimeentulotuen kustannusten muutos 2006 -2012, (korotettuna 2012 arvoon) ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia, 2006 = 100

2.4.3 Toimeentulotuen kustannuksiin vaikuttavia tekijöitä

Toimeentulotuen kustannukset ovat pääkaupunkiseudun kunnissa, erityisesti Helsingissä ja Espoossa, muuta Kuusikkoa korkeammat. Yksi mahdollisen selittäjä on toimeentulotuen kesto, joka Helsingissä ja Vantaalla on ollut hieman Kuusikon keskiarvoa pidempi. Toinen kustannuksiin vaikuttava tekijä on tulottomien tuensaajien määrä. Vaikka käytettävissä olevien tilastojen luotettavuuteen pitää suhtautua varauksellisesti (ks. luku 2.3.7), niiden mukaan Helsingissä tulottomien osuus toimeentulotuen saajista näyttäisi olevan paljon suurempi kuin muissa Kuusikko-kunnissa. (Borg 2011, 14-15)

Selkeä ero pääkaupunkiseudun ja muun Kuusikon välillä syntyy asumismenoista – sekä arava- että vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen neliövuokrat ovat pääkaupunkiseudulla muuta Kuusikkoa korkeammat. Arava-asuntojen neliövuokrat ovat Espoossa ja Vantaalla hieman korkeampia kuin Helsingissä. Espoon arava-asuntojen vuokrat olivat 18 prosenttia korkeammat kuin Oulussa, missä neliövuokrat olivat Kuusikon edullisimmat. Vapaarahoitteisten asuntojen vuokratasossa Helsinki erottuu kaikista muista kunnista. Edullisimman Kuusikko-kunnan eli Oulun ja Helsingin välinen neliövuokrien ero oli 23 prosenttia. (Taulukko 13)

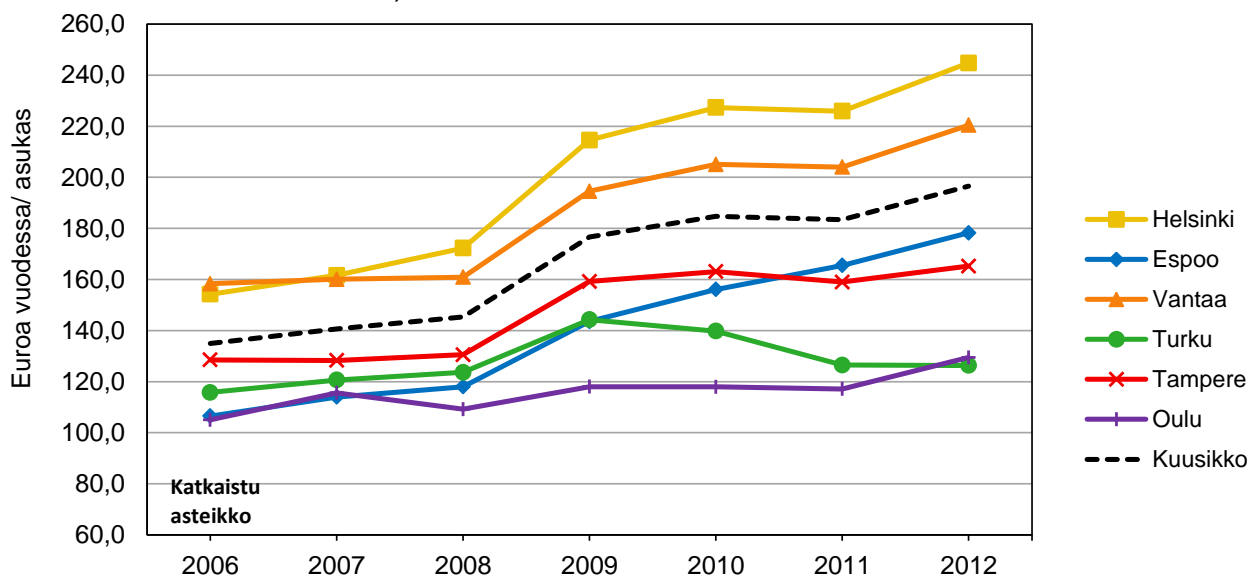
Vuokrien suuruus nostaa pääkaupunkiseudulla toimeentulotukikustannuksia. Ensisijainen tukijärjestelmä pienituloisille asumismenoihin on Kelan maksama asumistuki, mutta valtioneuvoston määrittelemät asumistuen hyväksyttävät menorajat alittavat usein erityisesti suurien kaupunkien vuokratason. Hiilamo (2012, 99) toteaa, että ”toimeentulotuesta on tullut Suomessa 1990-luvun laman jälkeen eräänlainen kuntien maksama ”perustulo” ja että syynä tähän on ennen kaikkea asumisen kallistuminen. Toimeentulotukea voidaan myöntää kohtuulliseen asumistuen ja todellisen vuokran väliseen erotukseen.

Taulukko 13 Keskimääräiset neliövuokrat Kuusikko-kunnissa vuonna 2012

	Aravat		Vapaarahoitteiset	
	€/m ² /kk	Muutos % 2011 -2012	€/m ² /kk	Muutos % 2011 -2012
Helsinki	11,13	4,02	16,04	4,91
Espoo	11,52	1,95	13,81	4,38
Vantaa	11,38	5,27	13,06	3,82
Turku	10,22	3,34	11,71	3,26
Tampere	10,89	3,62	12,35	2,57
Oulu	9,77	1,98	11,07	2,88
Keskiarvo	10,82	3,38	13,01	3,72

2.4.4 Toimeentulotuen vuosikustannukset asukasta kohti

Kuvio 8 Toimeentulotuen kustannukset kunnan asukasta kohden vuosina 2006 - 2012 (vuoden 2012 rahan arvossa)

Kustannukset kunnan asukasta kohden kääntyivät Oulua lukuun ottamatta selvään kasvuun vuonna 2008. Taustalla on toimeentulotukea saavien kotitalouksien ja henkilöiden lukumäärän kasvu yli kymmenellä prosentilla vuodesta 2008 vuoteen 2009. Kustannusten kasvu taittui vuonna 2010 ja kustannukset ovat vuoteen 2011 lievästi laskeneet kaikissa muissa Kuusikko-kunnissa paitsi Espoossa, jossa myös toimeentulotukea saavien kotitalouksien ja henkilöiden lukumäärä on kasvanut edelleen Kuusikon keskiarvoa enemmän. Vuodesta 2011 vuoteen 2012 kustannukset asukasta kohden ovat jälleen hienoisessa kasvussa Turku lukuun ottamatta. Turussakaan kustannukset asukasta kohden eivät enää laskeneet vaan pysyivät lähes ennallaan. Toimeentulotuen vuosikustannukset kunnan asukasta kohti olivat vuonna 2012 noin 196,5 euroa. (183,4 euroa/asukas vuonna 2011). (Liite 2B, Kuvio 8)

2.4.5 Toimeentulotuen kustannusten jakautuminen perustoimeentulotukeen, täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen

Taulukko 14 Toimeentulotuen kustannusten jakautuminen eri lajeihin sekä asiakkailta takaisin peritty toimeentulotuki 2012

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu ²	Kuusikko
Kustannukset yhteensä (€)	154 716 207	46 755 179	46 212 092	23 943 605	36 798 258	20 174 773	328 600 114
Perustoimeentulotuki	129 449 943	40 114 533	39 058 861	20 862 828	32 437 049	15 486 409	277 409 623
Täydentävä toimeentulotuki	11 068 020	3 850 781	4 901 907	1 008 766	2 233 243	1 056 680	24 119 398
Ehkäisevä toimeentulotuki	4 663 355	947 285	611 777	692 257	686 823	1 959 229	9 560 726
Muu toimeentulotuki	9 534 889	1 842 580	1 639 547	1 379 754	1 441 143	1 672 455	17 510 368
<i>Kustannukset yhteensä (€)</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>Perustoimeentulotuki</i>	<i>83,7</i>	<i>85,8</i>	<i>84,5</i>	<i>87,1</i>	<i>88,1</i>	<i>76,8</i>	<i>84,4</i>
<i>Täydentävä toimeentulotuki</i>	<i>7,2</i>	<i>8,2</i>	<i>10,6</i>	<i>4,2</i>	<i>6,1</i>	<i>5,2</i>	<i>7,3</i>
<i>Ehkäisevä toimeentulotuki</i>	<i>3,0</i>	<i>2,0</i>	<i>1,3</i>	<i>2,9</i>	<i>1,9</i>	<i>9,7</i>	<i>2,9</i>
<i>Muu toimeentulotuki</i>	<i>6,2</i>	<i>3,9</i>	<i>3,5</i>	<i>5,8</i>	<i>3,9</i>	<i>8,3</i>	<i>5,3</i>
<i>Ehkäisevän toimeentulotuen osuus varsinaisesta toimeentulotuesta¹ (%)</i>	<i>3,3</i>	<i>2,2</i>	<i>1,4</i>	<i>3,2</i>	<i>2,0</i>	<i>11,8</i>	<i>3,2</i>
Asiakkailta takaisinperitty toimeentulotuki (€)	7 802 240	1 576 711	1 634 570	1 864 706	1 808 433	863 998	15 550 657
<i>Osuus (%) kokonaiskustannuksista</i>	<i>5,0</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>7,8</i>	<i>4,9</i>	<i>4,3</i>	<i>3,4</i>

¹ Varsinainen toimeentulotuki pitää sisällään perustoimeentulotuen ja täydentävän toimeentulotuen.

² Oulun ehkäisevä tuki sisältää lastensuojelun taloudellisen tuen.

Taulukossa 14 on eritelty toimeentulotuen kustannukset lajeittain. Kuusikko-kuntien toimeentulotuen kustannuksista keskimäärin 84,4 prosenttia syntyy perustoimeentulotuen kustannuksista. Perustoimeentulotuen osuus kustannuksista oli korkein Tampereella (88,1 %) ja pienin Oulussa (76,8 %). Pääkaupunkiseudun kunnissa täydentävän toimeentulotuen osuus oli suurempi kuin muissa kunnissa, mikä selittyy toimeentulotuen kestolla: Helsingissä ja Vantaalla 12 kuukautta toimeentulotukea saaneita kotitalouksia on suhteessa enemmän kuin muissa kunnissa (ks. Liite 4). Mitä pidempään asiakkuus jatkuu, sitä yleisempää on täydentävän toimeentulotuen myöntäminen erityisesti tarpeesta tai olosuhteesta aiheutuvaan menoon.

Oulussa puolestaan ehkäisevän toimeentulon muita kuntia suurempi osuus selittyy osittain sillä, että siihen sisältyy myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena maksettu taloudellinen tuki. Kaupungeilla on jonkin verran erilaisia käytäntöjä siinä, mihin tarkoitukseen myönnetään täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Hallituksen esityksessä toimeentulotukilain muutoksiksi vuonna 2000 määriteltiin ehkäisevän toimeentulotuen tavoitetasoksi 3,3 % varsinaisen toimeentulotuen (perustoimeentulotuki ja täydentävä toimeentulotuki yhteensä) määrästä (Borg 2011, 17). Kuusikko-kunnista tavoitetasolle ylsivät vuonna 2012 Helsinki ja Oulu, jonka suhteen täytyy muistaa, että ehkäisevään toimeentulotukeen sisältyi muista kunnista poiketen lastensuojelun avohuollon tukitoimena maksettu taloudellinen tuki.

3 TOIMEENTULOTUKIPÄÄTÖKSET JA MUUTOKSENHAUT

Taulukko 15 Päätöksiä kotitaloutta kohden 2012 ja 2011

	<i>Päätöksiä yhteensä</i>	Kotitalouksia	<i>Päätöksiä /kotitalous v. 2012</i>	<i>Päätöksiä /kotitalous v. 2011</i>
Helsinki	289 817	42 480	6,8	6,6
Espoo	68 459	11 257	6,1	6,3
Vantaa	72 777	12 337	5,9	6,0
Turku	71 553	9 622	7,4	7,3
Tampere	75 202	14 622	5,1	5,2
Oulu	68 937	7 577	9,1	9,6
Kuusikko	646 745	97 895	6,6	6,6

Kuusikkokunnissa tehtiin yli 646 000 toimeentulotukipäätöstä vuonna 2012, 1,7 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Kotitaloutta kohti tehtiin vuonna 2012 keskimäärin 6,6 päätöstä vuodessa. Oulussa tehtiin eniten päätöksiä kotitaloutta kohti (9,1 päätöstä.). Vähiten päätöksiä taloutta kohti tehtiin Tampereella (5,1).

Toimeentulotukipäätöksistä oli vuonna 2012 keskimäärin 87,6 prosenttia joko täysin tai osittain myönteisiä, kielteisten osuus oli siis 12,4 prosenttia. Suhde on lähes sama kuin vuonna 2011. Helsingissä kielteisten päätösten osuus oli pienin (9,9 %) ja Turussa suurin (17,2 %). Kielteisten päätösten osuus kasvoi Turussa ja Tampereella ja laski muissa kunnissa.

Muutoksenhakuja tehtiin Kuusikko-kaupungeissa vuonna 2012 keskimäärin noin 0,4 prosenttiin päätöksistä. Muutoksenhakujen määrä nousi Espoota ja Oulua lukuun ottamatta kaikissa kunnissa.

Taulukko 16 Toimeentulotukipäätösten ja muutoksenhakujen määrä 2012

	Myönteiset	Osittain myönteiset*	Kielteiset	Päätöksiä yhteensä	<i>Kielteisten osuus (%)</i>	Muutoksen- haut	<i>Muutoksen- haut (%)</i>
Helsinki	225 723	35 490	28 604	289 817	9,9	771	0,27
Espoo	59 557	..	8 902	68 459	13,0	257	0,38
Vantaa	62 924	1 785	8 068	72 777	11,1	243	0,33
Turku	59 218	..	12 335	71 553	17,2	519	0,73
Tampere	64 790	..	10 412	75 202	13,8	650	0,86
Oulu	57 365	..	11 572	68 937	16,8	174	0,25
Kuusikko	529 577	37 275	79 893	646 745	12,4	2 614	0,40

* Merkitään, mikäli kunta tilastoi erikseen. Muutoin sisältyy myönteisiin päätöksiin.

3.1 Etuuskäsittelyn haasteita Kuusikko-kunnissa

Vuoden 2008 alusta astui voimaan toimeentulotukilain muutos, jossa tarkennettiin toimeentulotukihakemuksen käsittelyn määräaika. Muutoksen myötä kiireellisessä tapauksessa päätös toimeentulotukihakemukseen on tehtävä samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Toimeentulotuen asiakasmäärien kasvun myötä tarkennetuissa määräajoissa pysyminen on ollut suurelle osalle kunnista haastavaa. Sosiaali- ja terveysministeriö ilmaisikin asiasta huolensa lääninhallituksille (nyk. alueevalvontavirastot) syksyllä 2009. Ministeriön silloisille lääninhallituksille osoittamassa kirjeessä korostettiin, että toimeentulotukiasioiden käsittelylle säädetyt määräajat ovat ehdottomia. Toimeentulotuen käsittelyajat ovatkin olleet aluehallintovirastojen erityisvalvonnan alla. Lääninhallintavirasto muistutti kuntia käsittelyaikojen noudattamisesta ohjauskirjeellä toukokuussa 2010. (Valvira 2010).

Määräaikojen noudattaminen luo kunnille haasteita. Kuusikko-kunnissa tehdään vuoden aikana paljon ylityötunteja toimeentulotukihakemusjonon purkamiseksi. Erityisesti ruuhka-ajat kuten kuukauden- ja vuodenvaihteet ovat haasteellisia eikä tarvittavan henkilöresurssin varaaminen etuuskäsittelyn muuttuviin tilanteisiin ole helppoa.

Toimeentulotuen hakijoiden tilanteet ovat usein haasteellisia ja tilanteen selvittäminen saattaa vaatia asiakastapaamista, jotta oikea päätös voidaan tehdä. On tärkeää, että etuuskäsittelijä saa tukea sosiaalityöntekijöiltä ja -ohjaajilta. Uuden hakijat sekä epäselvät tapaukset (esim. EU-kansalaiset) vievät aikaa. Kun hakijan tilanteet ovat epäselviä, joudutaan myös tekemään lyhyitä päätöksiä, jolloin samalle perheelle joudutaan tekemään useampi päätös ja tätä kautta lisääntynyt työmäärä pidentää käsittelyaikaa.

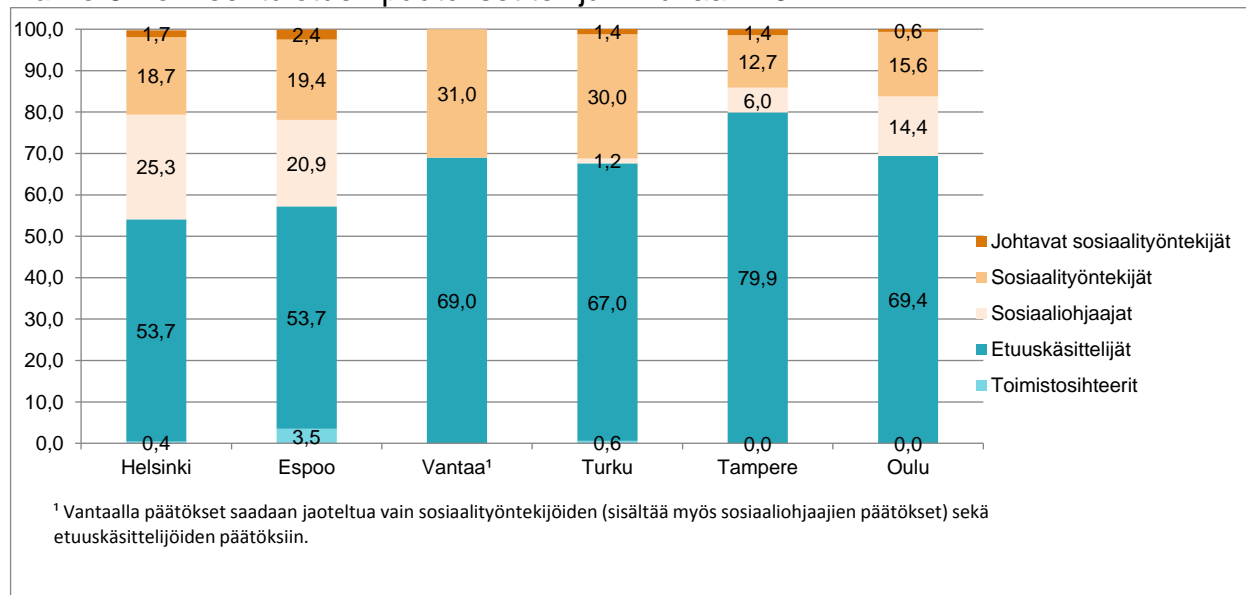
Samalta perheeltä voi myös tulla useampi kuin yksi hakemus kuukaudessa ja tämäkin ruuhkauttaa hakemuskäsittelyä. Hakemuskäsittelyä hidastaa myös lisäselvityspyyntöjen lähettäminen. Etuuskäsittelyyn tulee hakemuksia, joissa asiakkaan saamasta ohjeistuksesta huolimatta on puutteellisia liitetietoja.

4 AIKUISSOSIAALITYÖ

Sosiaalihuoltolain (§ 18) mukaan sosiaalityön tavoitteena on ylläpitää ja edistää asiakkaan ja hänen perheensä turvallisuutta ja itsenäistä suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä. Aikuissosiaalityötä ei toistaiseksi määritellä laissa, mutta siinä on kyse yli 18-vuotiaiden asiakkaiden elämäntilannetta vaikeuttavista tekijöistä tasapainottavasta ja poistavasta työstä. (Borg 2011b, 2)

Aikuissosiaalityö on ollut vahvasti sidoksissa toimeentulotukeen. Edelleen toimeentulotuen tarve on keskeinen syy tulla sosiaaliasemalle, mutta hakemusten käsittely ja päätöksenteko on Kuusikko-kunnissa siirtynyt yhä enemmän sosiaalityöntekijöiltä etuuskäsittelijöille. Kuviossa 9 ilmenee, että vuonna 2012 sosiaalityöntekijät ja johtavat sosiaalityöntekijät tekivät Kuusikko-kunnissa yhteensä noin 20 – 30 prosenttia toimeentulotuki päätöksistä, etuuskäsittelijät noin 50 – 80 prosenttia.

Kuvio 9 Toimeentulotuen päätökset tekijän mukaan 2012

Vaikka valtaosa aikuissosiaalityön asiakkuuksista käynnistyy toimeentulotukea hakemalla, toimitaan sosiaalityössä laajasti erilaisten elämään liittyvien kysymysten kanssa. Kuusikko-työryhmän aikuissosiaalityötä tarkastelevassa raportissa vuodelta 2011 on jaettu aikuissosiaalityön tehtävät toimeentulotuen lisäksi muun muassa seuraaviin kokonaisuuksiin: velkojen järjestely, työhön ja työttömyyteen liittyvät asiat, elämäntilanteeseen liittyvät asiat, terveyteen liittyvät asiat, kriisit, päihteiden käyttöön liittyvät asiat, rikoksiin ja rikollisuuteen liittyvät asiat, asumiseen liittyvät asiat ja maahanmuuttoon liittyvät erityisongelmat. (Borg 2011b, 14 – 15.)

4.1 Aikuissosiaalityön työntekijäresurssit

Aikuissosiaalityön työntekijäresursseja on kerätty edellisen kerran Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityön 2011 –raporttiin. Tuolloin todettiin, että henkilöstötietojen vertaileminen kuntien välillä on haastavaa, sillä tehtävät on kunnissa organisoitu hyvin eri tavoin. Tietoja aikuissosiaalityön vakanssimääristä päätettiin kuitenkin kerätä myös tähän toimeentulotuen raporttiin.

Taulukko 17 Aikuissosiaalityön vakanssit 15.9.2012

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku ¹	Tampere ²	Oulu
Johtavat sosiaalityöntekijät (Ikm)	27	6	8	8	2	2
<i>josta vakinaisesti täytetyt (%)</i>	94,3	66,7	87,5	87,5	100,0	33,3
<i>josta määräaikaiset (%)</i>	7,5	16,7	0,0	12,5	0,0	66,7
Sosiaalityöntekijät (Ikm)	91	23	21	21	42	17
<i>josta vakinaisesti täytetyt (%)</i>	81,3	17,4	.	61,9	81,0	58,8
<i>josta määräaikaiset (%)</i>	18,7	69,6	.	38,1	19,0	41,2
<i>epäpätevien osuus (%)</i>	46,2	60,9	.	38,1	0,0	29,4
Sosiaaliohjaajat (Ikm)	85	33	37	3	8	20
<i>josta vakinaisesti täytetyt (%)</i>	98,8	54,5	.	100,0	75,0	45,0
<i>josta määräaikaiset (%)</i>	1,2	30,3	.	0,0	25,0	55,0
Etuuskäsittelijät (Ikm)	77	47	35	47	41	32
<i>josta vakinaisesti täytetyt (%)</i>	100,0	93,6	.	91,5	78,0	68,8
<i>josta määräaikaiset (%)</i>	0,0	2,1	.	8,5	22,0	31,3
Maksatuksen toimistosihteerit (Ikm)	73	0	24	0	–	5
Muut toimistosihteerit (Ikm)	0	6	7	8	3	3
Kaikki vakanssit yhteensä	353	115	39	87	96	79

¹ Turun aikuissosiaalityöntekijöissä ovat mukana asumis- ja päihdepalvelujen 3 sosiaalityöntekijää, jotka tekevät myös lapsiperhetyötä (lapsiperhesosiaalityön heillä hyvin vähäinen). Etuuskäsittelijöiden luvussa ovat mukana 4 asumis- ja päihdepalvelun etuuskäsittelijää, jotka kuitenkin eivät käsittele toimeentulotukea.

² Tampereella sosiaalityöntekijän vakansseihin on laskettu kolmen Lapsiperheiden sosiaaliaseman aikuissosiaalityön osuus.

Lapsiperhesosiaalityössä aikuisten kanssa tehtävään työhön on tässä raportissa määritelty käytettäväksi yksi neljäsosa sosiaalityön resurssista.

4.2 Asiakassuunnitelmat ja tilannearviot

Aikuissosiaalityön keskeisiä työvälineitä ovat sosiaalityön suunnitelmat ja tilannearviot. Taulukkoon 18 on koottu Kuusikko-kunnissa vuoden 2012 aikana laaditut asiakassuunnitelmat ja tilannearviot. Lukumäärät eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä tilannearvioiden ja suunnitelmien tekemisen käytännöt vaihtelevat kunnittain. Luvuilla 4.2.1 ja 4.2.2 on kuvattu asiakassuunnitelmien ja tilannearvioiden laatimisen käytäntöjä Kuusikko-kunnissa.

Taulukko 18 Vuoden 2012 aikana tehtyjen asiakassuunnitelmien ja tilannearvioiden lukumäärä

	Helsinki	Espoo ¹	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Asiakassuunnitelmat, lkm²	648	17	3 869	9 541	1 427	1 368	16 870
Kotitaloudet, joille tehty asiakassuunnitelmat, lkm	644	16	3 869	6 256	1 149	797	12 731
Tilannearviot, lkm³	2 957	6 040	1 016	..	941	..	..
Kotitaloudet, joille tehty tilannearvio, lkm	2 884	3 860	0	..	939	..	..

¹ Espoossa sekä asiakassuunnitelmat että tilannearviot pitävät sisällään pakolaiset ja paluumuuttajat.

² Turun ja Oulun luvuissa ovat mukana sekä uudet että tarkistettut asiakassuunnitelmat.

³ Turussa ja Oulussa tilannearviot sisältyvät asiakassuunnitelmaan eikä niitä tilastoida erikseen.

4.2.1 Asiakassuunnitelman laatimisen käytännöt Kuusikko-kunnissa

Helsingissä asiakassuunnitelmia laadittiin vuonna 2012 asiakaskuntaan nähden vähän, keskimäärin neljälle prosentille toimeentulotukiasiakkaista. Eniten suunnitelmia tehtiin alle 25-vuotiaille asiakkaille ja erityisesti vähintään kuusi kuukautta asiakkaina olleille nuorille. Suunnitelmien laatimista on ohjeistettu ja asiakastietojärjestelmää on kehitetty tätä varten. Asiakastietojärjestelmässä on osiot asiakkaan elämäntilanteen kuvaukselle, suunnitelman tavoitteille, käytettäville keinoille ja suunnitelman arvioinnille. Arvioinnin yhteydessä suositellaan käytettäväksi seurantanäytön mittaria, jolla arvioidaan, mihin suuntaan asiakkaan elämäntilanne on muuttunut.

Espoossa asiakassuunnitelmiksi tilastoidaan palvelusuunnitelmat ja kotoutumissuunnitelmat. Tilannearviot sisältävät suunnitelmaosuuden, joten melkein kaikki asiakassuunnitelmat tehdään tilannearvio-otsikolla. Palvelusuunnitelma-nimellä suunnitelma on tehty aikuissosiaalityön asiakkaalle lähinnä silloin, jos asiakas on pyytänyt nimenomaan palvelusuunnitelmaa. Palvelusuunnitelmaan kirjataan asiakkaan tilanne, hänellä jo olevat palvelut ja suunnitelma, miten työskentelyä jatketaan. Kotoutumissuunnitelmia tehdään maahanmuuttajapalveluissa pakolaisille ja paluumuuttajille yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa.

Vantaalla asiakassuunnitelmat tehdään kaikille asiakkaille, jotka saavat ennalta ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea.

Turussa asiakassuunnitelma laaditaan kaikille asiakkaille, joiden asiakkuus jatkuu yli kolme kuukautta. Erityisryhmille, muun muassa nuorille alle 25-vuotiaille, pyritään laatimaan asiakassuunnitelma heti asiakkuuden alkaessa. Siinä kuvataan asiakkaan nykytilanne, määritellään tavoitteet ja sovitaan suunnitelman tarkistuksesta.

Tampereella asiakassuunnitelma on nimeltään palvelusuunnitelma. Palvelusuunnitelma tehdään, mikäli asiakkuus aikuissosiaalityössä jatkuu yli kolmen neuvonta/ohjauskäynnin verran. Sarviksen uusien asiakkaiden sosiaaliasemalla palvelusuunnitelma tehdään nuorille ammattikouluttamattomille tai tulottomille sekä kaikille, jotka ohjataan jatkoasiointiin aikuissosiaalityössä. Palvelusuunnitelmaan kirjataan osallistujat, asiakkaan elämäntilanne, palvelut ja asiakkuudet, tavoitteet sekä suunnitelma ja keinot. Palvelusuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Oulussa laaditaan aktivointisuunnitelmia ja sosiaalityön suunnitelmia. Asiakkaat ovat pääsääntöisesti työttömiä, ja työttömyyden ohella heillä voi olla erilaisia elämäntilanteeseen liittyviä vaikeuksia. Asiakkaalla voi olla päihde- tai mielenterveysongelmia, väkivaltaista käytöstä, asunnottomuutta tai muita tekijöitä, jotka vaikeuttavat arjessa selviy-

tymistä. Aktivointisuunnitelmat laaditaan aktivointiehdon täyttäneille henkilöille, sosiaalityön suunnitelmat laaditaan pääsääntöisesti huollolliseen sosiaalityöhön.

4.2.2 Tilannearvioiden laatimisen käytännöt Kuusikko-kunnissa

Helsingissä tehtiin tilannearvioita keskimäärin noin 18 prosentille toimeentulotuen asiakkaista vuonna 2012. Eniten, yli 25 prosenttia, arvioista kohdentui alle 25-vuotiaille pidempään asiakkuudessa olleille nuorille. Tilannearvioiden laatimista varten asiakastietojärjestelmässä on TARV-näyttö, jossa on elämänalueittaiset osiot (mm. perhe- ja ihmissuhteet, terveys, asuminen ja työ) ja yhteenveto-osio. Aikuissosiaalityön tilannearvion laatimista on ohjeistettu ja siitä on kirjoitettu opas (Aikuissosiaalityön tilannearvio-opas). Tilannearvion laatimisen tulisi edeltää suunnitelmaa, joskin käytännössä tilannearvio usein korvaa suunnitelman.

Espoossa alku- tai tilannearvio on tarkoitus laatia kaikille asiakkaille, jotka käyvät asiakastapaamisella. Tilannearviota voi päivittää myös puhelinkeskustelun perusteella. Tilannearvio sisältää taloudellisen tuen suunnitelman, joka ohjaa harkinnanvaraisen tuen myöntämistä. Tilannearvio tehdään ja kirjataan kahdesta näkökulmasta: asiakkaan kanssa arvioidaan sekä objektiiviset olosuhteet että asiakkaan subjektiivinen kokemus tilanteesta. Alkuarvioinnissa käydään läpi kaikki elämänalueet (otsikkorungon mukaisesti). Tilannearvioinnissa keskitytään niihin alueisiin, jotka ovat asiakkaan ja sosiaalityön kannalta tärkeitä. Esimerkiksi asunnottoman tilannearviossa keskitytään asiakkaan asumishistoriaan sekä sen kartoittamiseen, minkälainen asumismuoto voisi olla asiakkaalle sopiva.

Vantaalla on ennen asiakassuunnitelmaa laadittava kartoitus - kuvaus asiakkaan tilanteesta. Kartoituksen perusteella laaditaan palvelusuunnitelma.

Turussa tilannearvio sisältyy asiakassuunnitelmaan

Tampereella Sarviksen uusien asiakkaiden sosiaaliasemalla sosiaalityöntekijät tai etuuskäsittelijät tekevät asiakkaille taloudellisen tilanteen alkukartoituksen. Toimeentulotukiyksikössä on ollut syksystä 2012 alkaen 3 sosiaaliohjaajaa, jotka pyrkivät tukemaan asiakkaita toimeentulotuen hakemisen ongelmassa sekä tarvittaessa kartoittavat asiakkaan muita tuen tarpeita.

Oulussa tilannearviot eli asiakkaan elämäntilanteen kartoitus sekä palvelutarpeiden ja tukien selvittely ovat kaiken asiakastyön perusta, ja ne sisältyvät aina asiakassuunnitelmaan, joten niitä ei erikseen tilastoida.

4.3 Aikuissosiaalityön haasteita Kuusikko-kunnissa

Aikuissosiaalityön asiakasmäärät ovat kasvaneet, ja yhtenä syynä on työttömyyden kasvu, mikä on tuonut toimeentulotuen pariin lisää asiakkaita. Toimeentulotuen käsittely kuluttaa paljon aikuissosiaalityön resursseja eikä sosiaalityölle jää riittävästi aikaa. Samaan aikaan asiakkaan mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat yhä vaikeampia ja osa asiakkaista on jo monen polven sosiaalitoimiston asiakkaita – pitkäaikaisasiakkaiden ongelmat vaativat pitkäjänteisempää sosiaalityötä ja verkostoitumista. Vaikeutena on myös seuloa kirjallisesti toimeentulotukea hakevien joukosta heidät, joiden tilanne vaatisi suunnitelmallista sosiaalityötä. Palvelut ovat usein myös sirpaleisia ja samalle asiakkaalle voidaan tehdä suunnitelmia eri palveluissa – moniammatillisen yhteistyön lisäämiselle on tarvetta.

Pääkaupunkiseudulla vaikea asuntotilanne hankaloittaa erityisesti asunnottomien nuorten ja maahanmuuttajien tilannetta. Haasteita aiheuttaa lisäksi sosiaalityöntekijöiden rekrytointi ja toisaalta heidän pysyvyytensä työtehtävässä – työntekijöiden vaihtuvuus on suurta.

Huolenaiheita nousee myös valtion suunnalta. Valtioneuvoston selonteossa valtioneuvoston kehitysministerin esittämien vuosien 2014 – 2017 siirrettävien vastuuvelvoitteiden hoidosta ja rahoituksesta kunnille: ”Kuntien rooli ja vastuu pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa korostuu. Osa yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien.” (VNS 3/2013, 36) Kuntaliitto arvioi kehysriihipäätöksen kestävämmäksi kuntien kannalta. Kuntaliitosta huomautetaan, että työmarkkinatilanne on heikentynyt vaatimattoman talouskehityksen pitkittyessä ja että kehyskaudella on ennakoitavissa, että myös työmarkkinatuella joutuvien määrä kasvaa ja työttömyyden kesto edelleen pitkitty. (Kuntaliitto 2013)

5 TYÖTTÖMYYS TOIMEENTULOTUEN TARPEESEEN VAIKUTTAVANA TEKIJÄNÄ

Työttömien määrä lisääntyi Kuusikko-kunnissa vuodesta 2008 vuoteen 2009 noin 36 prosentilla, pääkaupunkiseudun kunnissa ja Turussa Kuusikon keskiarvoa enemmän. Koko Suomessa työttömien määrä kasvoi tuolloin vajaat 30 prosenttia. Tämän jälkeen työttömien lukumäärä ja työttömyysaste laski - vuodesta 2009 vuoteen 2010 noin seitsemän prosenttia ja vuodesta 2010 vuoteen 2011 nelisen prosenttia. Nyt suunta on jälleen nouseva. Kuusikossa työttömien määrä lisääntyi vuosien 2011 – 2012 välillä 12,4 prosentilla (koko Suomessa 10,5 %). Espoossa työttömien määrä kasvoi Kuusikko-kunnista eniten, 17,8 prosentilla. (Taulukko 19, Liite 6.)

Taulukko 19 Työttömyysaste, työttömiä työnhakijoita työvoimasta (%) joulukuussa 2010-2012

	2010	2011	2012	Muutos (%-yksikköä) 2011-2012
Helsinki	7,8	7,6	8,4	0,9
Espoo	5,8	5,5	6,5	1,0
Vantaa	8,6	8,2	8,9	0,7
Turku	13,2	12,9	13,9	1,0
Tampere	13,8	12,8	14,7	1,8
Oulu	13,2	13,3	15,0	1,7
Kuusikko	9,5	9,1	10,2	1,1
Suomi	10,3	9,9	10,9	1,0

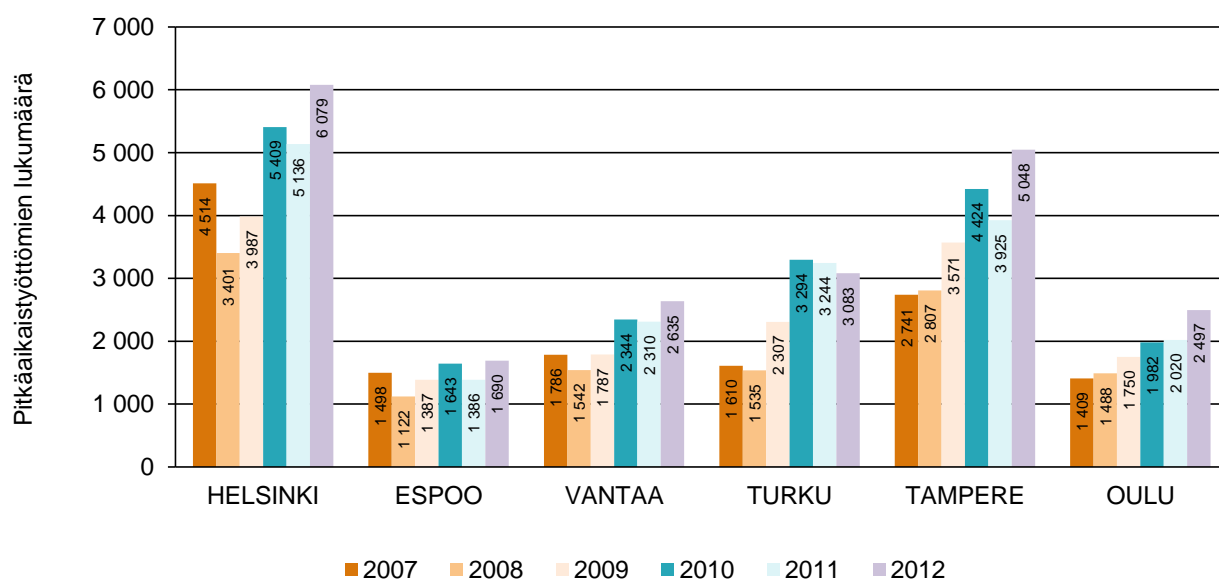
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä.

Espoossa työttömyysaste työttömien lukumäärän kasvusta huolimatta alittaa selvästi muiden Kuusikko-kuntien sekä koko maan tason. Myös Helsingissä ja Vantaalla työttömyysaste on alempi kuin Kuusikossa ja Suomessa keskimäärin. Turussa, Tampereella ja Oulussa työttömyysaste on sekä muuta Kuusikkoa että koko maata korkeammalla, 13,9 – 15,0 prosentin tasolla. Kaikissa Kuusikon kaupungeissa työttömyysaste on huomattavasti korkeammalla tasolla kuin ennen vuosien 2008 -09 taantumaa.

5.1 Pitkäaikaistyöttömät

Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden työttömänä olleiden määrä nousi edellisvuodesta kaikissa muissa Kuusikko-kunnissa paitsi Turussa, jossa heidän lukumääränsä laski viidellä prosentilla. Muissa kunnissa pitkäaikaistyöttömien lukumäärä kasvoi huomattavasti: Helsingissä 18,4 prosenttia, Espoossa 21,9 prosenttia, Vantaalla 14,1 prosenttia, Tampereella 28,6 prosenttia ja Oulussa 23,6 prosenttia.

Kuvio 10 Pitkäaikaistyöttömien määrä joulukuussa 2007–2012

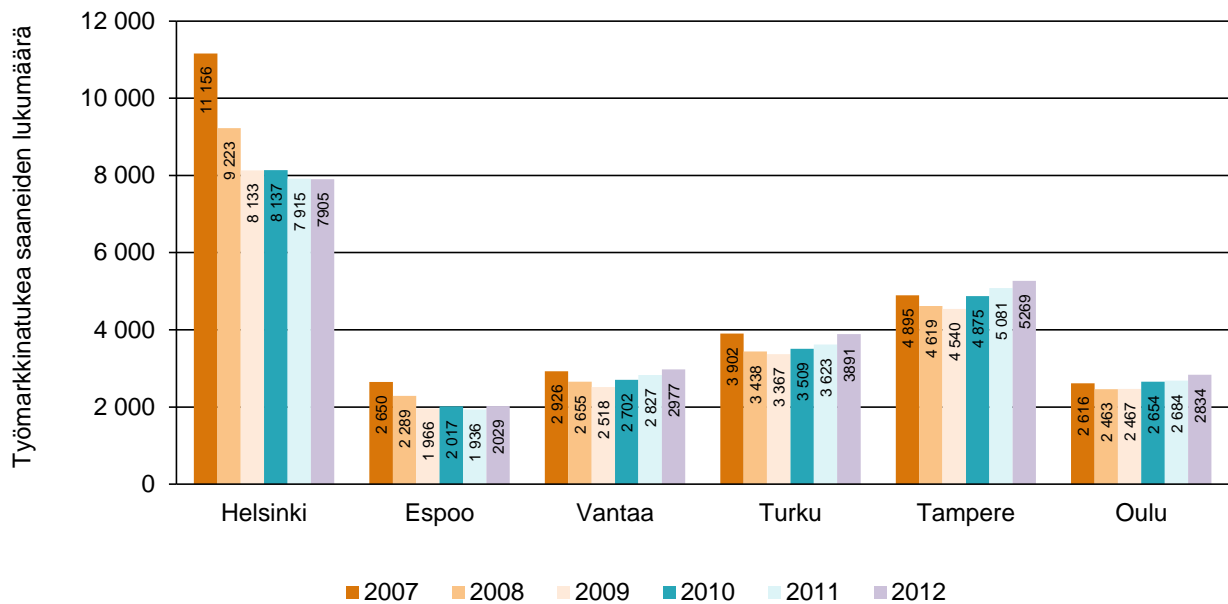
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä

Pitkäaikaistyöttömistä seurataan erikseen yli 500 päivää työttömyyden vuoksi työmarkkinatukea saaneiden lukumäärää (ns. ”Kelan lista”). Tämä ryhmä on erityisen kiinnostuksen kohteena siitä syystä, että vuoden 2006 työmarkkinatukiudistuksen myötä kunnat ovat joutuneet osallistumaan yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden tuen rahoitukseen. Kuntien tulee maksaa puolet niiden tukea saavien työmarkkinatuesta, jotka eivät ole osallistuneet ns. aktivointitoimenpiteisiin (mm. omaehtoinen opiskelu, työ- ja koulutuskokeilu, työharjoittelu, työelämävalmennus ja kuntouttava työtoiminta).

Yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä väheni Kuusikossa neljänneksellä vuodesta 2006 vuoteen 2009, mutta vuonna 2010 suunta kääntyi Helsinkiä ja Espoota lukuun ottamatta hienoiseen kasvuun. Yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden lukumäärä kasvoi vuosina 2011 – 2012 Kuusikossa keskimäärin 3,5 prosenttia.

Kuvio 11 Vähintään 500 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet 2007 - 2012³

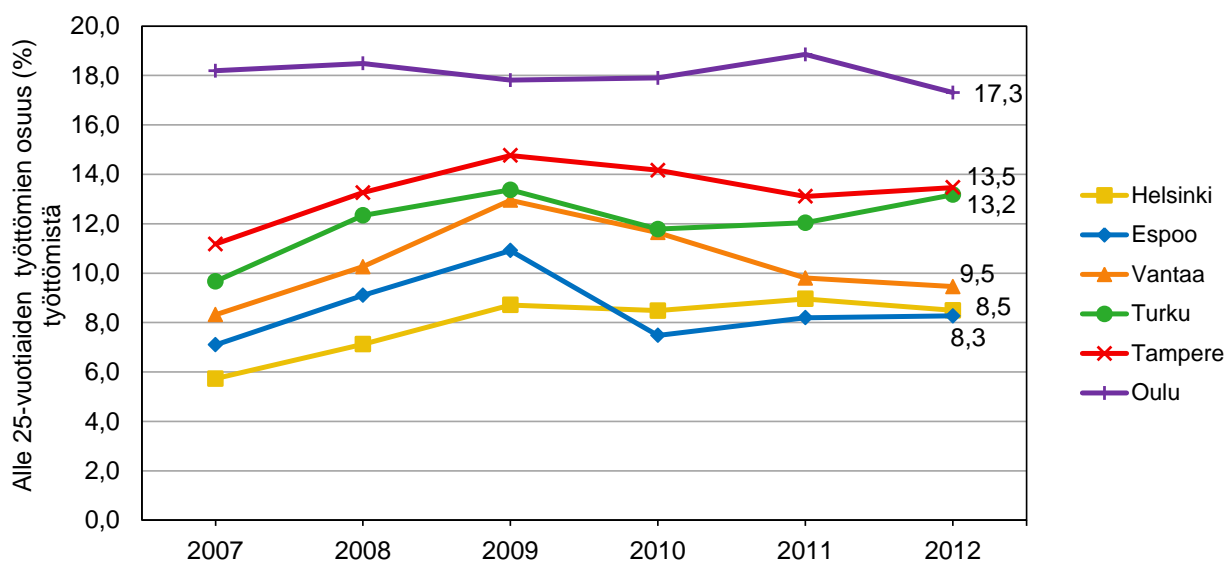
Lähde: Kelasto-raportit (www.kelasto.fi/kelasto). Aluejakona kunkin tilastointivuoden 1.1. aluejako.

5.2 Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyys on 2000-luvulla ollut yksi merkittävistä yhteiskunnallisista haasteista Suomessa. Kuusikko-kunnissa nuorisotyöttömiä oli vuonna 2012 keskimäärin 11,3 prosenttia työttömistä. Kuusikko-kunnissa nuorisotyöttömyys on erityisesti Oulun haaste. Oulussa työttömistä työnhakijoista 17,3 prosenttia oli alle 25-vuotiaita vuonna 2012. Tämä on yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän kuin Espoossa, jossa nuorten työttömien osuus oli pienin, 8,3 prosenttia. Nuorisotyöttömien osuus oli myös Turussa (13,2 %) ja Tampereella (13,5 %) pääkaupunkiseudun kuntia suurempi. Kuviossa 12 on kuvattu nuorien työttömien lukumäärän kehitystä.

³ Kuviossa on mukana vain se työmarkkinatuki, josta kunnat rahoittavat 50 prosenttia. Mukana ei ole aktiivitoimenpiteiden ajalta maksettua työmarkkinatukea eikä alle 500-päiväisille maksettua tukea, mitkä rahoittaa yksin valtio.

Kuvio 12 Nuorisotyöttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista Kuusikko-kunnissa joulukuun lopussa 2007 - 2012

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä

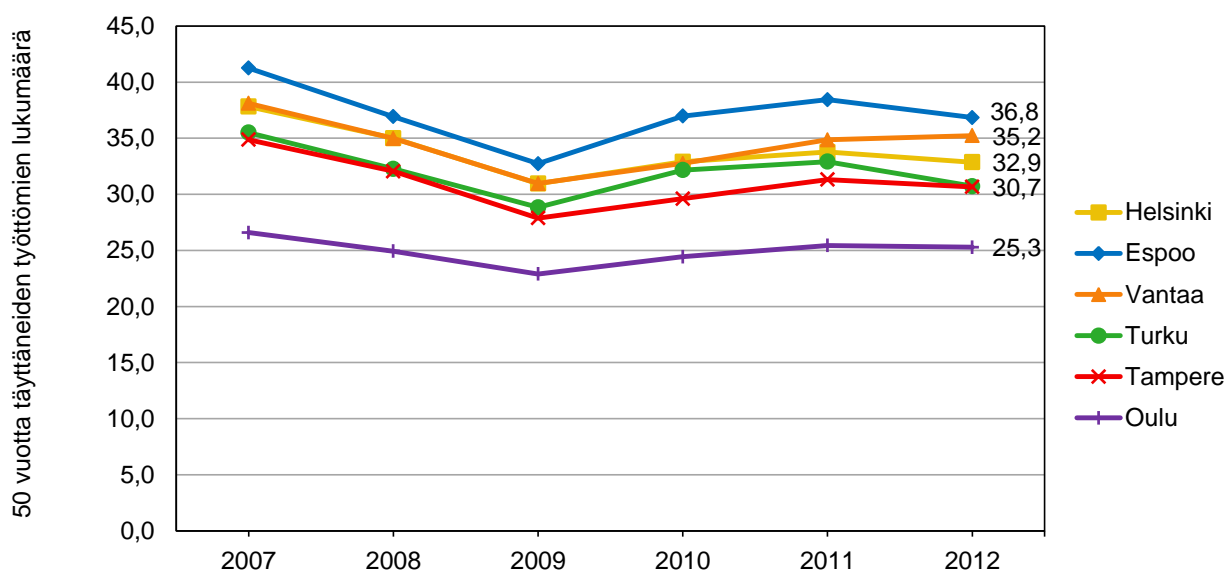
Alle 25-vuotiaiden työttömien lukumäärä lähes kaksinkertaistui Kuusikossa vuosina 2008 - 09. Tämän jälkeen nuorisotyöttömyys kääntyi laskuun. Vuonna 2012 nuorisotyöttömiä oli jälleen kaikissa Kuusikko-kunnissa edellisvuotta enemmän. Turussa ja Oulussa lukumäärä vuoden 2012 lopussa enemmän kuin vuonna 2009. (Liite 6)

5.3 50 vuotta täyttäneet työttömät

Yli 50-vuotiaiden työttömyydestä on tullut pysyväisilmiö. Ilmiön taustalla on iäkkäiden työntekijöiden siirtyminen ns. eläkeputkeen. Eläkeputki tarkoittaa iäkkään pitkäaikais-työttömän oikeutta työttömyysturvan lisäpäiviin: työttömyysturvaa voidaan tietyin edellytyksin maksaa siihen asti kunnes henkilö pääsee vanhuuseläkkeelle. Tämä järjestely kehitettiin 1990-luvun alun laman jälkeen pitkäaikaistyöttömyyttä helpottamaan, mutta järjestelystä ei ole luovuttu vaikka työvoiman kysyntä on kasvanut. (Myrskylä 2010, 15.)

Vuonna 2012 Kuusikko-kuntien työttömistä 31,8 prosenttia oli 50 vuotta täyttäneitä, mikä oli yli kuusi prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Heidän osuutensa työttömistä laski hieman edellisvuodesta (-0,9 prosenttiyksikköä), mutta lukumäärä kasvoi kaikissa Kuusikko-kunnissa. (kuvio 13)

Kuvio 13 50 vuotta täyttäneiden työttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista Kuusikko-kunnissa 2007 - 2012

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä

5.4 Työvoiman palvelukeskuksien (TYP) asiakkaat

Työvoiman palvelukeskukset ovat vuosien 2004 - 2006 aikana perustettuja, kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimiston) ja KELA:n ylläpitämiä palvelupisteitä, jotka tarjoavat moniammatillista asiakaspalvelua vaikeimmin työllistyville. Työvoiman palvelukeskusten perustamisesta linjattiin vuosien 2003 - 2007 hallitusohjelmaan sisältyneessä työllisyysohjelmassa. Työllisyysohjelmassa nostettiin esiin tarve kehittää työllisyyden hoidosta vastaavien viranomaisten yhteistyötä.

TYP:n asiakkuuden ehdoton edellytys on, että henkilö tarvitsee työmarkkinoille kuntoutuakseen TYP:ssa tarjolla olevaa moniammatillista palvelua, ja asiakkaista vähintään puolet tulee olla vähintään 500 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneita henkilöitä. TYP:een ohjaamisen tulee aina perustua joko lähettävän organisaation tai TYP:n tekemään palveluarvioon.

Kuusikko-kuntien työvoiman palvelukeskuksissa oli vuoden 2012 aikana yhteensä 3 424 asiakasta. Asiakasmäärä kasvoi Espoossa (+4,6 %) ja Vantaalla (+25,2 %) ja väheni muissa kunnissa. Enemmistö asiakkaista ohjautui Työvoiman palvelukeskukseen TE-toimiston kautta. Tampereella ohjaava taho oli usein myös muu kuin te-toimisto tai sosiaalitoimisto. Tampereella omaehtoisesti työvoimanpalvelukeskukseen tulleiden osuus asiakkaista oli 13,8 prosenttia, mikä oli enemmän kuin muissa Kuusikko-kunnissa (keskimäärin 4,2 %).

Taulukko 20 Työvoiman palvelukeskuksessa alkaneet asiakkuudet palveluun ohjaavan tahon mukaan vuonna 2012

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Yhteensä	1 236	344	397	271	595	581	3 424
josta TE-toimisto	917	207	218	138	243	366	2 089
josta sosiaalitoimi	280	113	98	63	63	89	706
josta muu	39	24	81	70	289	126	629
<i>Yhteensä</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
<i>josta TE-toimisto</i>	<i>74,2</i>	<i>60,2</i>	<i>54,9</i>	<i>50,9</i>	<i>40,8</i>	<i>63,0</i>	<i>61,0</i>
<i>josta sosiaalitoimi</i>	<i>22,7</i>	<i>32,8</i>	<i>24,7</i>	<i>23,2</i>	<i>10,6</i>	<i>15,3</i>	<i>20,6</i>
<i>josta muu</i>	<i>3,2</i>	<i>7,0</i>	<i>20,4</i>	<i>25,8</i>	<i>48,6</i>	<i>21,7</i>	<i>18,4</i>
<i>Muutos 2011-2012, %¹</i>	<i>-9,8</i>	<i>4,6</i>	<i>25,2 ..</i>		<i>-6,6</i>	<i>-17,5</i>	<i>-14,0</i>

¹ Turun tietojärjestelmässä oli kirjaamisongelmia vuoden 2011 tietojen osalta. Tästä syystä muutostietoa vuoteen 2011 ei Turun osalta otettu mukaan.

Lähde: TYPPI-järjestelmä

Asiakkuus työvoiman palvelukeskuksessa on ajallisesti rajattu 2-3 vuoteen. Asiakkuus siis päättyy viimeistään kolmen vuoden jälkeen. Asiakkuus voi päättyä aiemminkin, jos asiakas ei enää tarvitse työvoiman palvelukeskuksen palveluita esimerkiksi työllistymisen tai eläkkeelle siirtymisen johdosta. Taulukkoon 17 on koottu tiedot vuoden 2012 aikana päättyneistä asiakkuuksista päättymisen syyn mukaan.

Työvoiman palvelukeskuksien asiakkuuksista 14,4 prosenttia päättyi asiakkaan työllistymisen vuoksi. Helsingissä, Turussa ja Tampereella työllistymiseen päättyneiden osuus oli hieman edellisvuotta suurempi, muissa kunnissa pienempi. Tampereella työllistymiseen päättyneiden osuus on huomattavasti muita Kuusikko-kuntia korkeampi ja osuus nousi edellisvuodesta reilut viisi prosenttiyksikköä. Tampereen kaupunkiseudun TYP-toiminnan keskiössä on pyrkimys kestäviin ratkaisuihin, ts. ajoissa puuttuminen ja tavoitteellisuus kohti avoimia työmarkkinoita, mikä näkyy korkeina vaikuttavuuslukuina. TYP-asiakaskunnasta on noin puolet pitkäaikaistyöttömiä ja noin puolet 500-päiväisiä.

Taulukko 21 Työvoiman palvelukeskuksien päättyneet asiakkuudet 2012 ja päätty-
sen syy

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku ¹	Tampere	Oulu	Kuusikko
Yhteensä (lkm)	1 394	515	205	607	434	648	3 803
<i>josta työllistyneet (%)</i>	11,8	12,2	15,6	8,9	41,0	8,6	14,4
<i>josta TE-toimistoon (%)</i>	10,3	5,0	9,3	15,5	11,8	14,5	11,2
<i>josta koulutukseen (%)</i>	4,5	2,9	5,4	7,4	6,5	8,2	5,7
<i>josta palkkatuki (%)</i>	0,1	3,1	2,4	3,1	2,5	1,4	1,6
<i>josta eläke (%)</i>	6,8	4,9	9,3	0,8	1,8	1,1	4,2
<i>josta kuntoutus/sairaus (%)</i>	4,6	4,3	2,0	8,6	7,1	11,7	6,5
<i>josta oma pyyntö (%)</i>	7,7	3,9	9,8	3,0	3,0	4,5	5,5
<i>josta tilanne ei muuttunut (%)</i>	25,8	16,3	8,8	12,5	6,7	12,3	17,0
<i>josta muut (%)¹</i>	28,3	47,4	37,6	40,2	19,6	37,7	33,9
<i>Yhteensä (%)</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Muita syitä ovat mm. asiakkaan kuolema, muutto tai se, ettei henkilöä ole tavoitettu.

Lähde: TYPPI-järjestelmä

5.5 Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat

Mikäli TE-toimisto arvioi, ettei työnhakijalle voida viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä työ- ja elinkeinohallinnon palveluita, tulee asiakkaan aktivointisuunnitelmaan sisältyä kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta on lakisäätteistä toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa työttömänä olevan henkilön elämänhallintaa sekä tukea hänen työllistymistään. Laki velvoittaa paitsi kuntia, myös pitkäaikaistyöttömiä. Aktivointiehdon täyttävät pitkä-aikaistyöttömät ovat lain mukaan velvollisia osallistumaan aktivointisuunnitelman laadintaan viranomaisten kanssa. Mikäli asiakas kieltäytyy osallistumasta aktivointisuunnitelman laadintaan tai suunnitelman mukaiseen toimenpiteeseen (esim. kuntouttavan työtoiminnan jaksoon), seurauksena on työmarkkinatuen katkaiseminen määräajaksi tai toimeentulotuen aleneminen. (Karjalainen & Karjalainen 2011, 10.)

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden määrä kasvoi vuonna 2012 edellisvuodesta Espoossa (3,4 %), Vantaalla (36,4 %), Tampereella (77,7 %) ja Oulussa (28,2 %). Asiakasmäärä väheni Turussa (-36,5 %) ja hieman Helsingissä (-4,2 %). Helsingissä ja Vantaalla kuntouttava työtoiminta oli vuonna 2012 suurimmaksi osaksi kunnan omaa toimintaa, Tampereella ostopalvelutoimintaa. Espoossa, Turussa ja Oulussa oman ja ostopalvelutoiminnan välillä ei ollut yhtä suuria eroja. Oulun kohdalla ostopalvelutoiminta viittaa siihen, että kaupunki on tehnyt sopimuksen kuntouttavasta työtoiminnasta noin 40 järjestöpuolen yhteistyökumppanin kanssa. Sopimuksen perusteella kumppaneille myönnetään avustusta toiminnan järjestämiseen. Noin 30 yhteistyökumppanilla on kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita. Tampereella ja Vantaalla ostopalveluluvuissa on mukana järjestöissä ja säätiöissä järjestettyä ilmaista toimintaa.

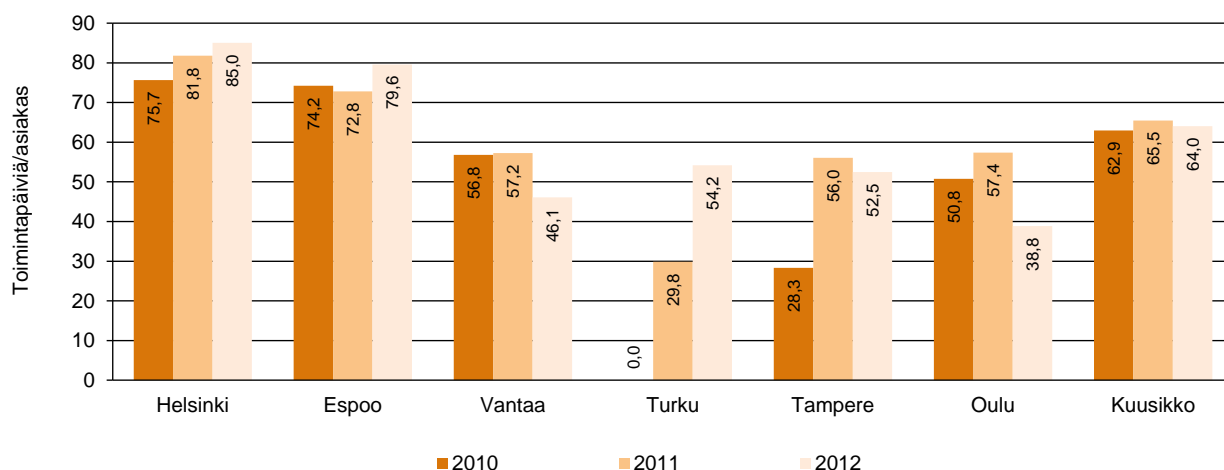
Taulukossa 22 on asiakasmäärien lisäksi esitetty toimintapäivien lukumäärä. Helsingissä väheni asiakasmäärien lisäksi hieman myös toimintapäivien määrä. Vantaalla ja Oulussa toimintapäivien lukumäärä puolestaan hieman väheni asiakasmäärän kasvusta huolimatta. Espoossa ja Tampereella kasvoivat molemmat. Turussa asiakasmäärä väheni, mutta toimintapäiviä oli enemmän kuin edellisvuonna.

Taulukko 22 Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ja toimintapäivät Kuusikko-kunnissa vuonna 2012 ja muutos edelliseen vuoteen (%)

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Asiakkaat yhteensä (lkm)	1 175	241	536	217	558	409	3 136
<i>Kunnan oma toiminta (%)</i>	83,9	49,4	77,8	44,2	10,2	56,0	60,7
<i>Ostopalvelutoiminta (%)</i>	18,7	50,6	22,2	55,8	89,8	44,0	40,3
<i>Muutos 2011-2012 (%)</i>	-4,2	3,4	36,4	-36,5	77,7	28,2	10,9
Toimintapäivät yhteensä (lkm)	99 918	19 182	24 691	11 760	29 293	18 862	203 706
<i>Kunnan oma toiminta (%)</i>	86,1	43,3	69,6	36,8	5,8	33,4	60,8
<i>Ostopalvelutoiminta (%)</i>	13,9	56,7	30,4	63,2	94,2	66,6	39,2
<i>Muutos 2011-2012 (%)</i>	-0,4	13,1	-11,1	15,2	66,5	-2,3	6,0

Helsingissä oli kuntouttavaan työtoimintaan osallistujaa kohden keskimäärin eniten toimintapäiviä (85/vuosi). Kuusikko-kunnissa osallistuttiin työtoimintaan keskimäärin 64 päivänä vuodessa, mikä oli noin 1,5 päivää enemmän kuin vuotta aiemmin.

Kuvio 14 Kuntouttavan työtoiminnan toimintapäivien määrä osallistujaa kohti vuodessa 2010 – 2012

5.6 Työllistämispalveluiden kustannukset

Työllistämispalvelujen kokonaiskustannukset nousivat Helsingissä (+2,1 %) ja Espoossa (+5,6 %), mutta laskivat Vantaalla (-6,4 %), Turussa (-32,3 %), Tampereella (- 7,8 %) ja Oulussa (- 21,1 %).

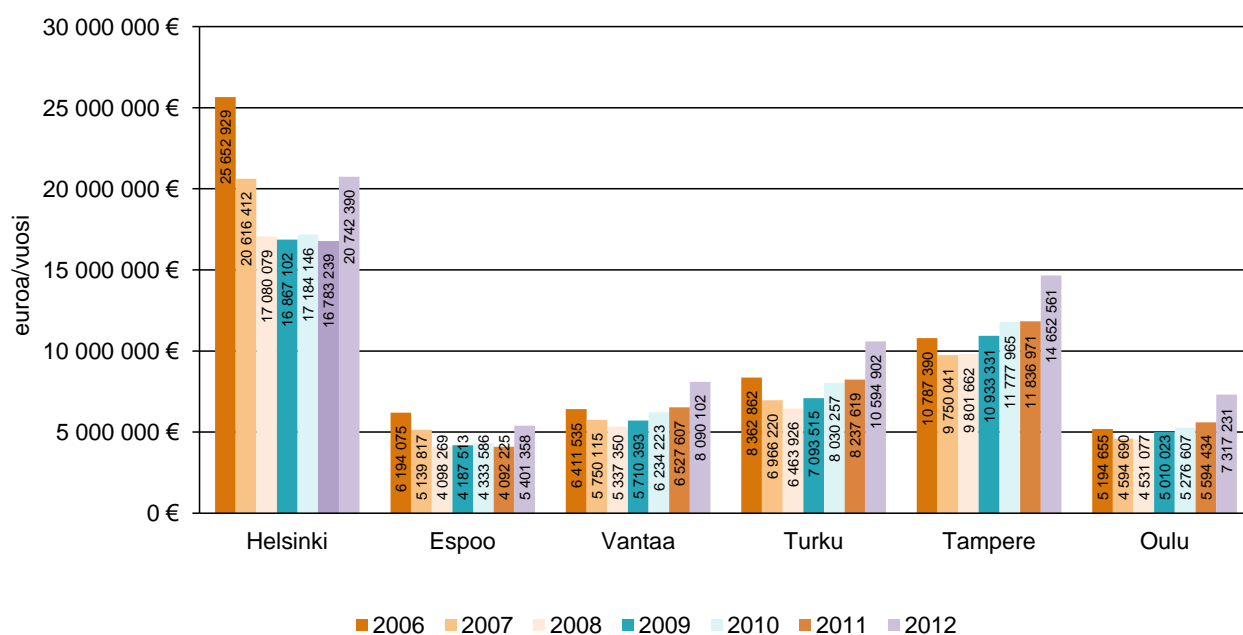
Suurin yksittäinen kustannuserä ovat palkkatukityöllistämisen kustannukset. Turussa niiden osuus kustannuksista oli yli 60 prosenttia ja Espoossakin, jossa osuus oli Kuusikko-kuntien pienin, reilun neljänneksen. Pääkaupunkiseudun kunnissa ja Oulussa kustannuserittelyn kohta ”muut kulut” kattaa suuren osan kustannuksista. Liitteessä 7 on avattu, mitä kyseiseen kohtaan kunnittain sisältyy.

Taulukko 23 Kuntien työllisyyden hoidon kokonaiskustannukset vuonna 2012 sekä muutos edelliseen vuoteen

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu
Kokonaiskustannukset (brutto)	45 178 000	8 384 151	18 549 988	7 752 558	6 341 712	9 990 785
<i>josta TYP-toiminnan kustannukset</i>	7,3	10,9	4,7	16,8	8,6	5,2
<i>josta kuntouttava työtoiminta</i>	7,0	14,9	5,8	4,7	21,6	3,3
<i>josta palkkatukityöllistäminen</i>	41,1	26,0	27,5	61,3	31,1	49,2
<i>josta avustukset yrityksille ja yhteisöille</i>	7,5	5,0	5,1	0,0	25,3	11,7
<i>josta projektit ja hankkeet</i>	1,6	1,7	7,8	4,6	7,1	1,5
<i>josta muut kulut</i>	35,6	41,6	49,1	12,6	6,4	29,2
Yhteensä (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Kokonaiskustannusten muutos 2011-2012 (%)</i>	2,1	5,6	-6,4	-32,3	-7,8	-21,1

Yksi keskeinen mielenkiinnon kohde on vuoden 2006 työmarkkinauudistuksen jälkeen ollut kunnan maksaman työmarkkinatuen suuruus. Kuviossa 15 on esitetty, miten kunnan maksama osa työmarkkinatuesta on uudistuksen voimaantulosta alkaen kehittynyt.

Kuvio 15 Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki (€) Kuusikko-kunnissa vuosina 2006 - 2012

6 ASIAKASPALAUTE

Asiakkailta saatu palaute on tärkeä näkökulma kunnan palvelujen arviointiin. Kuusikko-työn ohjausryhmä on laatinut Kuusikon yhteisen palvelutyytyväisyysmittarin, joka koostuu 7 väittämästä. Kysymyksissä pyydetään arvioimaan asteikolla 1-5 tiedon ja neuvonnan saantia, palvelun asiantuntevuutta, kohtelun asiallisuutta, palvelun vastaavuutta tarpeisiin nähden, palvelun nopeutta, osallisuutta oman palvelun suunnitteluun ja arviointiin sekä palvelun vaikutuksia omaan elämän tilanteeseen. Suosituksena on, että kunnat sisällyttäisivät kysymykset jatkossa omiin asiakastyytyväisyyskyselyihinsä.

Toimeentulotukiasiakkuuteen liittyvien asiakastyytyväisyyskyselyiden tuloksia kerättiin ensimmäisen kerran vuoden 2010 tiedoista koottuun Kuusikko-raporttiin. Kuusikko-raportissa esitellään lyhyt yhteenveto kussakin kunnassa viimeksi toteutetusta asiakastyytyväisyyskyselystä ja/tai kuvaus käytössä olevasta asiakaspalauttejärjestelmästä. Liitteessä 8 on lisäksi yhteenveto-taulukko asiakaspalautteesta. Kyselyiden tuloksia ei ole mahdollista verrata, sillä kyselyt on toteutettu eri tavoin, eri ajankohtana ja niiden sisältö poikkeaa toisistaan.

Helsinki

Vuonna 2012 sosiaalivirastossa kerättiin välitöntä asiakaspalautetta muun muassa Internetin palautesivuston kautta sekä yksittäisiin palveluihin kohdentuvien asiakaskyselyjen ja asiakasraatien avulla. Internet-palautteesta suuri osa kohdentui toimeentulotukeen. Sosiaaliviraston ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen organisaatiouudistuksesta johtuen asiakaspalautteen analyysiä ei ole toistaiseksi tehty. Vuonna 2013 siirryttiin koko kaupungin yhteiseen sähköiseen asiakaspalauttejärjestelmään.

Espoo

Espoossa aikuissosiaalityöllä on ollut käytössään vuonna 2012 HappyOrNot -palautteenantojärjestelmä, jonka kautta asiakas voi nappia painamalla kertoa tyytyväisyytensä palveluun. Napinpainalluksia vuonna 2012 tuli 4988 ja niiden keskiarvo oli 80,4 (1-100). Aikuisten sosiaalipalveluiden internet-sivujen kautta palautetta annettiin 171 kertaa. Suurin osa palautteista koski toimeentulotukea, erityisesti toimeentulotukihakemuksen käsittelyaikaa sekä päätöksen sisältöä. Useammassa palautteessa toivottiin, että toimeentulotukea voisi hakea sähköisesti. Myös työntekijöiden tavoitettavuudesta annettiin palautetta. Palautetta kerättiin myös kohdennetuilla kyselyillä mm. nuorten ryhmässä, asiakasraadissa, maahanmuuttajien neuvontapisteessä ja alaikäisten turvapaikanhakijoiden ryhmäkodissa. Sosiaalityön opiskelijoiden tutkimusten välityksellä on myös saatu asiakkaiden ääntä kuuluviin. Toimipisteissä toteutettiin myös kysely, jolla kerättiin materiaalia Espoon strategian valmistelua varten (n=32). Internetissä olleeseen Kuusikko-kyselyyn käytiin vastaamassa vain 24 kertaa. Kaiken kaikkiaan asiakkailta systemaattisesti ja henkilökohtaisesti kerätty palaute on enimmäkseen positiivista, kun taas internetin kautta annettu palaute on suurelta osin negatiivista. Näyttää siltä, että internetissä käydään jättämässä palautetta lähinnä silloin, kun ollaan tyytymättömiä palveluun.

Vantaa

Asiakastyytyväisyyskyselyt suoritettiin Vantaalla sosiaali- ja terveydenhuollossa seuraavasti: Kyselyt toteutettiin palvelupisteissä jaettavilla paperilomakkeilla. Lomakkeissa oli kahdeksan yhteistä kysymystä ja lisäksi korkeintaan viisi palvelukohtaista omaa kysymystä. Kyselyn toteutti FCG konsultointi. Aikuissosiaalityön osalta keskiarvo oli 8,20. Kyselyyn oli sisällytetty myös Kuusikko-mittarin kysymykset ja niiden tulokset on esitetty liitteessä 8.

Turku

Turussa toteutettiin asiakastyytyväisyys kysely marraskuussa 2012. Kyselyn kohderyhmänä olivat sosiaalityön palvelujen asiakkaat, joista kyselyyn vastasi yhteensä 519 henkilöä. Yleisarvosanaksi (asteikolla 4-10) sosiaalityön palvelut saivat Turussa 7,69. Kyselyyn oli sisällytetty myös Kuusikko-mittarin kysymykset ja niiden tulokset on esitetty liitteessä 8.

Tampere

Tampereella tehtiin loka-marraskuussa 2012 avopalvelujen asiakaspalautekysely, jonka yhtenä kohderyhmänä olivat aikuisten sosiaalipalveluiden käyttäjät. Kaikkiaan asiakaspalautekyselyyn vastasi 2010 henkilöä, heistä 212 oli aikuisten sosiaalipalveluiden käyttäjiä. Aikuisten sosiaalipalveluiden käyttäjät antoivat käyttämilleen palveluille yleisarvosanaksi (asteikolla 4-10) 7,6. Kyselyyn oli sisällytetty myös Kuusikko-mittarin kysymykset ja niiden tulokset on esitetty liitteessä 8.

Oulu

Oulussa ei ole kerätty asiakaspalautetta vuoden 2012 aikana.

7 YHTEENVETO

Vuoden 2012 alussa toimeentulotuen perusosaan tehtiin 6 prosentin korotus 3,8 prosentin indeksikorotuksen päälle. Lisäksi yksinhuoltajien perusosaa alettiin maksaa 10 prosentilla korotettuna. Käytännössä yksinasuvien toimeentulotuen perusosa nousi 42 eurolla ja yksinhuoltajan 88 eurolla. Toimeentulotuen lisäksi myös muihin perusturva-etuuksiin tuli vuoden 2012 alussa muutoksia. Työttömän peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotettiin 100 eurolla 3,8 prosentin indeksikorotuksen lisäksi ja tarveharkinta puolison työtulojen vaikutuksesta poistettiin. Lisäksi asumistuen tulorajoja korotettiin ja hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja korotettiin vuokrien nousua vastaavalla 0,37 euron korotuksella. On kuitenkin arvioitu, että korotukset eivät tuo suuria muutoksia toimeentulotuen asiakasmääriin tai menoihin. (Moisio & Sallila 2012.)

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien lukumäärä kasvoi Turku lukuun ottamatta edellisvuodesta kaikissa Kuusikko-kunnissa. Eniten tukea saaneiden määrä nousi pääkaupunkiseudun kunnissa. Vuonna 2012 Kuusikko-kuntien asukkaista keskimäärin 8,8 prosenttia sai toimeentulotukea vähintään kerran vuodessa. Lapsiväestöstä toimeentulotukea saaneissa kotitaloudessa eli 12,3 prosenttia.

Vajaa kolmasosa Kuusikko-kuntien toimeentulotukea saavista kotitalouksista oli uusia tuensaajia. Osuus nousi hieman edellisvuodesta (0,7 prosenttiyksikköä). Yksinasuvien osuus toimeentulotukea saavista kotitalouksista on jatkanut kasvuaan Kuusikko-kunnissa. Vuonna 2011 yksinasuvien osuus oli jo 74,2 prosenttia tuen-saajista ja vuotta myöhemmin 74,3 prosenttia. Yksinasuvien osuus oli suurin Helsingissä, 77,7 prosenttia.

Pitkäaikaista tukea (vähintään 12 kuukautta) saaneiden osuus nousi Helsingissä, Vantaalla ja Turussa. Helsingissä ja Vantaalla vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea saaneiden osuus oli selvästi muita Kuusikko-kuntia korkeampi ja vastaavasti lyhytaikaista tukea saaneiden osuus muita matalampi.

Vertailukuntien toimeentulotuen saajista lähes 60 prosenttia oli työttömiä. Kuusikossa työttömien määrä lisääntyi 2011 -2012 yli kahdellatoista prosentilla (koko Suomessa 10,5 %). Espoossa työttömien määrä kasvoi Kuusikko-kunnista eniten, 17,8 prosenttia. Työttömyysaste on kaikissa Kuusikon kaupungeissa huomattavasti korkeammalla tasolla kuin ennen vuosien 2008 – 2009 taantumaa.

Toimeentulotuen vuosikustannukset kotitaloutta kohti olivat keskimäärin 3 386 euroa ja tuesta osalliseksi tullutta henkilöä kohti 2 239 euroa vuonna 2012. Kustannukset sekä kotitaloutta että henkilöä kohden kasvoivat kaikissa Kuusikko-kunnissa, eniten Oulussa (reilut 11 prosenttia). Toimeentulotuen kustannukset ovat pääkaupunkiseudun kunnissa muuta Kuusikkoa korkeammat. Selittäviä tekijöitä ovat toimeentulotuen kesto, tulottomien lukumäärä sekä muuta Kuusikkoa korkeammat asumiskustannukset.

Toimeentulotukityö on vain osa aikuissosiaalityön työkenttää. Tänä päivänä toimeentulotukityö vie kuitenkin yhä suuremman osan aikuissosiaalityön resursseista. Vuoden 2008 alussa voimaan astunut toimeentulotukilain muutos, jossa tarkennettiin toimeentulotukihakemuksen käsittelyn määräaika, on lisännyt paineita kuntien etuuskäsittelyyn tilanteessa, jossa toimeentulotuen hakijoiden lukumäärä on jatkanut kasvuaan. Samaan aikaan aikuissosiaalityön asiakkaiden ongelmat ovat yhä vaikeampia, ja pitkäaikaisasiakkaiden ongelmat vaatisivat pitkäjänteisempää sosiaalityötä ja verkostoitumista. Vaikeutena on myös seuloa kirjallisesti toimeentulotukea hakevien joukosta hei-

dät, joiden tilanne vaatisi suunnitelmallista sosiaalityötä. Haasteita aiheuttaa lisäksi sosiaalityöntekijöiden rekrytointi ja toisaalta heidän pysyvyytensä työtehtävässä – työntekijöiden vaihtuvuus on suurta.

Huolenaiheita nousee myös valtion suunnalta. Valtioneuvoston selonteossa valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014 – 2017 siirretään vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden hoidosta ja rahoituksesta kunnille. Samaan aikaan työmarkkinatilanne on heikentynyt vaatimattoman talouskehityksen pitkittyessä ja on ennakoitavissa, että myös työmarkkinatuella joutuvien määrä kasvaa ja työttömyyden kesto edelleen pitkittyy. Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen hakemuskäsittelyyn vaikuttaa yhä enemmän yleinen työmarkkinatilanne ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien lukumäärän kasvu. Sosiaali- ja terveyspalveluiden ja työllistämispalveluiden yhteistyö tulee tulevaisuudessa korostumaan ja vaatimaan lisäresursseja työllisyydenhoidon suhteen.

LÄHTEET

Borg, Pekka (2011). Kuuden suurimman kaupungin toimeentulotuki vuonna 2010. Kuusikko-työryhmä.

Pekka Borg (2011b). Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityö 2011. Kuusikko-työryhmä.

Hannikainen-Ingman, Katri et al. (2012). Perus- ja vähimmäisturvan yleisyys ja päällekkäisyys 2000–2009. Nettityöpapereita 33. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hiilamo, Heikki (2012). Sata euroa? – miksi ja miten perusturvaa korotettiin? *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (2012):1, s. 95 – 102.

Karjalainen, Vappu & Karjalainen, Jarno (2011). Kuntouttava työtoiminta kunnissa – arvioita toiminnan järjestämistavasta ja kehityssuunnasta. THL:n Raportti 46/2011, Tampere 2011.

Kuntaliitto (2013). Tiedote ”*Kuuleminen eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 18.4.2013, Dnro 1407/90/2013, Reijo Vuorento ja Tommi Eskonen. VNS 3/2013 vp Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017*” kuntaliiton internetsivuilla osoitteessa <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/lausunnot/2013/Sivut/1407-90-2013.aspx>

Moisio, Pasi ja Seppo Sallila (2012). Talousarvioesityksen 2012 vaikutuksista perusturvaan. Raportti 20/2012, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2012): ”Yksinasuvilla on korkea köyhyysriski”. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen internet-sivut osoitteessa http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/hankkeet/stop_koyhyys/yksinasuvilla_on_korkea_koyhyysriski

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2011): Perusturvan riittävyyden arviontiraportti. THL – Avauksia 4/2011. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2009). Toimeentulotuen käsittelyajat. Sosiaali- ja terveysministeriön kirje Lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolle. 261736 v. 3, 3143/2009, 07.09.2009. Osoitteessa http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=40883&name=DLFE-10163.pdf

Valvira (2010). Toimeentulotuen käsittelyaikojen noudattaminen. Ohjauskirje kunnille ja kuntien yhteistoiminta-alueille, 12.5.2010, 3231/05.00.04/2010. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

VNS 3/2013. Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017. Eduskunnan internetsivuilla osoitteessa [http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?\\${APPL}=akirjat&\\${BASE}=akirjat&\\${THWIDS}=0.45/1377590265_202583&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/?${APPL}=akirjat&${BASE}=akirjat&${THWIDS}=0.45/1377590265_202583&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Kuntaliitto (2013). Tiedote ”*Kuuleminen eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 18.4.2013, Dnro 1407/90/2013, Reijo Vuorento ja Tommi Eskonen. VNS 3/2013 vp Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014-2017*” kuntaliiton internetsivuilla osoitteessa <http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/yleiskirjeet-lausunnot/lausunnot/2013/Sivut/1407-90-2013.aspx>

LIITTEET

Liite 1A: Toimeentulotuen perusosan määrät 1.1.2011 lukien

TOIMEENTULOTUEN PERUSOSIEN MÄÄRÄT 1.1.2011 LUKIEN

Tuen saaja

	euroa/kk	euroa/pv ¹⁾
Yksin asuva ja yksinhuoltaja ⁴⁾	419,11	13,97
- alennettu (-20 %) ²⁾	335,29	11,18
- alennettu (-40 %) ³⁾	251,47	8,38
Muu 18 vuotta täyttänyt (avio- ja avopuolisot, kumpikin)	356,24	11,87
- alennettu (-20 %) ²⁾	284,99	9,50
- alennettu (-40 %) ³⁾	213,74	7,12
Vanhempansa tai vanhempiensa luona asuva 18 vuotta täyttänyt henkilö	305,95	10,20
- alennettu (-20 %) ²⁾	244,76	8,16
- alennettu (-40 %) ³⁾	183,57	6,12
10 - 17-vuotias lapsi 1. lapsi	293,38	9,78
2. lapsi	272,42	9,08
3. jne. lapsi	251,47	8,38
Alle 10-vuotias lapsi 1. lapsi	264,04	8,80
2. lapsi	243,08	8,10
3. jne lapsi	222,13	7,40

1) Kun toimeentulotukea myönnetään lyhyemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi (TOTUL 15 §), toimeentulotuen perusosan määrä päivää kohti on laskettu jakamalla kuukausimäärä kolmellakymmenellä

2) Toimeentulotukilaki 10 § 1 ja 4 momentti

3) Toimeentulotukilaki 10 § 3 ja 4 momentti

4) Toimeentulotukilaki 9 § 2 momentti (vanhempi, joka asuu yhdessä 18 vuotta täyttäneen lapsensa kanssa eikä ole avioliitossa tai elä toimeentulotukilain 3 §:n 1 momentin mukaisissa avioliitonomaisissa olosuhteissa)

Lähde: STM / Kuntainfo 5/2010 /23.11.2010

Liite 1B: Toimeentulotuen perusosan määrät 1.1.2012 lukien

TOIMEENTULOTUEN PERUSOSAN MÄÄRÄT 1.1.2012 LUKIEN

Kansaneläkeindeksi 1565

Tuen saaja		Euroa/kk	Euroa/pv 1)
Yksin asuva 2)		461,05	15,37
Yksinhuoltaja		507,16	16,91
Muu 18 vuotta täyttänyt			
Avio- ja avopuolisot, kumpikin		391,89	13,06
Vanhempansa tai vanhempiensa luona asuva			
18 vuotta täyttänyt henkilö		336,57	11,22
10-17-vuotias lapsi			
10-17-vuotias	1. lapsi	322,74	10,76
	2. lapsi	299,68	9,99
	3. lapsi	276,63	9,22
Alle 10-vuotias lapsi			
Alle 10-vuotias	1. lapsi	290,46	9,68
	2. lapsi	267,41	8,91
	3. lapsi jne.	244,36	8,15

1) Kun toimeentulotukea Kun toimeentulotukea myönnetään lyhyemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi (toimeentulotukilaki, 15 §), toimeentulotuen perusosan määrä päivää kohti on laskettu jakamalla kuukausimäärä kolmellakymmenellä

2) Sekä yhdessä 18 vuotta täyttäneen lapsensa kanssa asuva vanhempi, joka ei ole avioliitossa tai elä toimeentulotuki-lain 3 § 1 momentin mukaisissa avioliitonomaisissa olosuhteissa (toimeentulotukilaki, 9 §)

Lähde: STM/Kuntainfo 7a/2011 (korvaa 24.11.2011 sähköpostilla kunnille lähetetyn kuntainfon 7/2011)

Liite 2: Toimeentulotuen määritelmät 2011 ja tilastojen laatu

TOIMEENTULOTUEN TIEDONKERUUN MÄÄRITELMÄT 2010 JA TILASTOJEN LAATU

Raportissa käytettyjen tietojen lähteet

Raportin tilastotiedot on kerätty pääosin kuntien toimeentulotuen asiakasrekistereistä. Vertailtavaksi on otettu niitä tietoja, joita on kaikista Kuusikko-kunnista saatavissa. Kustannustiedot ovat kuntien kirjanpidosta. Lisäksi THL:lta on saatu kuuden kunnan tietoja toimeentulotuen uusista asiakkaista, tuensaajien pääasiallisesta toiminnasta ja tulolähteistä. Työttömyystiedot on poimittu ELY-keskusten joulukuun 2010 työllisyyskatsauksista. Työvoiman palvelukeskusten tiedot ovat palvelukeskusten yhteisestä Typpi-järjestelmästä. Työmarkkinatukitiedot on poimittu Kelan internet-sivun Kelasto-tietokannasta. Kunnallisiin työllistämistoimiin osallistuneiden määrät perustuvat kuntien ilmoittamiin lukuihin.

Tilastotietojen vertailtavuus ja luotettavuus

Asiakasrekistereistä saatavat toimeentulotuen kotitalous- ja henkilötiedot on poimittu toimeentulotuen asiakasrekistereiden tietokannoista. Tiedot ovat vertailukelpoisia Kuusikko-kuntien kesken. Toimeentulotuen lajien erittelytiedot sekä tuensaajien ikä-, perhetyyppi- ja toimeentulotuen kestitilastot eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia, sillä osasta Kuusikko-kuntia ko. tilastot eivät sisällä tukea saaneita pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita ja toisissa kunnissa nämä ryhmät sisältyvät tilastoihin. Toimeentulotuen kestitilastojen osalta vertailtavuutta rajoittaa se, että Helsingissä ja Oulussa toimeentulotukikaudet on laskettu voimassaolevien toimeentulotukipäätösten perusteella ja muissa Kuusikko-kunnissa kuukauden aikaisten maksutapahtumien perusteella.

Toimeentulotuen saajien pääasiallisen toiminnan ja tulolähteiden tilastoinnin luotettavuus ja vertailtavuus ovat puutteellisia. Joissakin kunnissa pääasiallisen toiminnan luokittelu on tehty tietoteknisesti pakolliseksi, jolloin sen tiedon saa kaikista asiakkaista. Toisissa kunnissa toimeentulotukipäätöksen voi tehdä täyttämättä ko. tilastokenttiä, jolloin niin suuri osa tiedoista voi jäädä puuttamaan, että tilastot eivät anna oikeata kuvaa asiakaskunnan rakenteesta. Tilastointikäytännöt ja tulkinnat ilmeisesti myös vaihtelevat kuntien ja työntekijöiden välillä. Tulolähteiden osalta Vantaalla tiedonkeruu perustuu toimeentulotukilaskelmiin ja muissa Kuusikko-kunnissa toimeentulotukipäätöksen tekemisen yhteydessä täytettäviin tilastokenttiin. Tiedon merkittävyyttä heikentää lisäksi se, että tulolähdetietoja ei ole asetettu minkäänlaiseen tärkeysjärjestykseen. Tilastot eivät suoraan näytä, mikä on tuensaajan ensisijainen tulolähde.

Toimeentulotuen kustannustiedot ovat vertailun kannalta riittävän yhdenmukaisesti ilmoitettuja. Kuntouttavan työtoiminnan kustannusten osalta vertailtavuutta kuitenkin heikentää se, että ei ole riittävän tarkasti määritelty lukuihin sisältyviä menoja.

ELY-keskusten työllisyyskatsaukset antavat luotettavan tiedon työttömiksi työnhakijoiksi poikkileikkaustilanteessa rekisteröityjen henkilöiden määrästä. Toimeentulotuen kannalta relevanssiongelmana on, että ei ole luotettavaa tietoja työn ulkopuolella olevien henkilöiden määrästä, jotka ovat poistuneet/poistettu työttömyysrekistereistä, mutta jotka eivät täytä työkyvyttömyyseläkkeen kriteereitä. Kuntien työllistämistoimiin osallistuneiden nuorten luvut perustuvat kuntien ilmoituksiin, mutta tilastointiperusteita ei ole riittävästi yhdessä sovittu. Siten annetut tiedot eivät ole kattavia ja määrät eivät ole suoraan verrannollisia.

Määritelmät

Toimeentulotuella tarkoitetaan toimeentulotukilain (1412/97) mukaan kunnan varoista suoritettua viimesijaista taloudellista tukea kotitaloudelle silloin, kun henkilö tai perhe ei voi saada riittävää toimeentuloaan ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, varoistaan, ensisijaisten etuuksien avulla ym. tavalla.

Päätöksensä toimeentulotuen myöntämisestä päättävä viranomainen voi samalla tietyin perustein määrätä, että toimeentulotuki tai osa siitä peritään takaisin (Laki toimeentulotuesta 1412 /1997 20-23§).

Toimeentulotukea voidaan myöntää kunnan päättämin perustein ehkäisevänä toimeentulotukena. Sen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.

- Asiakas** Toimeentulotuen asiakkaita tarkastellaan kotitalouksina ja henkilöinä
- Kotitalous** Yksinäinen henkilö tai yhdessä asuvat perheenjäsenet. Avioliitto ja rekisteröity parisuhde rinnastetaan avioliittoon. 18 vuotta täyttänyt tuen saaja muodostaa oman kotitalouden, vaikka asuisikin vanhempien luona.
- Myös alle 18-vuotiaiden toimeentulotuen saajien katsotaan asuvan itsenäisessä kotitaloudessa, jos heillä on oma perhe tai he ovat vanhemmistaan taloudellisesti riippumattomia eivätkä asu vanhempiensa kanssa.
- Perhe** Toimeentulotukilaissa perheellä tarkoitetaan yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta ja ottolasta, aviopuolisoita, sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä miestä ja naista (1412 / 1997 3§).
- Henkilö** Lain mukaan toimeentulotukea myönnettäessä perheen kaikkia jäseniä pidetään toimeentulotuen saajina (Laki toimeentulotuesta 1412 / 1997 3§) ja käsitellään tässä raportissa henkilöinä.

Asiakas- ja kustannustietojen keruu

Kotitaloudet, henkilöt ja kustannukset eritellään kahdella tavalla:

1. **Kaikki** kotitaloudet, henkilöt ja kustannukset varsinaisesta sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta sisältäen myös pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja paluumuuttajien määrän ja heidän kunnalle aiheuttamat toimeentulotuen kustannukset, jotka valtio korvaa kunnille.⁴
2. Kotitaloudet, henkilöt ja kustannukset varsinaisesta sekä ehkäisevästä toimeentulotuesta **ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita**.

Asiakastiedot

Kotitalouksien määrä

Kotitaloudet, joille on myönnetty toimeentulotukea vuoden aikana. Sama kotitalous on mukana vain kerran. Mukana ovat kotitaloudet, joille on tehty myönteinen tai osittain myönteinen toimeentulotuen päätös.

Kotitalouksien lukumäärään eivät sisälly toimeentulotukea hakeneet kotitaloudet, joille tukea ei ole myönnetty.

Henkilöiden määrä

Toimeentulotuesta osalliseksi tulleet henkilöt eli toimeentulotuen laskelman perusteena olevien henkilöiden lukumäärä. Sama henkilö on mukana vain kerran.

Muut asiakastiedot

Kotitalouksien perhetyyppi

Kaikkien toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien (1) perhetyypit asiakkaan viimeksi ilmoittaman tilanteen mukaisena.

Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet vuoden aikana

---

⁴ Valtion korvauksen piirissä ovat seuraavien ryhmien toimeentulotukimenot:

- pakolainen: valtio korvaa kolmen ensimmäisen vuoden ajalta kaikki menot sisältäen toimeentulotuen
- paluumuuttaja: valtio korvaa puolen vuoden menot ja eläkeläisten sekä vammaisten osalta viiden vuoden menot sisältäen toimeentulotuen
- turvapaikanhakija: valtio korvaa kaikki kustannukset siihen asti, kunnes turvapaikka-anomus on käsitelty

Kaikki toimeentulotukea saaneet kotitaloudet (1) jaoteltuna sen perusteella, kuinka monena kuukautena kotitalous on vuoden aikana saanut toimeentulotukea (neljännesvuosijaolla, lisäksi 12 kk tukea saaneet erikseen). Helsingissä ja Oulussa kestopilasto lasketaan sen mukaan, kuinka monelle kuukaudelle on voimassaoleva myönteinen toimeentulotukipäätös. Muissa Kuusikon kunnissa kesto lasketaan sen mukaan, kuinka monena kuukautena on toimeentulotuen maksutapahtumia.

Vuonna 2009 kotitaloudet jaotellaan kunnan määrittelemän kotitalouden päämiehen iän mukaisiin ryhmiin seuraavasti: alle 25-vuotiaat opiskelijat, alle 25-vuotiaat muut, 25 - 34-vuotiaat, 35 - 49-vuotiaat, 50 - 64-vuotiaat, 65 vuotta täyttäneet.

Toimeentulotuen päätösten määrä vuoden aikana

Toimeentulotuen päätösten määrä vuoden aikana erittelyllä kielteiset ja myönteiset päätökset. Osittain myönteiset päätökset sisältyvät myönteisiin päätöksiin.

Uusi asiakas

Kotitalous, joka ei saanut tilastointivuotta edeltävänä vuonna toimeentulotukea.

Kuntouttava työtoiminta

Henkilöt, joille on tehty vuoden 2008 aikana kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä aktivointisuunnitelma erittelyllä alle ja yli 25-vuotiaat. Sisältää sekä kunnan että työvoimaviranomaisten laatimat aktivointisuunnitelmat.

Lisäksi kootaan kuntouttavan työtoiminnan päätöksen saaneiden henkilöiden määrä ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden henkilöiden määrä.

Kustannustiedot

Sisältää varsinaisen ja ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset sekä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä toimeentulotuesta maksettavan toimintarahaa ja matkakorvaukset. Takaisin perinnän osuutta ei vähennetä kustannuksista. Hallinnolliset kustannukset eivät sisälly kustannuksiin.

Lastensuojelulain mukaista taloudellista tukea ei lasketa kustannuksiin.

Muut kustannustiedot

Takaisin peritty toimeentulotuki / euroa

Päätöksiin perustuva takaisin peritty toimeentulotuki, sisältäen pakolaisilta, paluumuuttajilta ja turvapaikanhakijoilta takaisin perityn toimeentulotuen.

Ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset

Ehkäisevän toimeentulotuen kustannusten osuus toimeentulotuen kustannuksista (euroa / vuosi).

Suhteutuksissa väestöön käytetään kustannuksia ilman pakolaisia, paluumuuttajia sekä turvapaikanhakijoita. Suhteutukset asiakkaisiin tehdään jättäen pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat pois kustannustiedoista ja asiakaslukumääristä.

Kustannukset euroa/kotitalous

Toimeentulotuen kustannukset(2) / vuoden aikana tukea saaneiden kotitalouksien määrä

Kustannukset euroa/henkilö

Toimeentulotuen kustannukset(2) / vuoden aikana toimeentulotuesta osalliseksi tulleiden henkilöiden määrä.

Kustannukset euroa/väestö

Toimeentulotuen kustannukset(2) / Kunnan väestö kyseisen vuoden alussa
Esimerkiksi vuoden 2008 toimeentulotuen menot sekä asiakkaat on suhteutettu vuodenvaihteen 2007/2008 (1.1.2008) väestöön.

Työttömyystietojen määritelmät (lähde: Tilastokeskus: Työmarkkinat 2002:17)

Työtön työnhakija

Työtön työnhakija on henkilö, joka on ilman työtä ja on työhön käytettävissä. Toivotun työajan täytyy tällöin olla vähintään puolet alan normaalista työajasta.

Työtön työnhakija on myös lomautettu henkilö ja henkilö, joka odottaa sovitun työn alkamista.

Pitkäaikaistyötön

Pitkäaikaistyötön on henkilö, jonka työttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden.

Työttömyysaste (Lähde:Työvoimatutkimuksen käsitteet ja määritelmät
<http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/kas.html>)

Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus saman ikäisestä työvoimasta. Virallinen työttömyysaste lasketaan 15-64-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta.

Työllisyysaste Työllisten osuus 15-64-vuotiaista.

Työvoima

Työvoimaan kuuluvat kaikki ne 15-64-vuotiaat henkilöt, jotka tutkimusviikolla olivat työllisiä tai työttömiä

Liite 2/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2012

TOIMEENTULOTUEN ASIAKKAAT JA KUSTANNUKSET 2012	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Kotitaloudet (lkm)							
Kotitaloudet yhteensä	42 480	11 257	12 337	9 622	14 622	7 577	97 895
Ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia	39 575	10 862	11 204	9 143	14 301	7 127	92 212
Pakolaiset ja paluumuuttajat vuoden aikana (kotitaloudet)	1 035	395	1 133	479	321	450	3 813
Turvapaikan hakijat vuoden aikana (kotitaloudet)	1 870	0	0	0	0	..	1 870
Henkilöt (lkm)							
Henkilöt yhteensä (=kaikki toimeentulotukea saavissa kotitalouksissa asuvat henkilöt)	61 588	18 596	20 557	14 959	21 323	11 089	148 112
Ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia	57 314	17 903	18 988	14 118	20 751	10 389	139 463
Pakolaiset ja paluumuuttajat vuoden aikana (henkilöt)	1 867	693	1 569	841	572	700	6 242
<i>Pakolaisten ja paluumuuttajien osuus (%) toimeentulotukea saaneista henkilöistä</i>	3,0	3,7	7,6	5,6	2,7	6,3	4,2
Turvapaikan hakijat vuoden aikana (henkilöt)	2 407	0	0	0	0	..	2 407
<i>Henkilöitä/kotitalous (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)</i>	1,45	1,65	1,69	1,54	1,45	1,46	1,51
Kustannukset (€)							
Kustannukset yhteensä	154 716 207	46 755 179	46 217 812	23 943 605	36 798 258	20 174 773	328 605 834
Ilman pakolaisia, turvapaikanhakijoita ja paluumuuttajia	145 721 330	44 996 163	44 747 252	22 563 851	35 551 314	18 630 583	312 210 492
Pakolaisten, paluumuuttajien ja turvapaikanhakijoiden valtion korvauksen alainen osuus (€)	8 994 877	1 759 016	1 470 560	1 379 754	1 246 944	1 544 190	16 395 342
Takaisin peritty euromäärä (asiakkailta perityt)	7 802 240	1 576 711	1 634 570	1 864 706	1 808 433	863 998	15 550 657
<i>Takaisinperintä kaikista menoista (%)</i>	5,0	3,4	3,5	7,8	4,9	4,3	4,7

TOIMEENTULOTUEN ASIAKKAIDEN JA KUSTANNUSTEN TARKEMPI ERITTELY 2012	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Kotitaloudet (lkm)							
Varsinaista toimeentulotukea saaneet (=perus- ja pelkkää täydentävää toimeentulotukea saaneet kotitalou	38 482	10 716	10 742	8 918	14 622	7 271	90 751
josta perustoimeentulotukea saaneet	37 806	10 377	10 742	8 578	14 070	7 271	88 844
josta täydentävää toimeentulotukea saaneet	19 090	4 836	5 831	2 851	5 123	2 705	40 436
josta pelkkää täydentävää toimeentulotukea saaneet	676	339	0	340	552	..	1 907
Ehkäisevää toimeentulotukea saaneet	6 194	894	557	1 725	1 104	..	10 474
josta pelkkää ehkäisevää toimeentulotukea saaneet	219	113	0	198	143	..	673
Muuta toimeentulotukea saaneet	2 867	448	0	183	520	#ARVO!	#ARVO!
joista kuntouttavan työtoiminnan toimintarahaa tai matkakorvauksia saaneet	1 281	448	0	183	520	..	2 432
joista kotoutumistukea saaneet	1 586	0	0	0	0	..	1 586
Kaikki yhteensä, kotitalous kertaalleen	42 480	10 862	11 204	9 143	14 622	7 577	95 888
Henkilöt (lkm)							
Varsinaista toimeentulotukea saaneet (=perus- ja pelkkää täydentävää toimeentulotukea saaneet kotitalou	56 136	17 633	18 157	0	20 401	0	112 327
josta perustoimeentulotukea saaneet	55 268	17 122	18 157	0	20 401	0	110 948
josta täydentävää toimeentulotukea saaneet	29 378	9 134	10 961	0	8 623	0	58 096
josta pelkkää täydentävää toimeentulotukea saaneet	868	511	0	0	..	..	1 379
Ehkäisevää toimeentulotukea saaneet	9 373	1 501	1 130	0	1 796	0	13 800
josta pelkkää ehkäisevää toimeentulotukea saaneet	343	274	0	0	270	0	887
Muuta toimeentulotukea saaneet	4 315	671	0	0	724	0	5 710
joista kuntouttavan työtoiminnan toimintarahaa tai matkakorvauksia saaneet	1 281	671	0	0	724	0	2 676
joista kotouttamistukea saaneet	3 034	0	0	0	0	0	3 034
Kaikki yhteensä, henkilötunnus kertaalleen	61 588	17 903	18 988	0	21 323	0	119 802
Sisältävätkö luvut							
1= kaikki kotitaloudet ja henkilöt vai 2= ovat ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita?	1	2	2	0	1	0	

Liite 2/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2012

TOIMEENTULOTUEN ASIAKKAIDEN JA KUSTANNUSTEN TARKEMPI ERITTELY 2012	HELSINKI	ESPOO	VANTAA	TURKU	TAMPERE	OULU	KUUSIKKO
Kustannukset (€)	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Toimeentulotuki yhteensä	154 716 207	46 755 179	46 212 092	23 943 605	36 798 258	20 174 773	328 600 114
Varsinainen toimeentulotuki yhteensä	140 517 963	43 965 315	43 960 768	21 871 594	34 670 292	16 543 089	301 529 021
josta perustoimeentulotuki	129 449 943	40 114 533	39 058 861	20 862 828	32 437 049	15 486 409	277 409 623
josta täydentävä toimeentulotuki	11 068 020	3 850 781	4 901 907	1 008 766	2 233 243	1 056 680	24 119 398
Ehkäisevä toimeentulotuki	4 663 355	947 285	611 777	692 257	686 823	1 959 229	9 560 726
Muu toimeentulotuki (Sisältää: kuntouttavan työtoiminnan, kotoutumistuen sekä paluumuuttajille, pakolaisille ja turvapaikanhakijoille maksetun valtion korvauksen alaisen perus-, täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen)	9 534 889	1 842 580	1 639 547	1 379 754	1 441 143	1 672 455	17 510 368
Kunnan rahoittama työmarkkinatuki ja tuen saajat (lkm)							
Kunnan rahoittaman työmarkkinatuen saajia vuoden aikana	7 911	2 029	2 981	3 911	5 269	3 530	25 631
joista myös toimeentulotukea sai	4 590	1 587	1 621	2 983	2 673	..	13 454
Tuen saajia keskimäärin kuukaudessa	5 057	1 317	1 943	2 500	3 570	1 824	16 211
joista myös toimeentulotukea sai	2 571	1 208	946	0	1 403	..	6 128
Toimeentulotukea saaneiden perhetyyppi (lkm)							
Kotitalouksia yhteensä	42 480	10 862	11 919	9 143	14 301	7 330	96 035
Perheissä lapsia yhteensä	14 097	5 325	6 032	3 543	4 572	2 511	36 080
Yksinasuva	32 987	7 483	8 025	6 650	10 755	5 433	71 333
joista miehiä	20 085	4 583	5 165	4 108	6 407	3 390	43 738
joista naisia	12 902	2 900	2 860	2 542	4 348	2 043	27 595
Pari, ei lapsia	1 885	612	742	569	895	517	5 220
Yksinhuoltaja	4 857	1 663	1 936	1 061	1 668	842	12 027
joilla lapsia yhteensä	7 840	2 891	3 290	1 712	2 571	1 354	19 658
Pari, lapsia	2 751	1 104	1 216	863	983	538	7 455
joilla lapsia yhteensä	6 257	2 434	2 742	1 831	2 001	1 157	16 422
Sisältävätkö luvut (tt-tuki/tarkempi erittely: kotitaloudet, henkilöt ja kustannukset): 1= kaikki kotitaloudet ja henkilöt vai 2= ovat ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita?	1	2	1	2	2	2	2

Toimeentulotukipäätösten ja jaostossa käsiteltyjen muutoksenhakujen määrät	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Päätökset yhteensä	289 817	68 459	72 777	71 553	75 202	68 937	646 745
Myönteiset päätökset	225 723	59 557	62 924	59 218	64 790	57 365	529 577
Osittain myönteiset (merkitään, mikäli kunta tilastoi erikseen. Muutoin sisältyy myönteisiin päätöksiin)	35 490	0	1 785	0	0	..	37 275
Kielteiset päätökset	28 604	8 902	8 068	12 335	10 412	11 572	79 893
Kielteisten osuus %	9,9	13,0	11,1	17,2	13,8	16,8	12,4
Perintäpäätökset	30 955	8 259	0	5 449	7 403	4 094	56 160
Jaostossa käsitellyt muutoksenhaut	771	257	243	519	650	174	2 614

Liite 2A/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita

		Helsinki		Espoo		Vantaa		Turku		Tampere		Oulu		Kuusikko	
	Vuosi		Muutos %		Muutos %		Muutos %		Muutos %		Muutos %		Muutos %		Muutos %
Kotitaloudet (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)	2008	32 442	-0,4	8 338	8,7	9 005	-3,3	9 221	-5,4	11 773	-1,5	6 544	-1,7	77 323	-0,8
	2009	37 034	14,2	9 343	12,1	10 379	15,3	9 566	3,7	13 509	14,7	6 812	4,1	86 643	12,1
	2010	37 973	2,5	9 981	6,8	10 828	4,3	9 626	0,6	14 391	6,5	6 959	2,2	89 758	3,6
	2011	38 249	0,7	10 490	5,1	10 781	-0,4	9 332	-3,1	14 305	-0,6	7 057	1,4	90 214	0,5
	2012	39 575	3,5	10 862	3,5	11 204	3,9	9 143	-2,0	14 301	0,0	7 127	1,0	92 212	2,2
Kotitalouksissa henkilöitä (ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)	2008	47 018		14 195		15 621		14 164		17 316		9 523		117 837	
	2009	53 513	13,8	15 484	9,1	17 998	15,2	14 611	3,2	19 559	13,0	10 023	5,3	131 188	11,3
	2010	54 787	2,4	16 724	8,0	18 387	2,2	14 888	1,9	20 252	3,5	10 053	0,3	135 091	3,0
	2011	55 371	1,1	17 396	4,0	18 294	-0,5	14 318	-3,8	20 977	3,6	10 284	2,3	136 640	1,1
	2012	57 314	3,5	17 903	2,9	18 988	3,8	14 118	-1,4	20 751	-1,1	10 389	1,0	139 463	2,1
<i>Henkilöitä/kotitalous</i>	2008	1,4		1,7		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
	2009	1,4		1,7		1,7		1,5		1,4		1,5		1,5	
	2010	1,4		1,7		1,7		1,5		1,4		1,4		1,5	
	2011	1,4		1,7		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
	2012	1,4		1,6		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
<i>Tuensaajien (henkilöt) osuus (%) koko väestöstä</i>	2008	8,3		6,0		8,1		8,1		8,3		7,1		7,8	
	2009	9,3		6,4		9,2		8,3		9,3		7,3		8,5	
	2010	9,4		6,8		9,3		8,5		9,6		7,2		8,7	
	2011	9,4		7,0		9,1		8,1		9,8		7,3		8,7	
	2012	9,6		7,1		9,4		7,9		9,6		7,2		8,8	

Liite 2A/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita

	Vuosi	Helsinki	Muutos %	Espoo	Muutos %	Vantaa	Muutos %	Turku	Muutos %	Tampere	Muutos %	Oulu	Muutos %	Kuusikko	Muutos %
Kustannukset ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita	2008	90 998 309	10,9	26 105 867	7,8	28 778 867	4,6	20 133 533	6,6	25 211 141	5,9	13 700 568	0,9	204 928 285	7,8
	2009	114 951 744	26,3	32 223 185	23,4	35 315 562	22,7	23 532 092	16,9	30 996 560	22,9	15 025 553	9,7	252 044 696	23,0
	2010	124 697 179	8,5	35 864 135	11,3	38 104 276	7,9	23 146 361	-1,6	32 440 479	4,7	15 432 967	2,7	269 685 398	7,0
	2011	129 295 195	3,7	39 914 952	11,3	39 696 753	4,2	21 812 607	-5,8	32 967 595	1,6	16 138 833	4,6	279 825 935	3,8
	2012	145 721 330	12,7	44 996 163	12,7	44 747 252	12,7	22 563 851	3,4	35 551 314	7,8	18 630 583	15,4	312 210 492	11,6
- josta ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset	2008	1 794 029	22,3	744 411	31,9	580 262	25,4	526 889	-4,0	518 432	-1,5	756 033	18,4	4 920 056	17,0
	2009	2 490 225	38,8	894 652	20,2	507 590	-12,5	717 082	36,1	485 358	-6,4	895 029	18,4	5 989 936	21,7
	2010	3 572 232	43,5	778 157	-13,0	674 347	32,9	825 703	15,1	463 701	-4,5	954 137	6,6	7 268 276	21,3
	2011	4 553 005	27,5	961 786	23,6	702 505	4,2	829 383	0,4	526 445	13,5	1 401 848	46,9	8 974 972	23,5
	2012	4 663 355	2,4	947 285	-1,5	611 777	-12,9	692 257	-16,5	686 823	30,5	1 959 229	39,8	9 560 726	6,5
- ehkäisevän toimeentulotuen kustannusten osuus (%) kokonaiskustannuksista	2008	2,0		2,9		2,0		2,6		2,1		5,5		2,4	
	2009	2,2		2,8		1,4		3,0		1,6		6,0		2,4	
	2010	2,9		2,2		1,8		3,6		1,4		6,2		2,7	
	2011	3,5		2,4		1,8		3,8		1,6		8,7		3,2	
	2012	3,2		2,1		1,4		3,1		1,9		10,5		3,1	
- asiakkailta takaisin peritty toimeentulotuki (euroa)	2008	4 603 978	-6,3	946 551	-39,7	1 123 938	-17,5	1 135 449	8,9	962 788	16,7	722 825	4,1	9 495 529	-4,1
	2009	6 624 232	43,9	1 172 126	23,8	1 366 604	21,6	1 523 010	34,1	1 177 751	22,3	679 573	-6,0	12 543 296	32,1
	2010	5 457 309	-17,6	904 208	-22,9	1 248 395	-8,6	1 399 535	-8,1	1 092 338	-7,3	739 193	8,8	10 840 978	-13,6
	2011	6 450 295	18,2	1 267 957	40,2	1 261 829	1,1	1 247 437	-10,9	1 317 821	20,6	940 512	27,2	12 485 851	15,2
	2012	7 802 240	21,0	1 576 711	24,4	1 634 570	29,5	1 864 706	49,5	1 808 433	37,2	863 998	-8,1	15 550 657	24,5
- asiakkailta takaisin perityn toimeentulotuen osuus (%) kustannuksista	2008	5,1		3,6		3,9		5,6		3,8		5,3		4,6	
	2009	5,8		3,6		3,9		6,5		3,8		4,5		5,0	
	2010	4,4		2,5		3,3		6,0		3,4		4,8		4,0	
	2011	5,0		3,2		3,2		5,7		4,0		5,8		4,5	
	2012	5,4		3,5		3,7		8,3		5,1		4,6		5,0	

Liite 2A/3: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita

	Vuosi	Helsinki	Muutos %	Espoo	Muutos %	Vantaa	Muutos %	Turku	Muutos %	Tampere	Muutos %	Oulu	Muutos %	Kuusikko	Muutos %
Takaisinperittyjä ei vähennetty															
Kustannukset euroa/kotitalous	2008	2 805,0	11,4	3 131,0	-0,8	3 195,9	8,2	2 183,4	12,7	2 141,4	7,5	2 093,6	2,6	2 650,3	8,7
	2009	3 104,0	10,7	3 448,9	10,2	3 402,6	6,5	2 460,0	12,7	2 294,5	7,1	2 205,7	5,4	2 909,0	9,8
	2010	3 283,8	5,8	3 593,2	4,2	3 519,1	3,4	2 404,6	-2,3	2 254,2	-1,8	2 217,7	0,5	3 004,6	3,3
	2011	3 380,4	2,9	3 805,0	5,9	3 682,1	4,6	2 337,4	-2,8	2 304,6	2,2	2 286,9	3,1	3 101,8	3,2
	2012	3 682,2	8,9	4 142,5	8,9	3 993,9	8,5	2 467,9	5,6	2 485,9	7,9	2 614,1	14,3	3 385,8	9,2
Kustannukset euroa/henkilö	2008	1 935,4	11,5	1 839,1	2,3	1 842,3	7,4	1 421,5	10,3	1 455,9	10,8	1 438,7	3,4	1 739,1	9,2
	2009	2 148,1	11,0	2 081,1	13,2	1 962,2	6,5	1 610,6	13,3	1 584,8	8,8	1 499,1	4,2	1 921,2	10,5
	2010	2 276,0	6,0	2 144,5	3,0	2 072,3	5,6	1 554,7	-3,5	1 601,8	1,1	1 535,2	2,4	1 996,3	3,9
	2011	2 335,1	2,6	2 294,5	7,0	2 169,9	4,7	1 523,4	-2,0	1 571,6	-1,9	1 569,3	2,2	2 047,9	2,6
	2012	2 542,5	8,9	2 513,3	9,5	2 356,6	8,6	1 598,2	4,9	1 713,2	9,0	1 793,3	14,3	2 238,7	9,3
Kustannukset euroa/asukas	2008	160,1	10,1	109,7	6,4	149,5	3,0	114,9	6,7	121,3	5,1	101,4	-0,2	135,1	6,9
	2009	199,4	24,5	133,4	21,6	180,7	20,9	134,0	16,7	147,9	22,0	109,6	8,1	164,1	21,5
	2010	213,8	7,2	146,8	10,0	192,8	6,7	131,4	-1,9	153,4	3,7	110,9	1,2	173,8	5,9
	2011	219,7	2,8	161,0	9,7	198,4	2,9	123,0	-6,4	154,6	0,8	113,9	2,7	178,4	2,7
	2012	244,8	11,4	178,2	10,7	220,4	11,1	126,3	2,7	165,2	6,9	129,5	13,6	196,5	10,2
Väkiluku 1.1. ¹	2008	568 531	0,7	238 047	1,3	192 522	1,5	175 286	0,0	207 866	0,7	135 055	1,1	1 517 307	0,8
	2009	576 632	1,4	241 565	1,5	195 397	1,5	175 582	0,2	209 552	0,8	137 061	1,5	1 535 789	1,2
	2010	583 350	1,2	244 330	1,1	197 636	1,1	176 087	0,3	211 507	0,9	139 133	1,5	1 552 043	1,1
	2011	588 549	0,9	247 970	1,5	200 055	1,2	177 326	0,7	213 217	0,8	141 671	1,8	1 568 788	1,1
	2012	595 384	1,2	252 439	1,8	203 001	1,5	178 630	0,7	215 168	0,9	143 909	1,6	1 588 531	1,3

¹ Toimeentulotuen Kuusikko-raportissa käytetään vuoden alun väestötietoa. Muissa Kuusikko-raporteissa vuoden lopun tietoa.

Liite 2B: Toimeentulotuen deflatoidut kustannukset 2008-2012 ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikan hakijoita

	Vuosi	Helsinki Muutos %	Espoo Muutos %	Vantaa Muutos %	Turku Muutos %	Tampere Muutos %	Oulu Muutos %	Kuusikko Muutos %
Kustannukset ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita	2008	97 943 540	28 098 336	30 975 346	21 670 177	27 135 322	14 746 231	220 568 952
	2009	123 725 164	34 682 543	38 010 939	25 328 123	33 362 299	16 172 343	271 281 411
	2010	132 604 284	38 138 296	40 520 485	24 614 083	34 497 545	16 411 578	286 786 271
	2011	132 937 313	41 039 317	40 814 971	22 427 047	33 896 260	16 593 448	287 708 356
	2012	145 721 330	44 996 163	44 747 252	22 563 851	35 551 314	18 630 583	312 210 492
- josta ehkäisevän toimeentulotuen kustannukset	2008	1 930 954	801 226	624 549	567 102	558 000	813 735	5 295 567
	2009	2 680 286	962 934	546 330	771 811	522 402	963 340	6 447 103
	2010	3 798 748	827 500	717 108	878 061	493 104	1 014 639	7 729 161
	2011	4 681 259	988 878	722 294	852 746	541 274	1 441 337	9 227 788
	2012	4 663 355	947 285	611 777	692 257	686 823	1 959 229	9 560 726
- asiakkailta takaisin peritty toimeentulotuki (euroa)	2008	4 955 366	1 018 794	1 209 720	1 222 109	1 036 271	777 993	10 220 253
	2009	7 129 811	1 261 586	1 470 907	1 639 250	1 267 640	731 440	13 500 633
	2010	5 803 359	961 544	1 327 556	1 488 280	1 161 604	786 066	11 528 410
	2011	6 631 993	1 303 674	1 297 373	1 282 576	1 354 943	967 005	12 837 566
	2012	7 802 240	1 576 711	1 634 570	1 864 706	1 808 433	863 998	15 550 657
Takaisinperittyjä ei vähennetty								
Kustannukset euroa/kotitalous	2008	3 019,0	3 369,9	3 439,8	2 350,1	2 304,9	2 253,4	2 852,6
	2009	3 340,9	3 712,1	3 662,3	2 647,7	2 469,6	2 374,1	3 131,0
	2010	3 492,1	3 821,1	3 742,2	2 557,0	2 397,2	2 358,3	3 195,1
	2011	3 475,6	3 912,2	3 785,8	2 403,2	2 369,5	2 351,3	3 189,2
	2012	3 682,2	4 142,5	3 993,9	2 467,9	2 485,9	2 614,1	3 385,8
Kustannukset euroa/henkilö	2008	2 083,1	1 979,5	1 982,9	1 529,9	1 567,1	1 548,5	1 871,8
	2009	2 312,1	2 239,9	2 112,0	1 733,5	1 705,7	1 613,5	2 067,9
	2010	2 420,4	2 280,5	2 203,8	1 653,3	1 703,4	1 632,5	2 122,9
	2011	2 400,8	2 359,1	2 231,1	1 566,4	1 615,9	1 613,5	2 105,6
	2012	2 542,5	2 513,3	2 356,6	1 598,2	1 713,2	1 793,3	2 238,7
Kustannukset euroa/väestö	2008	172,3	118,0	160,9	123,6	130,5	109,2	145,4
	2009	214,6	143,6	194,5	144,3	159,2	118,0	176,6
	2010	227,3	156,1	205,0	139,8	163,1	118,0	184,8
	2011	225,9	165,5	204,0	126,5	159,0	117,1	183,4
	2012	244,8	178,2	220,4	126,3	165,2	129,5	196,5

Liite 2c/1: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 (sisältäen pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat)

	Vuosi	Helsinki	Muutos %	Espoo	Muutos %	Vantaa	Muutos %	Turku	Muutos %	Tampere	Muutos %	Oulu	Muutos %	Kuusikko	Muutos %
Kotitaloudet	2008	35 181	2,1	8 697	8,7	9 683	1,4	9 360	-3,3	12 033	-2,2	6 890	-0,3	81 844	1,1
	2009	40 947	16,4	9 855	13,3	11 080	14,4	9 821	4,9	13 825	14,9	7 324	6,3	92 852	13,4
	2010	41 947	2,4	10 499	6,5	11 736	5,9	10 011	1,9	14 774	6,9	7 389	0,9	96 356	3,8
	2011	41 575	-0,9	11 036	5,1	11 981	2,1	9 768	-2,4	14 590	-1,2	7 511	1,7	96 461	0,1
	2012	42 480	2,2	11 257	2,0	12 337	3,0	9 622	-1,5	14 622	0,2	7 577	0,9	97 895	1,5
Kotitalouksissa henkilöitä	2008	50 970	1,7	14 770	5,2	16 727	1,1	14 424	-3,1	17 851	-5,8	10 031	-1,9	124 773	0,0
	2009	59 062	15,9	16 183	9,6	18 995	13,6	15 127	4,9	20 173	13,0	10 760	7,3	140 300	12,4
	2010	60 492	2,4	17 480	8,0	19 747	4,0	15 550	2,8	20 919	3,7	10 672	-0,8	144 860	3,3
	2011	59 953	-0,9	18 179	4,0	19 932	0,9	15 044	-3,3	21 499	2,8	10 937	2,5	145 544	0,5
	2012	61 588	2,7	18 596	2,3	20 557	3,1	14 959	-0,6	21 323	-0,8	11 089	1,4	148 112	1,8
<i>Henkilöitä/ kotitalous</i>	2008	1,4		1,7		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
	2009	1,4		1,6		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
	2010	1,4		1,7		1,7		1,6		1,4		1,4		1,5	
	2011	1,4		1,6		1,7		1,5		1,5		1,5		1,5	
	2012	1,4		1,7		1,7		1,6		1,5		1,5		1,5	
<i>Tuensaajien (henkilöt) osuus (%) koko väestöstä</i>	2008	9,0		6,2		8,7		8,2		8,6		7,4		8,2	
	2009	10,2		6,7		9,7		8,6		9,6		7,9		9,1	
	2010	10,4		7,2		10,0		8,8		9,9		7,7		9,3	
	2011	10,2		7,3		10,0		8,5		10,1		7,7		9,3	
	2012	10,3		7,4		10,1		8,4		9,9		7,7		9,3	
Kustannukset euroa	2008	96 907 939	10,8	27 002 736	7,9	29 779 875	4,9	20 904 234	7,3	26 173 929	6,4	14 576 370	3,1	215 345 083	7,8
	2009	123 373 880	27,3	33 437 422	23,8	36 427 611	22,3	24 394 141	16,7	32 174 311	22,9	16 197 928	11,1	266 005 293	23,5
	2010	133 039 577	7,8	37 402 975	11,9	39 452 882	8,3	24 290 334	-0,4	33 638 107	4,5	17 256 442	6,5	285 080 318	7,2
	2011	138 207 041	3,9	41 476 891	10,9	41 187 024	4,4	22 966 050	-5,5	34 900 704	3,8	17 965 958	4,1	296 703 668	4,1
	2012	154 716 207	11,9	46 755 179	12,7	46 217 812	12,2	23 943 605	4,3	36 798 258	5,4	20 174 773	12,3	328 605 834	10,8
Asiakkailta takaisin peritty toimeentulotuki (euroa)	2008	4 603 978	-6,3	946 551	-9,3	1 123 938	9,6	1 135 449	-16,7	962 788	-16,9	722 825	-2,6	9 495 529	-7,2
	2009	6 624 232	43,9	1 172 126	23,8	1 366 604	21,6	1 523 010	34,1	1 177 751	22,3	679 573	-6,0	12 543 296	32,1
	2010	5 457 309	-17,6	904 208	-22,9	1 248 395	-8,6	1 399 535	-8,1	1 092 338	-7,3	739 193	8,8	10 840 978	-13,6
	2011	6 450 295	18,2	1 267 957	40,2	1 261 829	1,1	1 247 437	-10,9	1 317 821	20,6	940 512	27,2	12 485 851	15,2
	2012	7 802 240	21,0	1 576 711	24,4	1 634 570	29,5	1 864 706	49,5	1 808 433	37,2	863 998	-8,1	15 550 657	24,5

Taulukon eurot ovat kunkin vuoden absoluuttisia euroja, joita ei ole deflatoitu vuoden 2012 rahanarvoon.

Liite 2c/2: Toimeentulotuen asiakkaat ja kustannukset 2008-2012 (sisältäen pakolaiset, paluumuuttajat ja turvapaikanhakijat)

	Vuosi	Helsinki	Muutos %	Espoo	Muutos %	Vantaa	Muutos %	Turku	Muutos %	Tampere	Muutos %	Oulu	Muutos %	Kuusikko	Muutos %
<i>Asiakkailta takaisin perityn toimeentulotuen osuus (%) kustannuksista</i>	2008	4,8		3,5		3,8		5,4		3,7		5,0		4,4	
	2009	5,4		3,5		3,8		6,2		3,7		4,2		4,7	
	2010	4,1		2,4		3,2		5,8		3,2		4,3		3,8	
	2011	4,7		3,1		3,1		5,4		3,8		5,2		4,2	
	2012	5,0		3,4		3,5		7,8		4,9		4,3		4,7	
Takaisinperittyjä ei vähennetty															
<i>Kustannukset euroa/kotitalous</i>	2008	2 754,6	8,6	3 104,8	-0,7	3 075,5	3,4	2 233,4	11,0	2 175,2	8,8	2 115,6	3,4	2 631,2	6,6
	2009	3 013,0	9,4	3 392,9	9,3	3 287,7	6,9	2 483,9	11,2	2 327,3	7,0	2 211,6	4,5	2 864,8	8,9
	2010	3 171,6	5,3	3 562,5	5,0	3 361,7	2,3	2 426,4	-2,3	2 276,8	-2,2	2 335,4	5,6	2 958,6	3,3
	2011	3 324,3	4,8	3 758,3	5,5	3 437,7	2,3	2 351,2	-3,1	2 392,1	5,1	2 392,0	2,4	3 075,9	4,0
	2012	3 642,1	9,6	4 153,4	10,5	3 746,3	9,0	2 488,4	5,8	2 516,6	5,2	2 662,6	11,3	3 356,7	9,1
<i>Kustannukset euroa/henkilö</i>	2008	1 901,3	9,0	1 828,2	2,6	1 780,3	3,7	1 449,3	10,7	1 466,2	13,0	1 453,1	5,2	1 725,9	7,8
	2009	2 088,9	9,9	2 066,2	13,0	1 917,7	7,7	1 612,6	11,3	1 594,9	8,8	1 505,4	3,6	1 896,0	9,9
	2010	2 199,3	5,3	2 139,8	3,6	1 997,9	4,2	1 562,1	-3,1	1 608,0	0,8	1 617,0	7,4	1 968,0	3,8
	2011	2 305,3	4,8	2 281,6	6,6	2 066,4	3,4	1 526,6	-2,3	1 623,4	1,0	1 642,7	1,6	2 038,6	3,6
	2012	2 512,1	9,0	2 514,3	10,2	2 248,3	8,8	1 600,6	4,8	1 725,8	6,3	1 819,4	10,8	2 218,6	8,8
<i>Kustannukset euroa/väestö</i>	2008	170,5	10,0	113,4	6,5	154,7	3,4	119,3	7,3	125,9	5,7	107,9	2,0	141,9	6,9
	2009	214,0	25,5	138,4	22,0	186,4	20,5	138,9	16,5	153,5	21,9	118,2	9,5	173,2	22,0
	2010	228,1	6,6	153,1	10,6	199,6	7,1	137,9	-0,7	159,0	3,6	124,0	4,9	183,7	6,0
	2011	234,8	3,0	167,3	9,3	205,9	3,1	129,5	-6,1	163,7	2,9	126,8	2,2	189,1	3,0
	2012	259,9	10,7	185,2	10,7	227,7	10,6	134,0	3,5	171,0	4,5	140,2	10,5	206,9	9,4

Taulukon eurot ovat kunkin vuoden absoluuttisia euroja, joita ei ole deflatoitu vuoden 2012 rahanarvoon.

Liite 3A: Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien perhetyypit 2010-2012

	Vuosi	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Yksinasuvat Miehiä	2010	19 962	4 156	4 835	4 198	6 165	3 578	42 894
	2011	19 696	4 411	4 874	4 174	6 266	3 296	42 717
	2012	20 085	4 583	5 165	4 108	6 407	3 390	43 738
Yksinasuvat Naisia	2010	12 582	2 587	2 701	2 740	4 223	2 111	26 944
	2011	12 760	2 792	2 841	2 650	4 335	1 967	27 345
	2012	12 902	2 900	2 860	2 542	4 348	2 043	27 595
Yksinasuvat yhteensä	2010	32 544	6 743	7 536	6 938	10 388	5 689	69 838
	2011	32 456	7 203	7 715	6 824	10 601	5 263	70 062
	2012	32 987	7 483	8 025	6 650	10 755	5 433	71 333
Pari, ei lapsia	2010	2 120	676	823	668	1 025	505	5 817
	2011	1 836	665	775	572	958	518	5 324
	2012	1 885	612	742	569	895	517	5 220
Yksinhuoltaja	2010	4 544	1 509	1 890	1 141	1 741	826	11 651
	2011	4 624	1 563	1 907	1 079	1 749	835	11 757
	2012	4 857	1 663	1 936	1 061	1 668	842	12 027
Pari, lapsia	2010	2 739	1 053	1 158	879	997	527	7 353
	2011	2 660	1 059	1 150	857	997	540	7 263
	2012	2 751	1 104	1 216	863	983	538	7 455
Kotitalouksia yhteensä	2010	41 947	9 981	11 407	9 626	14 151	7 547	94 659
	2011	41 575	10 490	11 547	9 332	14 305	7 156	94 405
	2012	42 480	10 862	11 919	9 143	14 301	7 330	96 035

Perhetyyppien osuus kaikista kotitalouksista, %

	Vuosi	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Yksinasuvat, miehet	2010	47,6	41,6	42,4	43,6	43,6	47,4	45,3
	2011	47,4	42,0	42,2	44,7	43,8	46,1	45,2
	2012	47,3	42,2	43,3	44,9	44,8	46,2	45,5
Yksinasuvat, naiset	2010	30,0	25,9	23,7	28,5	29,8	28,0	28,5
	2011	30,7	26,6	24,6	28,4	30,3	27,5	29,0
	2012	30,4	26,7	24,0	27,8	30,4	27,9	28,7
Yksinasuvat, yhteensä	2010	77,6	67,6	66,1	72,1	73,4	75,4	73,8
	2011	78,1	68,7	66,8	73,1	74,1	73,5	74,2
	2012	77,7	68,9	67,3	72,7	75,2	74,1	74,3
Pari, ei lapsia	2010	5,1	6,8	7,2	6,9	7,2	6,7	6,1
	2011	4,4	6,3	6,7	6,1	6,7	7,2	5,6
	2012	4,4	5,6	6,2	6,2	6,3	7,1	5,4
Yksinhuoltaja	2010	10,8	15,1	16,6	11,9	12,3	10,9	12,3
	2011	11,1	14,9	16,5	11,6	12,2	11,7	12,5
	2012	11,4	15,3	16,2	11,6	11,7	11,5	12,5
Pari, lapsia	2010	6,5	10,6	10,2	9,1	7,0	7,0	7,8
	2011	6,4	10,1	10,0	9,2	7,0	7,5	7,7
	2012	6,5	10,2	10,2	9,4	6,9	7,3	7,8
Kotitaloudet yhteensä	2010	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2011	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Liite 3B: Lapsien määrä toimeentulotukiperheissä 2010-2012

	Vuosi	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Yksinhuoltajilla lapsia yhteensä	2010	7 392	2 665	3 213	1 849	2 750	1 313	19 182
	2011	7 553	2 784	3 231	1 723	2 699	1 306	19 296
	2012	7 840	2 891	3 290	1 712	2 571	1 354	19 658
Pareilla lapsia yhteensä	2010	6 080	2 349	2 626	1 866	1 996	1 132	16 049
	2011	6 040	2 403	2 578	1 834	2 018	1 110	15 983
	2012	6 257	2 434	2 742	1 831	2 001	1 157	16 422
Kotitalouksissa lapsia yhteensä	2010	13 472	5 014	5 839	3 715	4 746	2 445	35 231
	2011	13 593	5 187	5 809	3 557	4 717	2 416	35 279
	2012	14 097	5 325	6 032	3 543	4 572	2 511	36 080
<i>Yksinhuoltajien lasten osuus tt-tukea saaneiden perheiden lapsista %</i>	2010	54,9	53,2	55,0	49,8	57,9	53,7	54,4
	2011	55,6	53,7	55,6	48,4	57,2	54,1	54,7
	2012	55,6	54,3	54,5	48,3	56,2	53,9	54,5
<i>Kahden huoltajan lasten osuus tt-tukea saaneiden perheiden lapsista %</i>	2010	45,1	46,8	45,0	50,2	42,1	46,3	45,6
	2011	44,4	46,3	44,4	51,6	42,8	45,9	45,3
	2012	44,4	45,7	45,5	51,7	43,8	46,1	45,5
<i>Ttt-perheiden lasten osuus alle 18 v väestöstä % (1.1.)</i>	2010	13,9	8,7	13,3	13,2	13,4	8,6	12,1
	2011	14,0	8,9	13,2	12,7	13,3	8,3	12,1
	2012	14,5	9,1	13,6	12,6	12,9	8,6	12,3

Liite 4: Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet vuonna 2012 ja 2011

2012	1-3 kk	4-6kk	7-9kk	10-12kk	10-11kk	12kk	Yhteensä
Helsinki	12 225	7 338	5 861	17 056	5 151	11 905	42 480
Espoo	4 200	1 885	1 792	2 985	1 604	1 381	10 862
Vantaa	3 809	2 161	1 654	4 706	1 840	2 866	12 330
Turku	3 754	1 748	1 574	2 067	1 237	830	9 143
Tampere	6 148	2 718	2 106	3 329	1 885	1 444	14 301
Oulu	3 237	1 377	984	1 979	968	1 011	7 577
Kuusikko	33 373	17 227	13 971	32 122	12 685	19 437	96 693

2012	1-3 kk	4-6kk	7-9kk	10-12kk	10-11kk	12kk	Yhteensä
Helsinki	28,8	17,3	13,8	40,2	12,1	28,0	100,0
Espoo	38,7	17,4	16,5	27,5	14,8	12,7	100,0
Vantaa	30,9	17,5	13,4	38,2	14,9	23,2	100,0
Turku	41,1	19,1	17,2	22,6	13,5	9,1	100,0
Tampere	43,0	19,0	14,7	23,3	13,2	10,1	100,0
Oulu	42,7	18,2	13,0	26,1	12,8	13,3	100,0
Kuusikko	34,5	17,8	14,4	33,2	13,1	20,1	100,0

2011	1-3 kk	4-6kk	7-9kk	10-12kk	10-11kk	12kk	Yhteensä
Helsinki	12 293	7 329	5 699	16 255	4 953	11 302	41 576
Espoo	3 871	1 888	1 729	3 002	1 445	1 557	10 490
Vantaa	3 666	2 139	1 666	4 411	1 701	2 710	11 882
Turku	3 822	1 799	1 604	2 107	1 340	767	9 332
Tampere	6 027	2 666	2 053	3 559	1 992	1 567	14 305
Oulu	3 309	1 324	1 054	1 824	749	1 075	7 511
Kuusikko	32 988	17 145	13 805	31 158	12 180	18 978	95 096

2011	1-3 kk	4-6kk	7-9kk	10-12kk	10-11kk	12kk	Yhteensä
Helsinki	29,6	17,6	13,7	39,1	11,9	27,2	100,0
Espoo	36,9	18,0	16,5	28,6	13,8	14,8	100,0
Vantaa	30,9	18,0	14,0	37,1	14,3	22,8	100,0
Turku	41,0	19,3	17,2	22,6	14,4	8,2	100,0
Tampere	42,1	18,6	14,4	24,9	13,9	11,0	100,0
Oulu	44,1	17,6	14,0	24,3	10,0	14,3	100,0
Kuusikko	34,7	18,0	14,5	32,8	12,8	20,0	100,0

Liite 5: Kotitalouksille maksetut toimeentulotukikuukaudet iän mukaan vuonna 2012

	1-3 kk	4-6kk	7-9kk	10-12kk	josta 10-11kk	josta 12kk	Kotitaloudet yhteensä
Helsinki							
-24 v opiskelijat	484	349	240	402	201	201	1 475
-24 v muut	2 698	1 572	1 241	2 220	887	1 333	7 731
25 - 34 v	3 334	2 020	1 503	3 579	1 206	2 373	10 436
35 - 49 v	2 743	1 810	1 565	5 617	1 547	4 070	11 735
50 - 64 v	1 872	1 171	1 026	4 453	1 120	3 333	8 522
65 v täyttäneet	1 094	416	286	785	190	595	2 581
Kaikki kotitaloudet yhteensä	12 225	7 338	5 861	17 056	5 151	11 905	42 480
Espoo							
-24 v opiskelijat	242	189	130	90	40	1 001	651
-24 v muut	369	298	304	176	128	1 658	1 147
25 - 34 v	475	439	603	353	250	2 568	1 870
35 - 49 v	433	468	1 018	504	514	2 985	2 423
50 - 64 v	274	330	843	423	420	2 114	1 870
65 v täyttäneet	92	68	87	58	29	536	305
Kaikki kotitaloudet yhteensä	1 885	1 792	2 985	1 604	1 381	10 862	8 266
Vantaa							
-24 v opiskelijat	111	192	95	97	733	0	495
-24 v muut	318	576	256	320	2 148	72 777	1 470
25 - 34 v	385	1 059	429	630	2 878	62 924	2 503
35 - 49 v	468	1 567	557	1 010	3 456	1 785	3 602
50 - 64 v	290	1 196	442	754	2 404	8 068	2 682
65 v täyttäneet	82	116	61	55	711	11	314
Kaikki kotitaloudet yhteensä	1 654	4 706	1 840	2 866	12 330	145 565	11 066
Turku							
-24 v opiskelijat	48	36	12	751	0	0	847
-24 v muut	256	184	72	1 562	71 553	0	2 074
25 - 34 v	432	272	160	2 368	59 218	3 015	3 232
35 - 49 v	719	415	304	2 399	0	1 032	3 837
50 - 64 v	597	319	278	1 759	12 335	0	2 953
65 v täyttäneet	15	11	4	304	17	4 232	334
Kaikki kotitaloudet yhteensä	2 067	1 237	830	9 143	143 123	8 279	13 277
Tampere							
-24 v opiskelijat	123	65	1 729	0	0	361	1 917
-24 v muut	308	232	2 955	75 202	0	14	78 697
25 - 34 v	451	327	3 651	64 790	4 406	2 948	69 219
35 - 49 v	561	463	3 265	0	1 575	120	4 289
50 - 64 v	426	352	2 218	10 412	0	10	13 408
65 v täyttäneet	16	5	483	14	6 530	4 775	518
Kaikki kotitaloudet yhteensä	1 885	1 444	14 301	150 418	12 511	8 228	168 048
Oulu							
-24 v opiskelijat	..	0	0	0	155	491	0
-24 v muut	222	2 560	68 937	0	6	139	71 719
25 - 34 v	248	2 255	57 365	2 181	1 454	13	62 049
35 - 49 v	332	1 605	..	1 177	1 117	175	3 114
50 - 64 v	206	993	11 572	0	5	291	12 771
65 v täyttäneet	3	164	17	3 265	2 533	3	3 449
Kaikki kotitaloudet yhteensä	1 011	7 577	137 891	6 623	5 270	1 112	153 102
Kuusikko							
-24 v opiskelijat	1 008	831	2 206	1 340	1 129	2 054	5 385
-24 v muut	4 171	5 422	73 765	79 480	74 722	75 921	162 838
25 - 34 v	5 325	6 372	63 711	73 901	69 412	73 841	149 309
35 - 49 v	5 256	6 328	6 709	10 707	8 209	10 167	29 000
50 - 64 v	3 665	4 361	16 379	17 801	16 284	13 816	42 206
65 v täyttäneet	1 302	780	938	4 481	10 010	10 152	7 501
Kaikki kotitaloudet yhteensä	20 727	24 094	163 708	187 710	179 766	185 951	396 239

Liite 6/1: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012

Joulukuu	HELSINKI			ESPOO			VANTAA			TURKU			TAMPERE			OULU			KUUSIKKO			KOKO MAA		
	Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%	
Työttömät työnhakijat 12/2007-12/2012																								
2007	19 493	-4 875	-20,5	5 660	-1 243	-17,9	6 696	-661	-8,9	8 121	-811	-9,2	11 369	-293	-2,5	7 597	-387	-5,0	58 936	-8 270	-12,4	220 175	-27 703	-11,2
2008	19 496	3	0,0	6 153	493	8,7	6 919	223	3,3	8 570	449	5,5	12 490	1 121	9,9	8 129	532	7,0	61 757	2 821	4,8	235 469	15 294	6,9
2009	26 878	7 382	37,9	8 715	2 562	41,6	10 039	3 120	45,1	11 856	3 286	38,3	16 783	4 293	34,4	9 668	1 539	18,9	83 939	22 182	35,9	301 839	66 370	28,2
2010	24 648	-2 230	-8,3	7 647	-1 068	-12,3	9 293	-746	-7,4	11 688	-168	-1,4	15 139	-1 644	-9,8	9 150	-518	-5,4	77 565	-6 374	-7,6	269 499	-32 340	-10,7
2011	23 793	-855	-3,5	7 185	-462	-6,0	8 888	-405	-4,4	11 356	-332	-2,8	13 937	-1 202	-7,9	9 208	58	0,6	74 367	-3 198	-4,1	255 467	-14 032	-5,2
2012	26 580	2 787	11,7	8 463	1 278	17,8	9 666	778	8,8	12 289	933	8,2	16 027	2 090	15,0	10 543	1 335	14,5	83 568	9 201	12,4	282 174	26 707	10,5
Työttömyysaste, työttömiä työnhakijoita työvoimasta (%) joulukuussa 2007-2012																								
2007	6,5			4,6			6,5			9,4			10,8			11,5			7,5			8,6		
2008	6,4			4,9			6,6			9,9			11,7			12,2			7,8			9,2		
2009	8,7			6,8			9,4			13,5			15,5			14,3			10,4			11,7		
2010	7,8			5,8			8,6			13,2			13,8			13,2			9,5			10,3		
2011	7,6			5,5			8,2			12,9			12,8			13,3			9,1			9,9		
2012	8,4			6,5			8,9			13,9			14,7			15,0			10,2			10,9		
Työttömiä työnhakijoita yli vuoden työttömänä olleet (pitkäaikaistyöttömät) kunnittain 12/2007 - 12/2012																								
2007	4 514	-2 166	-32,6	1 498	-422	-21,4	1 786	-278	-12,8	1 610	-197	-10,1	2 741	-475	-14,5	1 409	-225	-14,2	13 558	-3 763	-21,4	47 354	-113 263	-19,1
2008	3 401	-1 102	-24,6	1 122	-408	-26,3	1 542	-239	-12,6	1 535	-75	-11,4	2 807	66	2,9	1 488	79	3,7	11 895	-1 663	-13,1	41 267	-6 087	-12,3
2009	3 987	586	17,2	1 387	265	21,8	1 787	245	7,3	2 307	772	49,2	3 571	764	23,8	1 750	262	-20,4	14 789	2 894	17,7	47 237	5 970	13,2
2010	5 409	1 422	35,7	1 643	256	18,5	2 344	557	31,2	3 294	987	42,8	4 424	853	23,9	1 982	232	13,3	19 096	4 307	29,1	57 959	10 722	22,7
2011	5 136	-273	-5,0	1 386	-257	-15,6	2 310	-34	-1,5	3 244	-50	-1,5	3 925	-499	-11,3	2 020	38	1,9	18 021	-1 075	-5,6	57 033	-926	-1,6
2012	6 079	943	18,4	1 690	304	21,9	2 635	325	14,1	3 083	-161	-5,0	5 048	1 123	28,6	2 497	477	23,6	21 032	3 011	16,7	66 047	9 014	15,8
Pitkäaikaistyöttömyys työvoimasta %																								
2007	1,5			1,2			1,7			1,9			2,6			2,1			1,7			1,9		
2008	1,1			0,9			1,5			1,8			2,6			2,2			1,5			1,6		
2009	1,3			1,1			1,7			2,6			3,3			2,6			1,8			1,8		
2010	1,7			1,3			2,2			3,7			4,0			2,9			2,3			2,2		
2011	1,6			1,1			2,1			3,7			3,6			2,9			2,2			2,2		
2012	1,9			1,3			2,4			3,5			4,6			3,5			2,6			2,5		
Pitkäaikaistyöttömyys työttömiä työnhakijoista %																								
2007	23,2			26,5			26,7			19,8			24,1			18,5			23,0			21,5		
2008	17,4			18,2			22,3			17,9			22,5			18,3			19,3			17,5		
2009	14,8			15,9			17,8			19,5			21,3			18,1			17,6			15,6		
2010	21,9			21,5			25,2			28,2			29,2			21,7			24,6			21,5		
2011	21,6			19,3			26,0			28,6			28,2			21,9			24,2			22,3		
2012	22,9			20,0			27,3			25,1			31,5			23,7			25,2			23,4		

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työlläytystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä.

Liite 6/2: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012

Joulukuu	HELSINKI			ESPOO			VANTAA			TURKU			TAMPERE			OULU			KUUSIKKO			KOKO MAA		
	Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%		Muutos ed. vuoteen Lkm	%	
Alle 25-vuotiaat työttömät (nuorisotyöttömät) kunnittain 12/2007-12/2012																								
2007	1 117	-491	-31,8	402	-162	-28,7	557	-89	-13,5	785	-154	-16,8	1 271	-54	-4,1	1 382	-126	-8,7	5 514	-1 076	-16,7	22 907	-3 869	-15,0
2008	1 389	272	24,4	560	158	39,3	710	153	27,5	1 057	272	34,6	1 656	385	30,3	1 503	121	8,8	6 875	1 361	24,7	28 590	5 683	24,8
2009	2 342	953	68,6	951	391	69,8	1 300	590	83,1	1 585	528	50,0	2 478	822	49,6	1 722	219	14,6	10 378	3 503	51,0	40 473	11 883	41,6
2010	2 091	-251	-10,7	572	-379	-39,9	1 082	-218	-16,8	1 377	-208	-13,1	2 144	-334	-13,5	1 638	-84	-4,9	8 904	-1 474	-14,2	33 437	-7 036	-17,4
2011	2 131	40	1,9	589	17	3,0	871	-211	-19,5	1 367	-10	-0,7	1 827	-317	-14,8	1 736	98	6,0	8 521	-383	-4,3	31 557	-1 880	-5,6
2012	2 257	126	5,9	700	111	18,8	914	43	4,9	1 619	252	18,4	2 158	331	18,1	1 825	89	5,1	9 473	952	11,2	34 836	3 279	10,4
Nuorisotyöttömyys työvoimasta %																								
2007	0,4			0,3			0,5			0,9			1,2			2,1			0,7			0,9		
2008	0,5			0,4			0,7			1,2			1,6			2,3			0,9			1,1		
2009	0,8			0,7			1,2			1,8			2,3			2,5			1,3			1,6		
2010	0,7			0,4			1,0			1,6			2,0			2,4			1,1			1,3		
2011	0,7			0,5			0,8			1,6			1,7			2,5			1,0			1,2		
2012	0,7			0,5			0,8			1,8			2,0			2,6			1,2			1,3		
Nuorisotyöttämyys työttömistä työnhakijoista %																								
2007	5,7			7,1			8,3			9,7			11,2			18,2			9,4			10,4		
2008	7,1			9,1			10,3			12,3			13,3			18,5			11,1			12,1		
2009	8,7			10,9			12,9			13,4			14,8			17,8			12,4			13,4		
2010	8,5			7,5			11,6			11,8			14,2			17,9			11,5			12,4		
2011	9,0			8,2			9,8			12,0			13,1			18,9			11,5			12,4		
2012	8,5			8,3			9,5			13,2			13,5			17,3			11,3			12,3		
Työvoima 12/2007 - 12/2012																								
2007	301 670	-1 226	-0,4	124 330	1 290	1,0	102 645	7	0,0	86 123	-613	-0,7	104 944	197	0,2	65 985	337	0,5	785 697	-8	0,0	2 548 746	27 000	1,0
2008	303 882	2 212	0,7	126 101	1 771	1,4	104 286	1 641	1,6	86 960	837	1,0	106 364	1 420	1,4	66 670	670	1,0	794 263	8 566	1,1	2 562 547	13 801	0,5
2009	308 861	4 979	1,6	128 602	2 501	2,0	106 510	2 224	2,1	87 733	773	0,9	108 078	1 714	1,6	67 632	2 417	1,4	807 416	13 153	1,7	2 587 739	25 192	1,0
2010	314 261	5 400	1,7	130 865	2 263	1,8	108 375	1 865	1,8	88 394	661	0,8	109 495	1 417	1,3	69 312	1 680	2,5	820 702	13 286	1,6	2 610 668	22 929	0,9
2011	315 022	761	0,2	130 069	-796	-0,6	108 283	-92	-0,1	87 717	-677	-0,8	108 608	-887	-0,8	69 222	-90	-0,1	818 921	-1 781	-0,2	2 589 838	-20 830	-0,8
2012	315 455	433	0,1	130 645	576	0,4	108 814	531	0,5	88 193	476	0,5	109 232	624	0,6	70 365	1 143	1,7	822 704	3 783	0,5	2 593 914	4 076	0,2

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päivältä.

Liite 6/3: Kuusikon kuntien ja koko Suomen työttömyystietoja joulukuussa 2007-2012

Joulukuu	HELSINKI			ESPOO			VANTAA			TURKU			TAMPERE			OULU			KUUSIKKO			KOKO MAA		
	Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %		Lkm	Muutos ed. vuoteen %	
Yli 50-vuotiaat työttömät kunnittain 12/2007 - 12/2012																								
2007	7 373	-491	-31,8	2 335	-162	-28,7	2 552	-89	-13,5	2 883	-154	-16,8	3 964	-54	-4,1	2 020	-126	-8,7	21 127	-1 076	-16,7	89 823	-3 869	-15,0
2008	6 823	272	24,4	2 272	158	39,3	2 420	153	27,5	2 766	272	34,6	4 003	385	30,3	2 027	136	10,2	20 311	1 376	25,2	88 034	3 938	18,0
2009	8 318	953	68,6	2 852	391	69,8	3 109	590	83,1	3 419	528	50,0	4 680	822	49,6	2 214	236	16,1	24 592	3 520	51,5	102 662	11 377	44,1
2010	8 109	-251	-10,7	2 827	-379	-39,9	3 044	-218	-16,8	3 759	-208	-13,1	4 482	-334	-13,5	2 236	-46	-2,7	24 457	-1 436	-13,9	99 659	-5 380	-14,5
2011	8 035	40	1,9	2 762	17	3,0	3 098	-211	-19,5	3 737	-10	-0,7	4 365	-317	-14,8	2 342	83	5,0	24 339	-398	-4,5	98 126	-1 756	-5,5
2012	8 734	126	5,9	3 118	111	18,8	3 406	43	4,9	3 775	252	18,4	4 914	331	18,1	2 665	102	5,9	26 612	669	7,9	107 240	4 800	16,0
Yli 50-vuotiaiden työttömien osuus työvoimasta %																								
2007	2,4			1,9			2,5			3,3			3,8			3,1			2,7			3,5		
2008	2,2			1,8			2,3			3,2			3,8			3,0			2,6			3,4		
2009	2,7			2,2			2,9			3,9			4,3			3,3			3,0			4,0		
2010	2,6			2,2			2,8			4,3			4,1			3,2			3,0			3,8		
2011	2,6			2,1			2,9			4,3			4,0			3,4			3,0			3,8		
2012	2,8			2,4			3,1			4,3			4,5			3,8			3,2			4,1		
Yli 50-vuotiaiden työttömien osuus työttömistä työnhakijoista %																								
2007	37,8			41,3			38,1			35,5			34,9			26,6			35,8			40,8		
2008	35,0			36,9			35,0			32,3			32,0			24,9			32,9			37,4		
2009	30,9			32,7			31,0			28,8			27,9			22,9			29,3			34,0		
2010	32,9			37,0			32,8			32,2			29,6			24,4			31,5			37,0		
2011	33,8			38,4			34,9			32,9			31,3			25,4			32,7			38,4		
2012	32,9			36,8			35,2			30,7			30,7			25,3			31,8			38,0		
Ulkomaalaiset työttömät kunnittain 12/2007 - 12/2012																								
2007	3 063	-491	-31,8	801	-162	-28,7	1 097	-89	-13,5	918	-154	-16,8	835	-54	-4,1	312	-126	-8,7	7 026	-1 076	-16,7	13 023	-3 869	-15,0
2008	3 309	272	24,4	948	158	39,3	1 171	153	27,5	1 093	272	34,6	1 015	385	30,3	343	136	10,2	7 879	1 376	25,2	14 974	3 938	18,0
2009	4 503	953	68,6	1 299	391	69,8	1 659	590	83,1	1 458	528	50,0	1 346	822	49,6	418	236	16,1	10 683	3 520	51,5	20 166	11 377	44,1
2010	4 556	-251	-10,7	1 206	-379	-39,9	1 737	-218	-16,8	1 577	-208	-13,1	1 375	-334	-13,5	548	-46	-2,7	10 999	-1 436	-13,9	20 826	-5 380	-14,5
2011	4 547	40	1,9	1 321	17	3,0	1 862	-211	-19,5	1 594	-10	-0,7	1 355	-317	-14,8	494	83	5,0	11 173	-398	-4,5	21 487	-1 756	-5,5
2012	5 366	126	5,9	1 615	111	18,8	2 141	43	4,9	1 929	252	18,4	1 489	331	18,1	565	102	5,9	13 105	669	7,9	24 941	4 800	16,0
Ulkomaalaisten työttömien osuus työvoimasta %																								
2007	1,0			0,6			1,1			1,1			0,8			0,5			0,9			0,5		
2008	1,1			0,8			1,1			1,3			1,0			0,5			1,0			0,6		
2009	1,5			1,0			1,6			1,7			1,2			0,6			1,3			0,8		
2010	1,4			0,9			1,6			1,8			1,3			0,8			1,3			0,8		
2011	1,4			1,0			1,7			1,8			1,2			0,7			1,4			0,8		
2012	1,7			1,2			2,0			2,2			1,4			0,8			1,6			1,0		
Ulkomaalaisten työttömien osuus työttömistä työnhakijoista %																								
2007	15,7			14,2			16,4			11,3			7,3			4,1			11,9			5,9		
2008	17,0			15,4			16,9			12,8			8,1			4,2			12,8			6,4		
2009	16,8			14,9			16,5			12,3			8,0			4,3			12,7			6,7		
2010	18,5			15,8			18,7			13,5			9,1			6,0			14,2			7,7		
2011	19,1			18,4			20,9			14,0			9,7			5,4			15,0			8,4		
2012	20,2			19,1			22,1			15,7			9,3			5,4			15,7			8,8		

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastot toimiala online -palvelussa 13.6.2013. Oulun tiedot pyydetty erikseen 1.1.2012 aluejaolla. Tiedot ovat joulukuun viimeiseltä päiväältä.

Liite 7 Työllistämispalvelujen kokonaiskustannuserittelyn kohta ”muut kustannukset”

Helsinki	Maahanmuuttajien aiesopimus, oppisopimuskoulutus, rekrytointikoulutus, jatkotyöllistymistä edistävät kurssit, maahanmuuttajien kielikoulutus, työvalmennus, nuorten työpajatoiminta, muut erittelemättömät kustannukset
Espoo	nuorten kesäsetelit, maahanmuuttajien rekrytointi, nuorten työpajat (ostopalvelu, Omnia), sosiaalinen työllistäminen (omat työpajat ja -keskukset)
Vantaa	Työmarkkinatuen kuntaosuus 8089811,54, PKS aiesopimus 274889,02, TYPA hallinto - 460150,99
Turku	
Tampere	Maahanmuuttajien työharjoittelupalvelu, Nuorten yksilöllinen ohjaus- ja neuvontapalvelu (ostopalvelu), Tampereen Invalidien työtuki, Etappi ry (vuokra)
Oulu	Ohjaustoiminnan kehitt.,työpörssi, kesätyö, arpeetti, hallinto, kuntakokeilu-hanke, kesäsetelit, aktivointi- ja palveluohjaus-hanke

Liite 8: Asiakaspalaute vuodelta 2012

Kunta	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu
Kyselyn/Julkaisun nimi			Sosiaali- ja terveystoimen asiakastytyväisyyskysely 2012	Asiakastytyväisyyskysely	Avopalvelujen asiakaspalautekysely	
Selvityksen kohde			Perhepalveluiden, vanhus- ja vammaispalveluiden sekä terveydenhoidon tulosalueet ja niiden tulosyksiköt		Avopalvelujen asiakkaiden asiakastytyväisyys	
Kyselyn toteutusajankohta			Syksy 2012	1.11. - 30.11.2012	29.10.2012 – 11.11.2012	
Tulosten julkaisu vuosi			2012	2013	2012	
Kyselyn kohderyhmä			Perhepalveluiden, vanhus- ja vammaispalveluiden sekä terveydenhoidon tulosalueet ja niiden tulosyksiköt	Sosiaalityön palvelut	Aikuisten sosiaalipalvelut	
Tavoiteltu vastaajamäärä					Ei asetettu tavoitetta	
Kyselyyn vastanneiden määrä			kaikki 2 594, josta aikuissosiaalityö 207	519	212, koko kysely 2010	
Vastausprosentti						
Kuusikon yhteisen palvelumittarin kysymys						
1. Olen saanut riittävästi tietoa ja neuvontaa			4,35 kaikki/ 4,01 aikuissosiaalityö	3,6	3,50	
2. Olen saanut asiallista kohtelua			4,64 kaikki/ 4,28 aikuissosiaalityö	3,83	3,70	
3. Saamani palvelu on ollut asiantuntevaa			4,49 kaikki/ 4,19 aikuissosiaalityö	3,72	3,70	
4. Saamani palvelu on vastannut tarpeitani			4,37 kaikki/ 3,93 aikuissosiaalityö	3,58	3,50	
5. Olen saanut palvelua riittävän nopeasti			4,17 kaikki / 3,56 aikuissosiaalityö	3,34	3,20	
6. Olen voinut osallistua nykyisen palveluni suunnitteluun ja arviointiin			3,78 kaikki / 3,35 aikuissosiaalityö	3,53	3,20	
7. Saamani palvelu on parantanut elämäntilannettani			4,08 kaikki/ 3,83 aikuissosiaalityö	3,29	3,40	
Yleisarvioni palvelusta			8,66 kaikki/ 8,20 aikuissosiaalityö	7,69	7,6	

Liite 8 Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen asiantuntijatyöryhmä 2013

Työryhmän puheenjohtaja

Raimo Ojanlatva

Asiakkuuspäällikkö

Hyvinvointipalvelut

Asiakasohjausyksikkö

raimo.ojanlatva(at)ouka.fi

Työryhmän sihteeri

Hanna Ahlgren-Leinvuo

Projektitutkija

Helsingin kaupungin tietokeskus

Tilastot ja tietopalvelu

hanna.ahlgren-leinvuo(at)hel.fi

Työryhmän asiantuntijajäsenet:

Helsinki

Anne Kuvaja

Toiminnansuunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi

Kehittämisen ja toiminnan tuki

anne.kuvaja(at)hel.fi

Anne Qvist

Toimeentulotuen maksupäällikkö

Sosiaali- ja terveystoimi

Toimeentulotuen maksatus

anne.qvist(at)hel.fi

Marja Heikkinen (vara)

Kehittämissuunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi

Kehittämisen ja toiminnan tuki

marja.heikkinen(at)hel.fi

Anne Leppänen

Suunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi

Tietohuolto- ja tilastopalvelut

anne.leppanen(at)hel.fi

Anne Siipola (vara)

Suunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi

Tietohuolto- ja tilastopalvelut

anne.siipola(at)hel.fi

Espoo

Tua Ekblad

Erytyissuunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi,

Esikunta

tua.ekblad(at)espoo.fi

Eveliina Cammarano

Asiantuntija

Sosiaali- ja terveystoimi,

Perhe- ja sosiaalipalvelut

eveliina.cammarano(at)espoo.fi

Tapio Nieminen

Aluepäällikkö

Sosiaali- ja terveystoimi,

Perhe- ja sosiaalipalvelut

tapio.e.nieminen(at)espoo.fi

Pasi Sipola

Aluepäällikkö

Sosiaali- ja terveystoimi,

Perhe- ja sosiaalipalvelut

pasi.sipola(at)espoo.fi

Vantaa

Leena Kaijala

Suunnittelija

Sosiaali- ja terveystoimi,

Perhepalvelut

leena.kaijala(at)vantaa.fi

Kirsti Huvinen

Sosiaalityön koordinaattori

Sosiaali- ja terveystoimi,

Perhepalvelut

kirsti.huvinen(at)vantaa.fi

Virve Flinkkilä

Aikuissosiaalityön palvelupäällikkö

Sosiaali- ja terveystoimi

Perhepalvelut

virve.flinkkila(at)vantaa.fi

Anu Tirkkonen

Työllisyyspalveluiden johtaja

Konserni- ja asukaspalveluiden toimiala

Työllisyyspalvelut

anu.tirkkonen(at)vantaa.fi

Anne Karjalainen

Tutkija
Konserni- ja asukaspalveluiden toimiala
Työllisyyspalvelut
anne.karjalainen(at)vantaa.fi

Turku**Inkeri Huuhka**

Kuntoutussuunnittelija
Hyvinvointitoimiala
inkeri.huuhka(at)turku.fi

Ritva-Liisa Riitakorpi

Johtava sosiaalityöntekijä
Hyvinvointitoimiala
Avohuollon sosiaalityö
ritva-liisa.riitakorpi(at)turku.fi

Mirjam Jarhio

Suunnittelija
Hyvinvointitoimialan hallinto
Kehittäminen
mirjam.jarhio(at)turku.fi

Jaana Hakamäki

Johtava sosiaalityöntekijä
Hyvinvointitoimiala
Avohuollon sosiaalityö
jaana.hakamaki(at)turku.fi

Jussi Rantalainen

jussi.rantalainen(at)turku.fi

Jaakko Penttinen

jaakko.penttinen(at)turku.fi

Tampere**Mäkinen Jukka**

Suunnittelija
Konserninhallinto
Tiedontuotanto ja laadunarviointi
jukka.makinen(at)tampere.fi

Ahonen Terhikki

Johtava sosiaalityöntekijä
Aikuisten sosiaalipalvelut
Toimeentulotuki
terhikki.ahonen(at)tampere.fi

Maritta Närhi (vara)

Suunnittelupäällikkö
Tilaaajyksikkö
Päihde-, mielenterveys- ja sosiaalisen tuen
palvelut
maritta.narhi(at)tampere.fi

Tuija Rajala (vara)

Johtava sosiaalityöntekijä
Aikuisten sosiaalipalvelut
Aikuissosiaalityö
tuija.rajala(at)tampere.fi

Mika Itänen

Palveluyksikön johtaja
Konserninhallinto/kaupunkikehitysryhmä
Työllisyydenhoidon palveluyksikkö
mika.itanen(at)tampere.fi

Riina Hiipakka-Lahti (vara)

Projektipäällikkö
Konserninhallinto/kaupunkikehitysryhmä
Työllisyydenhoidon palveluyksikkö
riina.hiipakka-lahti(at)tampere.fi

Oulu**Esa Yritys**

Palveluesimies
Hyvinvointipalvelut
Etuusyksikkö
esa.yritys(at)ouka.fi

Seija Mustonen

Kehittämispäällikkö
Hallinnon palvelualue
Työllisyyden edistäminen
seija.mustonen(at)ouka.fi

Anna-Liisa Karppinen

Palvelupäällikkö
Hyvinvointipalvelut
Sosiaalinen hyvinvointi
anna-liisa.karppinen(at)ouka.fi

Mika Vierimaa

Suunnittelija
Hallinnon palvelualue
Työllisyyden edistäminen
mika.vierimaa(at)ouka.fi